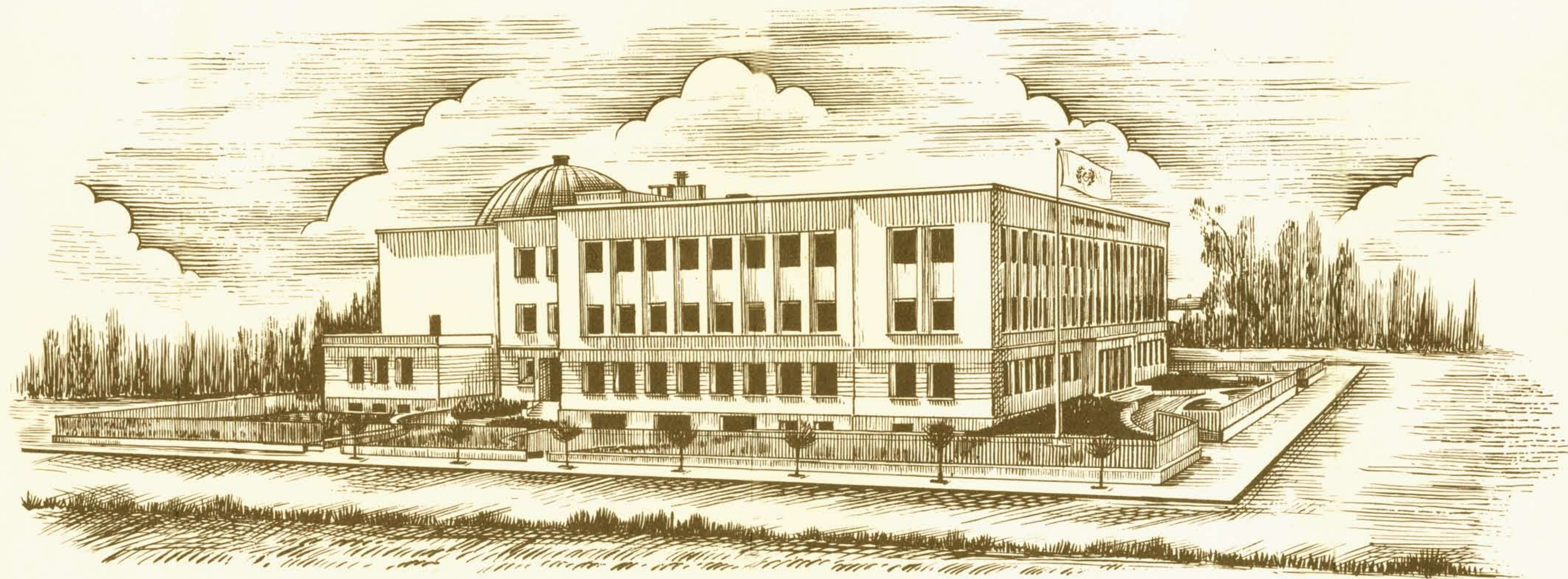

ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

ΧΡΥΣΟΥΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ, ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ
ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ
ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Ι Δ Ρ Υ Μ Α Ε Υ Γ Ε Ν Ι Δ Ο Υ
ΧΡΥΣΟΥΝ ΜΕΤΑΛΛΙΟΝ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ, ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

© Copyright ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

ISBN 978-960-337-083-3

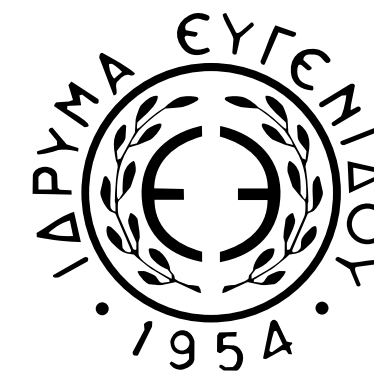
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Η παρούσα έκδοση εντάσσεται στο πλαίσιο του Έργου «**Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου**», το οποίο συγχρηματοδοτείται σε ποσοστό 80% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και κατά 20% από εθνικούς πόρους, στο Πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Κοινωνία της Πληροφορίας» του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (ΚΠΣ), Μέτρο 1.3 - Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού.

ΑΘΗΝΑ 2008

ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ

Το Ίδρυμα Ευγενίδου μετείχε στο επιχειρησιακό πρόγραμμα «Κοινωνία της Πληροφορίας 2000-2006» του Γ' Κ.Π.Σ. με έργο την τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη των συλλογών του, οι οποίες δημιουργήθηκαν κατά τα 54 χρόνια λειτουργίας από την σύστασή του το 1954.

Οι συλλογές αυτές αντιστοιχούν στις δραστηριότητες του Ιδρύματος, σύμφωνα με την διαθήκη του ιδρυτού του και περιέχουν πολύτιμο υλικό για την συμβολή του Ιδρύματος στην ανάπτυξη της Τεχνικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσης στην χώρα μας και την παροχή, κατ' έξοχήν στους νέους, δυνατοτήτων συμμετοχής στην διαδικασία της εμπειρώσεως των γνώσεών τους και την παρακολούθηση της τεχνικής αναπτύξεως στο τεχνικό και επιστημονικό πεδίο.

Οι τομείς που εντάχθηκαν στο πρόγραμμα δραστηριότητος είναι:

– Η συγγραφή και έκδοση σε συνεργασία με τα αρμόδια Υπουργεία διδακτικών εγχειριδίων για τους μαθητές και σπουδαστές των Τεχνικών Σχολών, των Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων, των Ναυτικών Σχολών και των Ακαδημιών του Υ.Ε.Ν.Α.Ν.Π., των θεωρητικών εγχειριδίων εξετάσεως των οδηγών του Υ.Μ.Ε. κ.λπ.. Η προσπάθεια άρχισε το 1956 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα· έχουν εκδοθεί 459 τίτλοι βιβλίων και διανεμήθησαν δωρεάν από τους αρμόδιους φορείς 41.300.000 αντίτυπα στους μαθητές και σπουδαστές. Η συλλογή αυτή, που συνεχίζει να εμπλουτίζεται, είναι από τις λίγες ενιαίες συλλογές σε παγκόσμιο επίπεδο, που το περιεχόμενό της είναι αποκλειστικά εκπαιδευτικό.

– Η λειτουργία σύγχρονης Τεχνικής Βιβλιοθήκης, της οποίας η συλλογή βιβλίων είναι πλήρως ενημερωμένη θεματολογικά και βιβλιογραφικά. Ο αριθμός τους ανέρχεται σε 48.000 τόμους. Διαθέτει επίσης σπάνιες εκδόσεις επιστημονικής και τεχνολογικής θεματολογίας που ανάγονται στον 18^ο και 19^ο αιώνα. Η Βιβλιοθήκη είναι πηγή βιβλιογραφίας για τους συγγραφείς των διδακτικών εγχειριδίων του Ιδρύματος και άλλους επιστήμονες και φιλόξενος χώρος μελέτης για τους σπουδαστές και το ευρύτερο κοινό.

– Το Πλανητάριο λειτουργεί από το 1966 ανανεούμενο συνεχώς ως προς τον τεχνικό του εξοπλισμό και τα προγράμματα των προβολών του. Σήμερα συγκαταλέγεται μεταξύ των πιο προηγμένων του κόσμου. Αξιοσημείωτο σε παγκόσμιο επίπεδο είναι και το ηχητικό και οπτικό αρχειακό του υλικό από τις παραστάσεις του. Οι θεατές του Πλανηταρίου μας σήμερα υπερβαίνουν τις 300.000 ετησίως.

– Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας διαδέχθηκε τη Συλλογή Πειραμάτων Φυσικής και Τεχνικών Εκθεμάτων, η οποία λειτουργούσε από το 1966 έως το 1998. Οι τρεις συλλογές της νέας Εκθέσεως περιλαμβάνουν 65 σύγχρονα εκθέματα επιστήμης και τεχνολογίας, που αποσκοπούν στην κατανόηση του περιεχομένου κάθε εκθέματος.

Με την υλοποίηση του έργου αυτού επιτυγχάνεται:

– Αναβάθμιση της τεκμηριώσεως των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου.
– Ηλεκτρονικοποίηση της τεκμηριώσεως των Συλλογών.
– Παρουσίαση για πρώτη φορά των ευρημάτων με ταυτόχρονη ανάδειξή τους μέσα από ψηφιακές εφαρμογές.
– Προηγμένη πληροφόρηση των επισκεπτών του Ιδρύματος.
– Ευκολότερη επεξεργασία του υλικού από τον ερευνητή-μελετητή λόγω καλύτερης και ηλεκτρονικής τεκμηριώσεως.
– Πληρέστερη ενημέρωση για τον ερευνητή-μελετητή λόγω ανανεωμένης βιβλιογραφίας.
– Δυνατότητα αναπτύξεως διαδραστικών εφαρμογών μαθήσεως για την εκπαιδευτική κοινότητα.
– Ανάδειξη των Συλλογών στην ευρύτερη κοινότητα.

Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην ακαδημαϊκή και ερευνητική διάσταση του έργου και γενικότερα στην τεχνολογική εκπαίδευση. Ακόμα προβλέπεται η ανάπτυξη διεπιστημονικών συνεργασιών με άλλους φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Το Ίδρυμα προέβλεψε να εξασφαλισθεί η βιωσιμότητα του έργου αλλά και ο εκσυγχρονισμός των αναγκών του, ώστε να παρέχονται συνεχώς οι απαιτούμενες διευκολύνσεις στους χρήστες του Κόμβου του.

Σε όλους όσοι συμμετείχαν στην πραγματοποίηση του έργου αυτού, συνεργάτες του Ιδρύματος, επιστημονικούς συνεργάτες και τεχνικούς και στον ανάδοχο του έργου εκφράζονται θερμά συγχαρητήρια και ευχαριστίες για την συμβολή τους και την προσπάθειά τους.

Λεωνίδας Ευγενίδης-Δημητριάδης
Πρόεδρος Διοίκησης Επιτροπής
Ιδρύματος Ευγενίδου

.....
ΣΥΝΙΣΤΩ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΟΡΙΣΜΟΥΣ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑ ΥΠΟ ΤΟ
ΟΝΟΜΑ ΊΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ,
ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΣΚΟΠΟΣ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΗ ΕΙΣ
ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΘΑΓΕΝΕΙΑΣ
ΕΝ ΤΩ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩ ΠΕΔΙΩ

Ευγ. Ευγενίδης

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΕΚ ΤΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ 21-8-52

Ευγένιος Ευγενίδης (1883-1954).

Ίδρυμα Ευγενίδου

Η ιστορία και η προσφορά του από την ίδρυσή του έως τις μέρες μας

Όταν τον Απρίλιο του 1954 ο Ευγένιος Ευγενίδης άφησε την τελευταία του πνοή, άφησε μαζί και μια διαθήκη που θα τιμά το όνομά του αιώνια. Σ' αυτήν ορίζει: «*Συνιστώ έν Άθήναις κατά τούς όρισμούς του Έλληνικού Δικαίου Ίδρυμα υπό τό όνομα ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ, του όποιου σκοπός είναι νά συμβάλη είς τήν έκπαίδευσιν νέων έλληνικής ιθαγενείας έν τῷ έπιστημονικῷ καί τεχνικῷ πεδίῳ*».

Η παράγραφος αυτή, λιτή στην διατύπωση αλλά μεστή σε περιεχόμενο, δεν προήλθε από απόφαση του Ευγενίδου που ελήφθη περί το τέλος του βίου του. Ήταν αποτέλεσμα σκέψεων και ενεργειών πολλών χρόνων. Ο πολύπειρος και έμπειρος αυτός Έλληνας, ο επιτυχημένος επιχειρηματίας και εφοπλιστής, ο πολυμήχανος έμπορος ξυλείας, ο αντιπρόσωπος και ιδιοκτήτης διεθνών ναυτιλιακών γραμμών, ο πολίτης του κόσμου, με τις δραστηριότητές του διεσπαρμένες ανά την υφήλιο, έκρυβε μέσα του ασίγαστη αγάπη για την πατρίδα του και ουδέποτε έπαυσε

να μελετά τρόπους για να βοηθήσει την ανάπτυξή της. Από νωρίς είχε οραματισθεί μιαν Ελλάδα ώριμη και ικανή να συναγωνισθεί συν τω χρόνω τις άλλες προηγμένες χώρες στους διάφορους τομείς της τεχνικής και της βιομηχανίας. Τούτο όμως πίστευε ότι δεν ήταν δυνατόν να κατορθωθεί χωρίς την κατάρτιση ικανών στελεχών, που θα βοηθούσαν την πατρίδα τους.

Την πίστη του αυτήν την μετουσίωσε σε έργο εν ζωή, πειραματικό, με την σύσταση στο εξωτερικό του Ιδρύματος «Ε.Ε. Arista» με στόχο να βοηθήσει τους νέους της Ελλάδος χορηγώντας υποτροφίες «*νά καταστούν ίκανοί νά αναλάβουν σημαντικές εϋθύνας είς τήν μελλοντικήν ανάπτυξιν τής Ελλάδος καί τήν άξιοποίησιν τών πόρων αυτής*». Το πρώτο αυτό βήμα, το επιτυχημένο, τον ωδήγησε στην απόφαση να διασφαλίσει την συνέχεια μετά θάνατον και την επέκταση του έργου που είχε αρχίσει εν ζωή.

Για την υλοποίηση της αποφάσεώς του διέθε-

σε ολόκληρη την περιουσία του στην Ελλάδα και μεγάλο μέρος της περιουσίας του στο εξωτερικό. Ως καλός επιχειρηματίας διησάλισε την οικονομική ανεξαρτησία του Ιδρύματός του, το οποίο από της ιδρύσεώς του μέχρι σήμερα λειτουργεί, συντηρείται, επεκτείνεται και εκσυγχρονίζεται με ιδίους και μόνον πόρους.

Την διαχείριση της περιουσίας και την εκτέλεση των όρων της διαθήκης του ο Ευγενίδης ανέθεσε στην αδελφή του Μαριάνθη Σίμου, ευγενή δέσποινα, που διέθετε σπάνια μόρφωση, γνώση ξένων γλωσσών, διοικητική εμπειρία, την οποία είχε αποκτήσει κοντά στον αδελφό της, αποφασιστικότητα, οξύνοια και πραότητα. Την εκπλήρωση της βουλήσεως του αδελφού της η Μαρ. Σίμου έθεσε σκοπόν της ζωής της από το 1954 και επέτυχε. Όλοι λένε ότι χωρίς αυτήν θα ήταν αδύνατο να γίνει ό,τι έγινε και όπως έγινε. Στην αφοσίωσή της στην υλοποίηση του οράματος του αδελφού της, η Ελλάδα οφείλει μια ακόμη εστία πολιτισμού.

Ο Ευγένιος Ευγενίδης με την αδελφή του Μαριάνθη Σίμου (εφημερίδα «Νέα Υόρκη», Ιανουάριος 1958).

Με το από την 10 Φεβρουαρίου 1956 Βασιλικό Διάταγμα συνεστήθη το Ίδρυμα Ευγενίδου.

Πρώτο μέλημά του υπήρξε η χορήγηση υποτροφιών σε νέους αποφοίτους τεχνικών σχολών για μετεκπαίδευση στο εξωτερικό και η μελέτη των αναγκών της επαγγελματικής εκπαίδευσ-ως στην Ελλάδα και η αντιμετώπισή τους. Διεπιστώθη ότι η κατάρτιση των μαθητών Τεχνικών Σχολών υστερούσε λόγω απουσίας καταλλήλων και προσιτών βιβλίων, ελλιπούς πρακτικής εκπαι-

δεύσεώς τους και ανυπαρξίας καταλλήλων υποδομών για την πρακτική τους άσκηση. Τα προβλήματα αυτά απεφασίσθη να αντιμετωπισθούν τότε με την:

- **Χορήγηση υποτροφιών.**
- **Έκδοση βιβλίων τεχνικής εκπαίδευσ-εως.**
- **Ανέγερση κέντρου Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσ-εως,** που θα περιελάμβανε:
 - Επιστημονική και Τεχνική Βιβλιοθήκη.

Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης (1920-2000).

- Έκθεση συλλογών οργάνων και μηχανών εν λειτουργία για την εποπτική διδασκαλία των τεχνικών μαθημάτων.
- Πλανητάριο.
- Αμφιθέατρο.
- Αίθουσες διαλέξεων.

Η υλοποίηση των ανωτέρω άρχισε αμέσως και το 1966 ετελέσθησαν τα εγκαίνια του κτηρίου του Ιδρύματος Ευγενίδου με επισημότητα και λαμπρότητα μεγάλη, παρουσία του Βασιλέως, της

Η Μαριάνθη Σίμου παραλαμβάνει το Χρυσούν Μετάλλιον από τον πρόεδρο της Ακαδημίας Αθηνών Γεώργιο Αθανασιάδη-Νόβα.

Απόσπασμα της εκθέσεως της Ακαδημίας Αθηνών, που αναφέρεται στην βράβευση του Ιδρύματος Ευγενίδου, συνταχθείσα από τον Αναστάσιο Κ. Ορλάνδο.

κυβερνήσεως, καθηγητών και λοιπών παραγόντων.

Ήδη όμως το έργο του Ιδρύματος ήταν εντυπωσιακό. Η Ακαδημία Αθηνών την 30-12-1965 απένειμε σ' αυτό την ανώτατη τιμητική της διάκριση, το «Χρυσούν Μετάλλιον». Ιδού το σκεπτικόν της απονομής:

«Τὸ ἐν λόγῳ Ἰδρυμα ἐπεράτωσε τὸ ἐπὶ τῆς λεωφόρου Συγγροῦ μεγαλοπρεπές οἶκημα ὅπου στεγάζεται βιβλιοθήκη τεχνικῶν συγγραμμάτων, τεχνικόν μουσεῖον, πλανητάριον, δύο αἴθουσαι δι-αλέξεων καὶ συνεδρίων, τὸ σύνολον τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἀσχολουμένων μέ τήν ἐκδοσιν τῶν διδασκτικῶν βιβλίων τῆς μέσης τεχνικῆς παιδείας. Ἡ δι' ὧν τῶν ἀνωτέρω μέσων συμβολή τοῦ Ἰδρύματος εἰς τήν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ εἶναι τῷ ὄντι ἀξιολογώτατη. Εἶναι ἀσφαλῶς ἡ μεγαλύτερα συμβολή τῆς ιδιωτικῆς πρωτοβουλίας ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Τόσον τὸ ἐκδοτικόν ἔργον, τὸ εἰς μορφήν καὶ περιεχόμενον συνεχῶς βελτιούμενον, ὅσον καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς τεχνικῆς παιδείας παρεχόμενα μέσα, εἶναι καὶ δίκαιον καὶ σκόπιμον νὰ τύχουν μιᾶς πανηγυρικῆς ἀναγνωρίσεως.

Διὰ τῆς απονομῆς μεγάλης τιμητικῆς διακρίσεως εἰς τὸ Ἰδρυμα τιμᾶται ταυτόχρονα καὶ ὁ μέγας ἐθνικός ευεργέτης Εὐγένιος Εὐγενίδης, ὁ κυρίως διαθέσας τοὺς πόρους πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ ἤδη ολοκληρωθέντος ἔργου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐρίτιμος κυρία Μαριάνθη Σίμου, ἀδελφή καὶ κληρονόμος τοῦ Εὐγένιου Εὐγενίδη, ἥτις καὶ ὑλικῶς ἀλλά, κυρίως, διὰ τῆς ἀόκνου ἐργασίας της συνέβαλε ἀποφασιστικῶς εἰς τήν πραγματοποίησιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ τὸν ὅποιον ἔταξε διὰ τῆς διαθήκης του ὁ ἀείμνηστος ἀδελφός αὐτῆς».

Λεωνίδας Δημητριάδης - Ευγενίδης.

Η Μαριάνθη Σίμου κατέλιπε και αυτή όλην την περιουσία της ουσιαστικά για τους σκοπούς του Ιδρύματος.

Μέχρι του θανάτου της Μαριάνθης Σίμου (17-4-1981) πολύτιμος συνεργάτης της ήταν ο διάδοχός της στην διοίκηση του Ιδρύματος Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης, ο οποίος συμπαραστάθη στο έργο της και βοήθησε στην ολοκλήρωσή του. Σ' αυτόν μάλιστα ωφείλετο η εγκατάσταση του πρώτου Πλανηταρίου στο Ίδρυμα, για το οποίο κατέβαλε και την δαπάνη.

Ως πρόεδρος του Ιδρύματος όχι μόνο συνέχισε το έργο της Μαρ. Σίμου με την ίδια προθυμία, αλλά επεξέτεινε τις δραστηριότητές του και σε άλλους τομείς. Εδώρησε π.χ. το Ίδρυμα στο Υπουργείο Παιδείας 5 πλήρως εξοπλισμένα ειδικά αυτοκίνητα για την μεταφορά μαθητών με ειδικές ανάγκες. Εχορηγήθη ο εξοπλισμός εργαστηρίων φυσικής 55 Λυκείων, προσεφέρθησαν επιχορηγήσεις για έρευνα σε καθηγητές των Πανεπιστημίων Ιωαννίνων και Πατρών, υποτροφίες σε φοιτητές του Πολυτεχνείου, εδωρήθη στο Υ.Ε.Ν. εξομοιωτής πλεύσεων για την άσκηση των φοιτητών των Ναυτικών Ακαδημιών και διοργανώθησαν σεμινάρια επιμορφώσεως καθηγητών.

Ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης προ του θανάτου του (7-11-2000) είχε προγραμματίσει επίσης την επέκταση του Ιδρύματος και επεστάτησε στην εκπόνηση των σχεδίων για την νέα πτέρυγα, όπου θα εγκαθίστατο το νέο υπερσύγχρονο Πλανητάριο και προεβλέποντο χώροι για πολλές μαθησιακές και εκθεσιακές εκδηλώσεις. Δικαίως ο Βερνίκος-Ευγενίδης μπορεί να ονομασθεί δεύτερος κτίτωρ του Ιδρύματος.

Όλο αυτό το εμπνευσμένο σχέδιο επεκτάσεως και εκσυγχρονισμού του Ιδρύματος έφερε εις πέρας, με απόλυτη επιτυχία, ο διάδοχός του στην προεδρία του Ιδρύματος κ. Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης, ο οποίος συνεχίζει την παράδοση στην διοίκηση των προκατόχων του και στον οποίο οφείλεται και η απαρχή των νέων δραστηριοτήτων του Ιδρύματος σε αρμονική σύνδεση με τις παλιές.

“Ιδρυμα Εύγενίδου

(‘Η λαμπρά Έστία μορφώσεως στην Λεωφόρο Συγγρού)

ΣΥΜΠΛΗΡΩΘΗΚΕ ήδη ένας χρόνος λειτουργίας του λαμπρού ‘Ιδρύματος Εύ. γενίδου.

«Συνιστώ έν ‘Αθήναις, κατά τους όρισμούς του ‘Ελληνικού Δικαίου, ‘Ιδρυμα υπό τὸ ὄνομα ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ του οποίου σκοπός είναι νά συμβάλῃ εἰς τήν ἐκπαίδευσιν νέων ἑλληνικῆς ἰθαγενείας ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ καί τεχνικῷ πεδίῳ.

Εὐγένιος Εὐγενίδης»

Τὸ πρῶτο πού εἶδαμε, οἱ προσκαλεσμένοι τῶν ἐγκαίνιων τοῦ ‘Ιδρύματος Εὐγενίδου, μπαίνουντας στό μέγαρο τῆς Λεωφόρου Συγγρού, ἦταν αὐτές οἱ λίγες λέξεις, χαραγμένες στό μάρμαρο. Ἀπό αὐτές τίς ἐλάχιστες λέξεις τῆς διαθήκης τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου προέκυψε τὸ θαυμάσιο ἔργο πού ἔφερε εἰς πέρας ἡ κυρία Μαρία Σίμου, ἀδελφὴ τοῦ διαθέτου. ‘Η ἀφοσίωσή της πρὸς τὴ θέληση, τὴν ἰδέα, τὴν ἐμπνευση τοῦ διαθέτου, ἡ πίστη, ἡ ἀνοιχτοχεριά, ἡ ἀγρύπνια της — αὐτὰ ἔκαναν τὴν ἐπιθυμία καί τίς λέξεις πράξιν τελειότητος.

ΟΛΟΙ λένε πὼς χωρὶς τὴν κυρία Σίμου θὰ ἦταν ἀδύνατο νά γίνῃ ὅ,τι ἔγινε, καί ὅπως ἔγινε. Χάρης στὴν ἰδέα τοῦ ἀδελφοῦ, στὰ χρήματά του, καί στὴν ἀφοσίωση τῆς ἀδελφῆς, ἡ ‘Ελλάδα ἀπέκτησε μῖαν ἀκόμα ἐστία πολιτισμοῦ. Ἀπέκτησε καί κάτι ἄλλο πολυτιμότερο: τὴν ἐλπίδα ὅτι ἡ παράδοση τῶν μεγάλων εὐεργετῶν τοῦ ‘Εθνους — πού τὴν νομίζαμε τερματισθεῖσαν μέσα στὴν ἐπιδεικτικὴ χλιδὴ τῶν νεοπλούτων μεγιστάνων τῆς ἐποχῆς μας — δὲν ἔκλεισε. Ἀλλὰ συνεχίζεται σεμνά, καθὼς ἀρμόζει στὸ ἦθος αὐτῶν τῶν μεγάλων πράξεων: νά εἶναι γεμάτες ταπεινοφροσύνη. “Ε.

τοὶ ὅπως ἦταν στὰ ἐγκαίνια ἡ κυρία Σίμου, παραδίδοντας ἐνώπιον τῶν Βασιλέων, στὴν ‘Ελλάδα τὸ “Ιδρυμα Εὐγενίδου.

ΥΜΑΜΑΙ τὴν ἐντύπωσή μου εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ‘Ιδρύματος Εὐγενίδου, μπαίνουντας στό μέγαρο τῆς Λεωφόρου Συγγρού, ἦταν αὐτές οἱ λίγες λέξεις, χαραγμένες στό μάρμαρο. Ἀπό αὐτές τίς ἐλάχιστες λέξεις τῆς διαθήκης τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου προέκυψε τὸ θαυμάσιο ἔργο πού ἔφερε εἰς πέρας ἡ κυρία Μαρία Σίμου, ἀδελφὴ τοῦ διαθέτου. ‘Η ἀφοσίωσή της πρὸς τὴ θέληση, τὴν ἰδέα, τὴν ἐμπνευση τοῦ διαθέτου, ἡ πίστη, ἡ ἀνοιχτοχεριά, ἡ ἀγρύπνια της — αὐτὰ ἔκαναν τὴν ἐπιθυμία καί τίς λέξεις πράξιν τελειότητος.

«Τὸ ἐν λόγω “Ιδρυμα ἐπεράτωσε τὸ ἐπὶ τῆς Λεωφόρου Συγγρού μεγαλοπρεπὲς οἰκίμα ὅπου στεγάζεται διδλυο- θῆκη τεχνικῶν συγγραμμάτων, τεχνικῶν μουσειῶν, πλανετάρουμ, δύο αἰθουσαὶ διολέξεων καὶ συνεδρίων, τὸ σὺνολον τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν ἀσχολουμένων μετὴν ἐκδοσιν τῶν διδασκτικῶν διδλίων τῆς μέσης τεχνικῆς παιδείας. ‘Η δὲ ὅλων τῶν ἀνωτέρω μέσων

συμβολὴ τοῦ “Ιδρύματος εἰς τὴν τεχνικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ‘Ελληνικοῦ Λαοῦ εἶναι τῷ ὄντι ἀξιολογώτατη. Εἶναι ἀσφαλῶς ἡ μεγαλύτερα συμβολὴ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ. Τόσον τὸ ἐκδοτικὸν ἔργον, τὸ εἰς μορφήν καὶ περιεχόμενον συνεχῶς βελτιούμενον, ὅσον καὶ ὅλα τὰ ἄλλα πρὸς ἐμπειρήτησιν τῆς τεχνικῆς παιδείας παρεχόμενα μέσα, εἶναι καὶ δίκαιον καὶ σκόπιμον νά τύχουν μῖας πανηγυρικῆς ἀναγνωρίσεως.

Διὰ τῆς ἀπονομῆς μεγάλης τιμητικῆς διακρίσεως εἰς τὸ “Ιδρυμα τιμᾶται ταυτοχρόνως καὶ ὁ μέγας ἐθνικὸς εὐεργέτης Εὐγένιος Εὐγενίδης, ὁ κυρίας διαθέσας τοὺς πόρους πρὸς πραγματοποιήσιν τοῦ ἤδη ολοκληρωθέντος ἔργου, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐρίτιμος κυρία Μαρία Σίμου, ἀδελφὴ καὶ κληρονόμος τοῦ Εὐγενίου Εὐγενίδου, ἥτις καὶ ὀλικῶς ἀλλὰ, κυρίως, διὰ τῆς ἀσκουμένης ἐργασίας της συνέβαλε ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ ὕψηλου σκοποῦ τῶν ὁποίων ἔταξε διὰ τῆς διαθήκης της ὁ ἀείμνηστος ἀδελφὸς αὐτῆς».

Η ΑΥΣΤΗΡΗ Αἰθουσα Τελετῶν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐστίετο ἀπὸ χειροκροτήματα καθὼς ἡ κυρία Σίμου προσερχόταν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς καὶ τῶν ἀδελφῶν, νά πάρῃ τὸ Χρυσὸν Μετάλλιον καὶ νά εὐχαριστήσῃ. ‘Η αὐτοκυριαρχία κατώρθωνε νὰ κρύβῃ τὴ συγκίνησή της. Ἀλλὰ ὅλοι εἶχαμε τὴν αἴσθησιν πὼς ἡ καλὴ Ἑλληνίδα ἐκείνη τὴ στιγμὴ ζοῦσε τὴν μεγάλη ὥρα της: δεβαιωνόταν ὅτι εἶχε περπατήσει τὸν δρόμον τὸν καλόν.

Ὁ Εὐγένιος Εὐγενίδης εἰς δεσφά: α’ ἕναν κόσμον ὅπου ἡ τεχνικὴ κάνει ἀλματα, τὸ ζωτικότερον ἑλληνικὸν θέμα εἶναι ἡ τεχνικὴ μας παιδεία. “Ιδρυσε ὡς ἐκ τούτου στὸ ἐξωτερικὸ τὸ “Ιδρυμα «Ε. Ε.

ΑΡΙΣΤΑ», γιὰ νά βοηθήσῃ ἑλληνας νέους ἐνὰ καταστούν ἱκανοὶ νά ἀναλάβουν σημαντικὰς εὐθύνas εἰς τὴν μελλοντικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀξιοποίησιν τῶν πόρων της». Καὶ ἐκληροδότησε στὴν Ἑλλάδα τὸ Εὐγενίδειον “Ιδρυμα γιὰ νά συμβάλῃ στὴν τεχνικὴ παιδεία τῶν παιδιῶν μας.

Τὸ “Ιδρυμα Εὐγενίδου καθάρισε ὅτι ἡ ἀπίτευξις τῶν σκοπῶν τοῦ ἔπρεπε νά ἐπιδοκῇ μετὰ τὴν ἀκόλουθα μέσα:

α) μετὴν χορήγησιν ὑποτροφίῶν

β) μετὴν ἐκδοσὴν διδλίων τεχνικῆς ἐκπαίδευσσεως

γ) μετὴν ἀνέγερσιν ἐνὸς Κέντρου Τεχνικῆς καὶ Ἑπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσσεως.

Οἱ στόχοι αὗτοι, πού ἀρχισαν ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια νά γίνωνται πραγματικότης, ὠλοκληρώθησαν πέρυσιν μετὴν προσφορὰν τοῦ θαυμασίου μεγάρου ὅπου στεγάζονται:

α) Ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ διδλιοθήκη.

β) Ἐκθεσὴ συλλογῶν ὀργάνων καὶ μηχανῶν ἐν λειτουργίᾳ γιὰ τὴν ὀπτικὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν μαθημάτων

γ) καὶ τὸ λαμπρὸ Πλανητάριο.

Ο ΤΕΧΝΙΚΟΣ σύμβουλος τοῦ “Ιδρύματος Εὐγενίδου, στὴν εἰσήγησιν πού ἔκαμε, στὰ ἐγκαίνια, ὡς καὶ τῶν αἰθουσῶν συλλογῶν ὀργάνων καὶ μηχανῶν γιὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν τῶν τεχνικῶν μαθημάτων, χρησιμοποίησε τὴ λέξιν «παιχνίδι». Τὰ τεχνικὰ μαθήματα—ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλα μαθήματα—πρέπει νά ἐλκύουν. Γι’ αὐτὸ οἱ βασικότεροι νόμοι τῆς Μηχανικῆς τῶν Στερεῶν, τῶν Ὑγρῶν καὶ τῶν Ἀερίων, τῆς Κυματικῆς, τῆς Θερμότητος, τοῦ Ἠλεκτρισμοῦ, τῆς Φωτοτεχνίας προβάλλονται στίς αἰθουσὰς τοῦ Εὐγενίδείου “Ιδρύματος, ὡς ἐφαρμογὴ καὶ πράξις, μετὰ ἑκθέματα ὀργάνων καὶ διατάξεων μηχανημάτων

ἐν λειτουργίᾳ. Πρότυπα βενζινομηχανῶν, ἀεροστροφίλων, τηλεφωνικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ ἐποπτικοὶ πίνακες συμπληρώνουν τίς διατάξεις αὐτῆς. Ὁ ἐπισκέπτης παρακολουθεῖ, μετὰ λογικὴ καὶ παιδαγωγικὴ σειρά, τὴν ἀπόδειξιν ἐνὸς φυσικοῦ νόμου ἢ φαινομένου καί, ἐν συνεχείᾳ, τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ στὴν Τεχνικὴ. Εἶναι, πράγματι, αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐκθέματα, πού ἐν λειτουργίᾳ δεβαιώνουν τοὺς βασικοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἐνα θαυμαστὸ παιχνίδι πού μᾶς ἀφήνει ὅλους ἐκθαμβους.

ΤΕΛΟΣ, τὸ Πλανητάριον.

Ἐχω ἰδῆ ἕνα, σπουδαῖον, στὸ Σικάγο. Ἡ ἐντύπωσή μου εἶναι πὼς τὸ δικό μας, τοῦ Εὐγενίδείου “Ιδρύματος, εἶναι τελειότερον. Ἦταν σὺν παραμυθίᾳ, τὸ ταξίδι — μάθημα πού μᾶς προσεφέρθη στὸν ἑναστρόν κόσμον, κοιταγμένο ἀπ’ τὴν περιοχὴ τοῦ Παρθενῶνος πρῶτα, ἔπειτα ἀπ’ τὴν περιοχὴ τῶν Πύλων τῆς Γῆς, ἐνῶ οἰγανὴ μουσικὴ ὑπεγράμμιζε τὴν ἁρμονίαν. Μᾶς ἀνάλυσαν, μᾶς δείχναν, τὸν μυστηριώδη κόσμον τοῦ σύμπαντος, τοὺς Γαλαξίους καὶ τοὺς πλανῆτες, τὴν κίνησιν καὶ τίς ἀποστάσεις τοὺς. Ἦμαστέ πληρεῖς θαυμασμοῦ γι’ αὐτὸ τὸ σύμπαν, πληρεῖς δέους γιὰ τὸν Πλάστη τοῦ καὶ πληρεῖς θαυμασμοῦ καὶ τρόμου γιὰ τὸν ἄνθρωπον πού ἔφτασε νά ταξιδεύῃ μετὰ τὸ χάος τοῦ Διαστήματος.

ΗΛΙΑΣ ΒΕΝΕΖΗΣ

Ἐν συνεχείᾳ, τὸν ἀποσκοπεῖ στο νά δημιουργήσῃ το ὄχημα-μέσο επανασυνδέσεως του υλικού αυτού με την κοινωνία.

Οι συλλογές του Ιδρύματος Ευγενίδου, βασίζονται στη συγγραφή και έκδοση διδασκτικών εγχειριδίων, καθώς και άλλων δραστηριοτήτων του,

Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου

Παρουσίαση του Έργου

Τον Ιούνιο του 2006 εγκρίθηκε η πρόταση του Ιδρύματος Ευγενίδου για την ψηφιοποίηση των συλλογών του, πρόταση που εντάχθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Κοινωνία της Πληροφορίας. Το Έργο «**Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου**» ανήκει στο Μέτρο 1.3 – **Τεκμηρίωση, αξιοποίηση και ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού**, της Προσκήσεως 161, το οποίο συγχρηματοδοτεῖται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (Ε.Κ.Τ.) κατά 80% και από Εθνικούς πόρους κατά 20%.

Το Έργο αφορά στην τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και αξιοποίηση των συλλογών του Ιδρύματος, με παράλληλη ανάπτυξη των υπαρχουσών υποδομών μηχανοργάνωσης, αλλά και στη δημιουργία νέων, απαραίτητων για τη λειτουργία του Έργου.

Οι συλλογές του Ιδρύματος Ευγενίδου, βασίζονται στη συγγραφή και έκδοση διδασκτικών εγχειριδίων, καθώς και άλλων δραστηριοτήτων του,

με θεματικές κατηγορίες που άπτονται της εκπαίδευσσεως των νέων, στο χώρο της Επιστήμης και της Τεχνολογίας. Οι συλλογές αυτές καθίστανται σημαντικές, όχι μόνον λόγω του μεγέθους και της ποικιλίας τους, αλλά διότι η γνώση, η εκπαίδευση και η μνήμη ενός λαού αποτελούν προϋπόθεση για την πνευματική και πολιτιστική ευρωστία του, στοιχεία που συνιστούν την ταυτότητά του.

Η διάσωση, διατήρηση και η διάθεση των συλλογών αυτών με ψηφιακά μέσα κρίθηκε απαραίτητη, καθώς το υλικό στο οποίο είναι αποτυπωμένες (χαρτί, ταινίες, φωτογραφίες κ.λπ.) παρουσιάζει προβλήματα φθοράς με την πάροδο του χρόνου, δυσκολία επανακυκλοφορίας και διαθέσεώς του στο κοινό, με τελικό αποτέλεσμα την αδυναμία αξιοποίησέως του από την τεχνική και εκπαιδευτική κοινότητα της χώρας μας.

Το Έργο αυτό αποσκοπεί στο να δημιουργήσει το ὄχημα-μέσο επανασυνδέσεως του υλικού αυτού με την κοινωνία.

Για την υλοποίηση του Έργου αυτού, αξιοποιήθηκαν οι δυνατότητες που προσφέρει η σύγχρονη τεχνολογία της Πληροφορικής, συνδυάζοντας τοπικά και παγκόσμια δίκτυα υπολογιστών με εξελιγμένο υλικό και λογισμικό, αλλά και υπηρεσίες υψηλού επιπέδου για τις διαδικασίες ψηφιοποίησεως και ηλεκτρονικής τεκμηρίωσης.

Η δομή του Έργου.

Το Έργο αναπτύχθηκε μέσω τριών υποέργων:

Το **πρῶτο υποέργο** εἶναι ἡ «**Συλλογὴ, ἐπιστημονικὴ καταγραφή, κωδικοποίηση καὶ τεκμηρίωση τῶν συλλογῶν τοῦ Ἰδρύματος**», το οποίο και υλοποιήθηκε με ἴδια μέσα. Στις ἐργασίες τοῦ υποέργου συμμετείχαν, με τὴν καθοδήγησιν τοῦ ἐμπειροῦ προσωπικοῦ τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Ἰδρύματος, οκτὼ τεκμηριωτές, τῶν ὁποίων ἡ πρόσληψιν ἔγινε μέσω ἀνοιχτοῦ διαγωνισμοῦ. ΓΙΑ τὴν περιγραφὴ τοῦ υλικοῦ χρησιμοποιήθηκαν μερικὰ ἀπὸ τὰ πιο σύγχρονα σχήματα μεταδομένων ὅπως τὸ MPEG7, τὸ Dublin Core (DC) καὶ τὸ LOM με

στόχο να εξασφαλιστεί η συμβατότητα και η διασυνδεσιμότητα του υλικού που τεκμηριώνεται, με το μέγιστο δυνατό αριθμό συστημάτων πληροφοριών του σήμερα και του αύριο.

Το **δεύτερο υποέργο** αποτελεί τον πυρήνα του έργου και είναι η «**Ανάπτυξη υποδομής και ψηφιοποίηση εκδοτικών συλλογών, μουσειακών εκθεμάτων και βιβλιογραφιών του Ιδρύματος Ευγενίδου και δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών για την διάθεσή τους μέσω του διαδικτύου**».

Το υποέργο αυτό διαχωρίστηκε και υλοποιήθηκε σε τέσσερις φάσεις:

- **Πρώτη φάση.** Εγκατάσταση του εξοπλισμού και του έτοιμου λογισμικού μαζί με την προετοιμασία της μονάδας ψηφιοποιήσεως.

Στη φάση αυτή εγκαταστάθηκε εξοπλισμός που αποτελείται από:

- 5 εξυπηρετητές εφαρμογών (servers).
- 10 σταθμούς εργασίας (υπολογιστές γραφείου-workstations).
- 2 εκτυπωτές (printers).
- 1 σαρωτή εγγράφων (scanner) και
- μια μονάδα αποθηκεύσεως (RAID) χωρητικότητας 20 TBytes.

Το λογισμικό αυτής της φάσεως συνδυάζει ένα βιβλιοθηκονομικό σύστημα (Κλασική Βιβλιοθήκη) και ένα σύστημα διαχείρισεως ψηφιοποιημένου υλικού (Ψηφιακή Βιβλιοθήκη).

- **Δεύτερη φάση.** Δημιουργία της Δικτυακής πύλης διαχείρισεως και προβολής του πολιτιστικού, επιστημονικού και τεχνολογικού περιεχομένου.

Στη φάση αυτή αναπτύχθηκε το λογισμικό του Πληροφοριακού Κόμβου με στόχο την ανάδειξη

των 4 ψηφιακών συλλογών και των πολιτιστικών τους τεκμηρίων, ενώ παράλληλα υλοποιήθηκε η «ενσωμάτωση» στον Κόμβο των λογισμικών της Βιβλιοθήκης, έτσι ώστε να υπάρχει ενιαία αναζήτηση, ανάκτηση και αξιοποίηση του ψηφιακού περιεχομένου από όλους τους πολίτες.

- **Τρίτη φάση.** Ψηφιοποίηση των Εκδοτικών συλλογών, Μουσειακών εκθεμάτων και Βιβλιογραφιών.

Στη φάση αυτή μετατρέπονται οι συλλογές από την αναλογική μορφή των πρωτοτύπων στην ψηφιακή.

Οι συλλογές που ψηφιοποιήθηκαν συνίστανται από:

- 400 διδακτικά εγχειρίδια που συνεγράφησαν και εκδόθηκαν από το Ίδρυμα Ευγενίδου, περίπου 120.000 σελίδες.
- 80 μουσειακά εκθέματα.
- 50 ξενόγλωσσα και ελληνικά βιβλία ή έντυπα του 18^{ου} και 19^{ου} αιώνα.
- Αρχειακό υλικό σε μορφή διαφανειών (3000 slides 35mm και 1000 slides 5x7 cm).
- 80 ώρες αναλογικών ταινιών και
- 100 ώρες ήχου αποθηκευμένου σε μομπίνες από παραστάσεις του Πλανηταρίου.

- **Τέταρτη φάση.** Ανάπτυξη τεσσάρων ψηφιακών εφαρμογών με θεματικά σενάρια από την «**Τεχνολογία της ύλης και των υλικών**», την «**Βιοτεχνολογία και τις εφαρμογές της**», την «**Πληροφορική και τα μέσα Επικοινωνίας**», καθώς και το «**Ναυτικό Επάγγελμα**».

Στη φάση αυτή δημιουργήθηκε κατάλληλο λογισμικό για την προσαρμογή και ανάπτυξη περιεχομένου, έτσι ώστε ο χρήστης του Διαδικτύου

να μπορεί να μελετήσει τα τρία θεματικά επίπεδα της Εκθέσεως που λειτουργεί στο Ίδρυμα, καθώς και το Ναυτικό Επάγγελμα. Το λογισμικό αυτό παρέχει τη δυνατότητα συνδυασμού σε ένα ενιαίο περιβάλλον, υλικού οποιασδήποτε ψηφιακής μορφής (ήχου, εικόνας, video κ.ά.) με σκοπό τη σύνθεση μιας ψηφιακής εφαρμογής.

Το **τρίτο υποέργο**, η «**Υλοποίηση ενεργειών δημοσιότητας**», είναι αυτό χάριν του οποίου πραγματοποιούμε τη σημερινή μας εκδήλωση, μαζί με μία σειρά άλλων εκδηλώσεων που προηγήθηκαν ή θα ακολουθήσουν και έχει ως στόχο την ενημέρωση του κοινού και την ανάδειξη του έργου που επιτελέστηκε για την υλοποίηση όλων των παραπάνω.

Κλείνοντας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους με την εργασία τους συνέβαλαν στην υλοποίηση και ολοκλήρωση του εγχειρήματος αυτού. Το έργο που συντελέστηκε πιστεύουμε ότι έχει αρχίσει να αποδίδει τους καρπούς του και καθώς θα συνεχίσει να εμπλουτίζεται και να εξελίσσεται θα πραγματώσει τους στόχους αυτών που το εμπνεύστηκαν, το επεδίωξαν και το υλοποίησαν.

Επιλογή Τεκμηρίων

Τμήμα Συγγραφής και Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

459 τίτλοι, 41.300.000 αντίτυπα

Πρώτη δραστηριότητα του Ιδρύματος Ευγενίδου, ευθύς μετά την ίδρυσή του το 1954, παράλληλα με την παροχή υποτροφιών σε μαθητές, υπήρξε η συγγραφή και έκδοση καταλλήλων διδακτικών εγχειριδίων για τους μαθητές των Τεχνικών Σχολών, οι οποίες υπήγοντο τότε στο Υπουργείο Βιομηχανίας. Οι μαθητές των νυκτερινών και ημερησίων Τεχνικών Σχολών δεν διέθεταν τα απαραίτητα εγκεκριμένα διδακτικά βιβλία, όσα δε κυκλοφορούσαν στο ελεύθερο εμπόριο δεν ανταπεκρίνοντο στις ανάγκες τους· επί πλέον η τιμή πωλήσεώς τους ήταν απαγορευτική για τις δυνατότητές τους.

Το 1956 με απόφαση του Υπουργείου Βιομηχανίας συνεστήθη η Επιτροπή Εκδόσεων του Ιδρύματος, στην οποία με υπουργική απόφαση μετείχαν δύο εκπρόσωποι του Ιδρύματος και δύο του Συμβουλίου Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως. Σκοπός της πρώτης εκείνης Επιτροπής ήταν η σύνταξη προγραμμάτων διδασκαλίας των τεχνικών μαθημάτων, καθώς και η εξεύρεση ικανών

συγγραφέων για την συγγραφή των διδακτικών εγχειριδίων. Η όλη διαδικασία της εκδόσεως των βιβλίων, ο έλεγχος του περιεχομένου, η γλωσσική επεξεργασία σε συνεργασία με τους συγγραφείς κ.λπ. ανήκε επίσης στην αρμοδιότητα της Επιτροπής αυτής.

Ως πρώτο βιβλίο η Επιτροπή απεφάσισε να εκδώσει τα «*Μαθηματικά*» για τον Τεχνίτη. Η συγγραφή ανετέθη στον Ν. Κριτικό, καθηγητή των μαθηματικών του Ε.Μ.Π., ο οποίος αντί της συγγραφής νέου βιβλίου επέλεξε να προσαρμόσει στα ελληνικά ένα δίτομο γαλλικό βιβλίο του συγγραφέως P. Cluzel, το οποίο χρησιμοποιούσαν οι μαθητές της Γαλλίας στις αντίστοιχες σχολές και ανταπεκρίνετο στο αναλυτικό ελληνικό πρόγραμμα.

Τον Νοέμβριο του 1957, σε επίσημη τελετή στο Κέντρο Παραγωγικότητας, το πρώτο αυτό βιβλίο του Ιδρύματος παρεδόθη στον Υπουργό Βιομηχανίας Αν. Παπαληγούρα, ο οποίος ετόνισε την σπουδαιότητα του εκδοτικού έργου του

Ιδρύματος, και προέτρεψε το κράτος να διευρύνει και να ενισχύσει την συνεργασία μαζί του. Τα Μαθηματικά για τον Τεχνίτη ανεδείχθησαν σε κλασσικό εγχειρίδιο, που χρησιμοποιούσαν οι μαθητές μέχρι της καταργήσεως των Κατωτέρων Τεχνικών Σχολών το 1980!

Μετά την υπαγωγή της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαιδεύσεως στο Υπουργείο Παιδείας, η Βουλή, με γνώμονα την μέχρι τότε επιτυχή εκδοτική δραστηριότητα του Ιδρύματος, περιέλαβε στο Νομ. Διάταγμα 4320 (Φ.Ε.Κ. 96/18 Ιουνίου 1963) και την εξής διάταξη στο άρθρο 1: «*Η συγγραφή και η έκδοσις διδακτικών και βοηθητικών βιβλίων των επαγγελματικών και τεχνικών σχολών ενεργείται υπό του έν Άθηναις έδρεύοντος Ιδρύματος Ευγενίδου και δαπάναις αυτού κατά τά δι' αποφάσεων του Υπουργού Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων καθοριζόμενα μετά γνώμην του Α.Σ.Ε.Π., της διατιμήσεως των έν λόγω βιβλίων γινόμενης εκάστοτε υπό του ως εΐρηται Ιδρύματος*». Τότε ανασυνεστήθη και η Επιτροπή

Εκδόσεων, στην οποία μετείχε και ο εκάστοτε διευθυντής της Επαγγελματικής και Τεχνικής εκπαιδεύσεως του Υπουργείου Παιδείας.

Βιβλιοθήκες – Σειρές.

Τα βιβλία του Ιδρύματος διακρίνονται σε:

Βιβλιοθήκη του Τεχνίτη.

Την Βιβλιοθήκη του Τεχνίτη απήρτιζαν βιβλία γραμμένα για τους μαθητές των Κατωτέρων Τεχνικών Σχολών που παρακολουθούσαν την ειδικότητα του μηχανοτεχνίτη ή την ειδικότητα του ηλεκτροτεχνίτη. Ήσαν γραμμένα, όπως άλλωστε και όλα τα βιβλία του Ιδρύματος, από ειδικούς επιστήμονες με διδακτική και επαγγελματική πείρα και το περιεχόμενό τους ανταπεκρίνετο πλήρως στο αναλυτικό πρόγραμμα διδασκτέας ύλης που ίσχυε κάθε φορά.

Ιδιαίτερη προσοχή είχε δοθεί στην ορθή διατύπωση των εννοιών σε γλώσσα απλή δημοτική, όπως την ώριζε η γραμματική του Μ. Τριανταφυλλίδη. Η έκταση των βιβλίων ήταν ανάλογη με τις ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων. Στην κατανόηση του περιεχομένου συνέβαλλε και ο εμπλουτισμός των κειμένων με πολλά σχήματα, που σχεδίαζαν άριστοι σχεδιαστές του Ιδρύματος και φωτογραφίες.

Το σχήμα των βιβλίων είχε διαστάσεις 14 x 21 cm για να είναι εύκολη η χρήση τους από τους τεχνίτες, η δε βιβλιοδεσία τους ήταν από ειδικό πλαστικό, ώστε το βιβλίο να αντέχει και στις ειδικές συνθήκες που επικρατούσαν στα εργαστήρια και τα συνεργεία όπου εδούλευαν οι μαθητές.

Το χρώμα της σειράς ήταν βαθύ πράσινο και γι' αυτό τα 31 βιβλία που αυτή αριθμούσε ήταν

Η Μαριάνθη Σίμου και ο Υπουργός Βιομηχανίας Αν. Παπαληγούρας τον Νοέμβριο του 1957 στο Κέντρο Παραγωγικότητας.

Ο καθηγητής του Ε.Μ.Π. Νικόλαος Κριτικός κατά την παρουσίαση του βιβλίου του «Μαθηματικά» για τον Τεχνίτη στο Κέντρο Παραγωγικότητας.

γνωστά στους μαθητές και τους καθηγητές ως τα «πράσινα βιβλία» του Ιδρύματος Ευγενίδου. Είχαν ειδικά φροντισμένη στοιχειοθεσία-εκτύπωση από το τυπογραφείο της ΑΣΠΙΩΤΗ-ΕΛΚΑ, η οποία τότε εκτύπωνε τα γραμματόσημα και παλαιότερα και τα χαρτονομίσματα του κράτους. Το χαρτί εκτυπώσεως ήταν άριστο και η εμφάνισή τους καλαισθητή.

Το σύνολο των 31 βιβλίων της σειράς εκάλυπτε ισοδύναμα τις ανάγκες των μηχανοτεχνιτών και ηλεκτροτεχνιτών μαθητών. Ας σημειωθεί ότι παρ' όλη την απλότητα της συγγραφής τους, τα βιβλία αυτά συνώδευαν τους αποφοίτους των σχολών και στην επαγγελματική τους ενασχόληση, ως πηγή αντλήσεως χρήσιμων πληροφοριών. Μεταξύ των ετών 1957-1975 για τις δύο ειδικό-

τητες είχαν εκδοθεί 34 βιβλία, μεταξύ των οποίων και ένα που περιείχε Νεοελληνικά αναγνώσματα ειδικά επιλεγμένα για τις σχολές αυτές.

Βιβλιοθήκη του Τεχνικού.

Στην Βιβλιοθήκη του Τεχνικού περιλαμβάνονται 47 βιβλία, τα οποία δεν απευθύνονται μόνο στους μαθητές των Σχολών Μηχανολόγων και Ηλεκτρολόγων Εργοδηγών, αλλά και στους μαθητές των Μέσων Σχολών Δομικών Έργων. Συνεγράφησαν και εξεδόθησαν από το 1962-1975. Η συγγραφή τους ανετέθη στο Ίδρυμα από το Υπουργείο Παιδείας το 1959. Και για τα βιβλία αυτά, κατά την συγγραφή τους, οι συγγραφείς ακολούθησαν τους ίδιους κανόνες που ίσχυαν για τα βιβλία της Βιβλιοθήκης του Τεχνίτη.

Υπήρχαν όμως και διαφορετικά κριτήρια. Σύμφωνα με αυτά η στάθμη του περιεχομένου τους ήταν υψηλότερη, η γλώσσα ήταν η απλή καθαρεύουσα, κατά τα ισχύοντα τότε, και το χρώμα του εξωφύλλου τους ήταν βαθύ κόκκινο. Γι' αυτό τα βιβλία αυτά απεκαλούντο τα «κόκκινα βιβλία». Ιδιαίτερη προσοχή κατέβαλλαν επίσης οι συγγραφείς και οι σχεδιαστές του Ιδρύματος για τον εμπλουτισμό του κειμένου με τα κατάλληλα σχήματα και την ορθή σχεδίαση των αντικειμένων, ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στην στάθμη και τις απαιτήσεις του κειμένου.

Ήταν πραγματικά εγχειρίδια και εργαλεία στα χέρια των εργοδηγών και μετά την αποφοίτησή τους κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Εκτός του ότι το περιεχόμενό τους ήταν απολύτως σύμφωνο με το ισχύον αναλυτικό πρόγραμμα διδασκτέας ύλης, οι συγγραφείς, σε συνεργασία με τα μέλη της Επιτροπής Εκδόσεων, προσέθεταν και επεξηγηματικά κείμενα ή παραγράφους, για

την καλλίτερη κατανόηση του βιβλίου από τους μαθητές. Οι προσθήκες αυτές εστοιχειοθετούντο με διαφορετικά τυπογραφικά στοιχεία και δεν περιλαμβάνοντο στην εξεταστέα ύλη.

Τεχνική Βιβλιοθήκη.

Τα βιβλία της Τεχνικής Βιβλιοθήκης απηρθύνοντο κατά βάσιν σε σπουδαστές της Ανωτέρας Τεχνικής Εκπαιδύσεως. Μπορούσαν όμως να χρησιμεύουν και για τους μαθητές των Δημοσίων Σχολών Εμπορικού Ναυτικού και σε ορισμένες περιπτώσεις και για μαθητές των Μέσων Τεχνικών Σχολών, και τούτο διότι οι συγγραφείς κατά την διαπραγμάτευση της διδασκτέας ύλης ελάμβαναν υπόψη και τα αναλυτικά προγράμματα των σχολών αυτών. Προς διευκόλυνση των διδασκόντων και των μαθητών κατά την διάταξη της ύλης, θέματα που δεν εκρίνοντο απαραίτητα για την στάθμη διδασκαλίας στις Μέσες Τεχνικές Σχολές εστοιχειοθετούντο όπως και στα βιβλία του Τεχνικού με μικρότερα στοιχεία. Τα θέματα αυτά δεν έπρεπε να εξετάζονται.

Στην σειρά αυτή μεταξύ των ετών 1970-1980 εξεδόθησαν 8 τόμοι.

Βιβλιοθήκη Τεχνικού Βοηθού Χημικού.

Για τις Σχολές Τεχνικών Βοηθών Εργοδηγών Χημικών και για τις Ανώτερες Τεχνικές Σχολές (Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.) το Ίδρυμα εξέδωσε τρεις τόμους βιβλίων, που απήρτισαν την Βιβλιοθήκη αυτή.

Βιβλιοθήκη Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου.

Όταν το 1978 με την μεγάλη εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ιδρύθησαν τα Τεχνικά και Επαγγελματικά Λύκεια, και αργότερα οι Μέσες Τεχνικές Σχολές Νέου Τύπου, το Υπουργείο Παιδείας ανέ-

θεσε και πάλι στο Ίδρυμα Ευγενίδου την συγγραφή και έκδοση των βιβλίων για τους μαθητές των τριών τάξεων του Λυκείου, πολλά από τα οποία χρησιμοποιούνται μέχρι σήμερα.

Μέχρι το 1999 είχαν συγγραφεί και εκδοθεί 171 βιβλία, τα οποία κάλυπταν τις ανάγκες των μαθητών κατά τομείς. Το 1985, μετά την ολοκλήρωση της σειράς αυτής, η Επιτροπή Εκδόσεων του Ιδρύματος σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το ΥΠ.Ε.Π.Θ. απέστειλε επιστολή προς τους συγγραφείς, στην οποία είχαν επισυναφθεί και όσες παρατηρήσεις επί του περιεχομένου των βιβλίων είχαν διατυπωθεί για να περιληφθούν σε δεύτερη έκδοσή των. Αποτέλεσμα 85 βιβλία να εκδοθούν σε Β' ή Γ' έκδοση μεταξύ των ετών 1985-1999. Ορισμένα βιβλία απ' αυτά εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται και μετά την συγγραφή των νέων, στην οποία δεν μετείχε το Ίδρυμα.

Βιβλιοθήκη Σχολών Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδύσεως.

Το 1979 ιδρύθησαν οι Σχολές αυτές, στις οποίες φοιτούσαν όσοι μαθητές δεν επιθυμούσαν να εγγραφούν στο Γυμνάσιο. Οι απόφοιτοι των Σχολών αυτών μπορούσαν, αν το επιθυμούσαν, να συνεχίσουν σπουδές στην Β' τάξη των Τεχνικών και Επαγγελματικών Λυκείων.

Η δυνατότητα αυτή των αποφοίτων επέβαλε στους συγγραφείς των βιβλίων να διατάξουν την ύλη του αναλυτικού προγράμματος έτσι, ώστε οι μαθητές που θα συνέχιζαν την φοίτησή τους στο Λύκειο να είχαν την απαραίτητη προετοιμασία σε διάφορα μαθήματα, όπως π.χ. στη Φυσική. Γι' αυτό και στα βιβλία των Σχολών αυτού του τύπου ορισμένες ενότητες του περιεχομένου τους

ήσαν τυπωμένες με μικρότερα στοιχεία, που εσήμαινε ότι οι ενότητες αυτές μπορούσαν και να μην διδαχθούν, χωρίς να διασπάσουν την συνέχεια της ύλης. Ο αριθμός των βιβλίων που απαρτίζουν την Βιβλιοθήκη αυτή ανέρχεται σε 15.

Βιβλιοθήκη Σχολών Μαθητείας Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού.

Τον Ιούλιο του 1972 ο Οργανισμός Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού (Ο.Α.Ε.Δ.) ανέθεσε στο Ίδρυμα την συγγραφή και έκδοση των βιβλίων για τους μαθητές των εκπαιδευτικών μονάδων του οργανισμού αυτού.

Ο Ο.Α.Ε.Δ., ως φορέας εφαρμογής της πολιτικής για την απασχόληση του Εργατικού Δυναμικού της χώρας, ακολουθούσε ευρύ πρόγραμμα εκπαιδύσεως των νέων εις τα τεχνικά επαγγέλματα που εκάλυπταν το σύνολο σχεδόν των ειδικοτήτων του τεχνικού τομέως. Την εποχή εκείνη λειτουργούσαν σε όλη την χώρα 42 κέντρα και σχολές μαθητείας όπου φοιτούσαν 12.000 μαθητευόμενοι σε 31 διαφορετικές ειδικότητες. Μεταξύ των ετών 1973-1979 εξεδόθησαν 8 τόμοι βιβλίων.

Βιβλιοθήκη του Ναυτικού.

Το 1958 το Ίδρυμα προέτεινε και το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας απεδέ-

χθη την ανάθεση σ' αυτό της συγγραφής και εκδόσεως βιβλίων για τις Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού Πλοιάρχων και Μηχανικών και ακολούθως για τις Ανώτερες Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού. Η συνεργασία αυτή συνεχίζεται και σήμερα για τις Ναυτικές Ακαδημίες.

Η ανάθεση στο Ίδρυμα έγινε με την υπ' αρ. 61288/5031/9-8-1966 απόφαση του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, οπότε και συνεκροτήθη η αρμόδια Επιτροπή εκδόσεων του Ιδρύματος, στην οποία μετείχε έκτοτε και ο εκάστοτε Διευθυντής Ναυτικής Εκπαιδύσεως του Υ.Ε.Ν.Α.Ν.Π. (Υ.Ε.Ν.). Αποτέλεσμα της συνεργασίας αυτής, που συνεχίζεται απρόσκοπτα μέχρι σήμερα, ήταν η έκδοση της Σειράς Βιβλιοθήκη του Ναυτικού, στην οποία έχουν εκδοθεί 30 τόμοι βιβλίων μεταξύ των ετών 1967-1979 για τους μαθητές των Δημοσίων Σχολών Εμπορικού Ναυτικού. Εξεδόθησαν επίσης 54 τόμοι για τις Ανώτερες Δημόσιες Σχολές Εμπορικού Ναυτικού (Α.Δ.Σ.Ε.Ν.) κατά τα έτη 1981-2001.

Όταν ιδρύθησαν οι Ναυτικές Ακαδημίες (Α.Ε.Ν.) και ετροποποιήθησαν τα αναλυτικά προγράμματα διδασκτέας ύλης, το Υ.Ε.Ν. με την υπ' αρ. 1168 Β'/14-6-1999 υπουργική απόφαση, όπως

Το εκπαιδευτικό σκάφος «Ευγένιος Ευγενίδης» για την άσκηση των σπουδαστών των Δημοσίων Σχολών Εμπορικού Ναυτικού.

τροποποιήθηκε με την Κ.Υ.Α. των υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Εμπορικής Ναυτιλίας αρ. Μ3611.2/05/05/16-12-2005 (ΦΕΚ 1942 Β/30-12-2005 και ΦΕΚ 169 Β/13-2-2006) ανέθεσε στο Ίδρυμα την συγγραφή και έκδοση των απαιτούμενων νέων διδακτικών εγχειριδίων των Α.Ε.Ν. Ήδη έχουν συγγραφεί και εκδοθεί 15 εγχειρίδια, ενώ το Υπουργείο προέκληρξε την συγγραφή άλλων 16.

Μεταφράσεις ναυτικών διδακτικών εγχειριδίων.

Στα ανωτέρω βιβλία πρέπει να προστεθούν και μεταφράσεις 14 τόμων διδακτικών εγχειριδίων, μερικοί από τους οποίους δεν είναι μεν απολύτως σύμφωνοι με το αναλυτικό πρόγραμμα των Σχολών, εκρίθησαν όμως απαραίτητοι για τους ναυτιλλομένους.

Τα βιβλία της Βιβλιοθήκης του Ναυτικού είναι χρήσιμα για όλους τους αξιωματικούς του Εμπορικού Ναυτικού και κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους.

Παράλληλα με τα βιβλία το Ίδρυμα Ευγενίδου συνεισέφερε στις Σχολές του Εμπορικού Ναυτικού εποπτικό υλικό διδασκαλίας και το σκάφος «*Ευγένιος Ευγενίδης*», το 1965, για τα εκπαιδευτικά ταξίδια των σπουδαστών των Σχολών.

Εκδόσεις για το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών.

Από το 1998 το Ίδρυμα ανέλαβε την επιμέλεια και έκδοση εγχειριδίων για το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών (Υ.Μ.Ε.). Με υπουργικές αποφάσεις του 1998 και 2007 ανετέθη στο Ίδρυμα η συγγραφή ή επιμέλεια και έκδοση εγχειριδίων θεωρητικής εκπαίδευσεως οδηγών διαφόρων ειδικοτήτων, οδικών μεταφορών, κειμένων του Κ.Ο.Κ. κ.λπ.. Για το σκοπό αυτό συνεστήθη στο Ίδρυμα

Επιτροπή Εκδόσεων, στην οποία μετέχουν και τρία μέλη του Υ.Μ.Ε.. Παράλληλως εξεδόθησαν τα ερωτηματολόγια εξετάσεως υποψηφίων οδηγών τα οποία και μετεφράσθησαν στην Αγγλική, Αλβανική και Ρωσική γλώσσα προς χρήση από τους αλλοδαπούς που ζουν στην Ελλάδα.

Το σύνολο των μέχρι σήμερα εκδοθέντων βιβλίων ανέρχεται σε 12, ενώ τελούν υπό συγγραφή τα βιβλία που θα χρησιμοποιηθούν για την πειραματική διδασκαλία του μαθήματος για την κυκλοφοριακή αγωγή και οδική ασφάλεια στους μαθητές Γυμνασίου, και την προαιρετική χρήση τους ως βιβλίων αναφοράς από τους μαθητές των Λυκείων.

Εκδόσεις σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών.

Το Ίδρυμα σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.) προέβη στην μετάφραση και έκδοση 8 βιβλίων (4 για τον μαθητή και 4 για τον καθηγητή) που εχρησιμοποιήθησαν κατά την πιλοτική εφαρμογή του Προγράμματος «*Επιχειρηματικότητα Νέων*» με έγκριση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

Το Πρόγραμμα αυτό σκοπό έχει να εκπαιδεύει νέους, ώστε να κατανοήσουν την λειτουργία της αγοράς και των επιχειρήσεων, προκειμένου να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής τους. Στα πλαίσια του Προγράμματος προβλέπονται κύκλοι μαθημάτων σχετικά με την οικονομία και τις επιχειρήσεις για μαθητές του Γυμνασίου, του Ενιαίου Λυκείου και των ΤΕΕ. Η ύλη των κύκλων είναι οργανωμένη κατά βοηθήματα.

Μεταφράσεις Διδακτικών Εγχειριδίων.

Εκτός από την εξ υπ΄ αρχής συγγραφή και έκδοση βιβλίων το Ίδρυμα επίστευε και πιστεύει ότι όταν υπάρχουν ξενόγλωσσα καταξιωμένα δι-

δακτικά εγχειρίδια, των οποίων το περιεχόμενο συμφωνεί προς τα δικά μας αναλυτικά προγράμματα διδασκτέας ύλης, πρέπει να μεταφράζονται στα ελληνικά.

Έτσι η Επιτροπή Εκδόσεων του Ιδρύματος σε συνεργασία με τους φορείς, για τους οποίους συγγράφει και εκδίδει τα διδακτικά βιβλία επιλέγει κατάλληλα εγχειρίδια από την διεθνή βιβλιογραφία, των οποίων το περιεχόμενο ανταποκρίνεται πλήρως στις ανάγκες των μαθητών και σπουδαστών των σχολών.

Μεταξύ των ετών 1990-1997 το Ίδρυμα μετέφρασε τα ακόλουθα 6 τεχνικά επιστημονικά εγχειρίδια:

– *Φυσική PSSC* μαζί με έξι υποστηρικτικά για την διδασκαλία βοηθητικά βιβλία. Τα βιβλία αυτά χρησιμοποιήθηκαν από μαθητές των Α΄ και Β΄ τάξεων 245 Λυκείων για την πειραματική διδασκαλία της Φυσικής επί πενταετία (1992-1997) με μεγάλη επιτυχία ως προς τα αποτελέσματα. Παράλληλως στο Ίδρυμα Ευγενίδου διεξήχθησαν σεμινάρια, στα οποία μετεκπαιδεύτηκαν περίπου 700 καθηγητές, ώστε να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της διδασκαλίας του προγράμματος αυτού. Το Ίδρυμα Ευγενίδου προς διευκόλυνση των διδασκόντων και των μαθητών εξόπλισε με τα απαραίτητα όργανα 55 εργαστήρια για την εποπτική και πειραματική διδασκαλία του προγράμματος αυτού από το Υπουργείο Παιδείας και το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

– *Η Βιολογική Επιστήμη.*
– *Χημεία.*
– *Ενέργεια, Πηγές-Εφαρμογές-Εναλλακτικές λύσεις.*

– *Τεχνολογία Επικοινωνιών.*
– *Τεχνολογία Μεταφορών Ενέργειας και Ισχύος.*

Εκδόσεις για το Πλανητάριο.

Το 1972 και 1973 εξεδόθησαν για τους θεατές του Πλανηταρίου τα βιβλία «*Ουρανογραφία*» και το «*Αστρονομικό Επιπεδόσφαιρο με Κινητό Ορίζοντα*». Μετά την λειτουργία του Νέου Ψηφιακού Πλανηταρίου το 2003 εξεδόθησαν 12 βιβλία-οδηγοί παραστάσεων του Πλανηταρίου.

Άλλες Εκδόσεις.

Από το 2000-2007 το Ίδρυμα εξέδωσε 12 τόμους, πέραν των εκπαιδευτικών εγχειριδίων, μεταξύ των οποίων και 6 τόμους των «*Πρακτικών του Πρώτου και του Δεύτερου Διεθνούς Σιφναϊκού Συμποσίου*», 2 τόμους του βιβλίου «*Η Ζωή σε Επίπεδο Μορίων*», 1 τόμο του βιβλίου «*Ελληνική Ακτοπλοΐα και Cabotage*» κ.ά..

Από την έκδοση του πρώτου βιβλίου το 1957 μέχρι σήμερα, το Ίδρυμα Ευγενίδου συμβάλλει εξ ιδίων στην δαπάνη των εκδόσεων και διαθέτει τα βιβλία σε τιμές κάτω τους κόστους.

Το σύνολο των συγγραφέντων και εκδοθέντων βιβλίων περιλαμβάνει 459 τίτλους, στους δε μαθητές και σπουδαστές έχουν διανεμηθεί δωρεάν από τα ΥΠ.Ε.Π.Θ. και Υ.Ε.Ν.Α.Ν.Π. 41.300.000 αντίτυπα, συμβάλλοντας ουσιαστικά στην εκπλήρωση της επιθυμίας του διαθέτη Ευγενίου Ευγενίδου για την προαγωγή της Τεχνικής και Επαγγελματικής εκπαίδευσεως της χώρας μας.

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΓΕΝΙΔΟΥ ΥΠΟΤΡΟΦΙΑΙ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Και μετά θάνατον ο Εύγένιος Ευγενίδης παρέχει το ύψηλον παράδειγμα της ανιδιοτελούς φιλαλληλίας και του ανιδιοτελούς επίσης πατριωτισμού. Τό υπό της διαθήκης του προβλεφθέν και κατά το τρέχον έτος μόλις συσταθέν Ίδρυμα, ανέλαβε να διαιωνίση το γενναιοδωρον πνεύμα του καλού εκείνου πατριώτου, ως μίαν ευεργετικήν διά την κοινωνίαν παράδοσιν, ως ένα άξιομίμητον και διά τους άλλους παράδειγμα.

Ταύτα εξ άφορμής της πρώτης δραστηριότητος του ιδρύματος Ευγενίδου, το όποιον, τελούν υπό την διοίκησιν και διαχειρίσιν της αδελφής του άειμνήστου διαθέτου κ. Μ. Σίμου, μάς παρέχει ήδη την αίσθησιν, ότι ο Ευγενίδης με τας δημιουργικάς του ανησυχίας, την δύνωδερσιν και το ύψηλόν του ήθος, εξακολουθεί πλησίον μας να εύρίσκειται και υπέρ των άλλων δραστηρίως να μοχθή.

Ως γνωστόν το Ίδρυμα Ευγενίδου, καλύπτον ένα μέγα κενόν εις την κοινωνικήν ζωήν του τόπου, άποσκοπεi εις την άποτελεσματικήν ένισχυσιν και προαγωγήν της επαγγελματικής τεχνικής εκπαίδευσεως εις την Ελλάδα. Τα όρια της δραστηριότητός του, ως αυτός ούτος ο διαθέτης τα έχοραξεν, είνε ευρύτατα. Εις τούς διευθύνοντας το Ίδρυμα άφηκε την πρωτοβουλίαν μίας ταχείας και άποτελεσματικής δράσεως προς τας έξής κυρίας διευθύνσεις: Παροχήν υποτροφιών εις νέους διά τεχνικήν μετεκπαίδευσιν πρακτικήν και θεωρητικήν ένταυθα και εις το έξωτερικόν. Συστηματικήν προετοιμασίαν καταλλήλου διδακτικού προσωπικού διά του όποιου θα έπανδρουνται αι τεχνικάι σχολαί. Ένίσχυσιν των ήδη λειτουργουσών τεχνικών σχολών. Αντιμετώπισιν, τέλος, κατά τόν προσφορώτερον τρόπον, οίσασδήποτε γενικωτέρας ανάγκης του παρημελημένου αύτου κλάδου της ελληνικής κατωτέρας και μέσης παιδείας.

Ήδη το Ίδρυμα ήρχισε με γοργών ρυθμών αλλά και με ιδιαίτερον σύστημα να αναπτύσση την δραστηριότητά του. Πρώτη ενέργειά του: Ή έν τη άλλοδαπή θεωρητική και πρακτική εκπαίδευσις εξ άποφοίτων των νυκτερινών τεχνικών σχολών Πειραιώς. Ούτοι έξεμαθον ένταυθα τα στοιχεία της άγγλικής γλώσσης και δαπάναις του εις την άλλοδαπήν λειτουργούντος παραλλήλου ιδρύματος του Ευγενίδου «Ε. Ε. Άριστος» άπεστάλησαν εις διαφόρους σχολάς και έργουστάσια της Εύρώπης.

Δέον να σημειωθί, ότι το σύστημα υποτροφιών του ιδρύματος, καταλλήλως οργανούμενον, θα έπιτρέψη ταχέως την εις το έξωτερικόν άποστολήν ενός μεγάλου αριθμού νέων, οίτινες, έπιλεγόμενοι μεταξύ των άρίστων εκ των θρανίων της τεχνικής εκπαίδευσεως, θα συμπληρουν και θα έδραιώνουν τας γνώσεις των εις ειδικάς σχολάς, θα προσπορίζονται δε την αναγκαίαν τεχνικήν πείραν, εργαζόμενοι παραλλήλως εις τα μεγαλύτερα εύρωπαϊκά έργουστάσια και ναυπηγεία.

Τό εύρύτατον, όμως, και τό ανιδιοτελές των επιδιώξεων του ιδρύματος Ευγενίδου καταδεικνύεται, κυρίως, εκ της δευτέρας προσπάθειας, εις την όποιον τούτο πρό τιнос άπεδύθη. Πρόκειται διά προσπάθειαν μεγίστης σημασίας, συνεπεία της οποίας θα είναι ή πρώτη εις στερράς βάσεις θεμελιώσις της ανάπτυξεως της τεχνικής παιδείας εις τόν τόπον μας. Συγκεκριμένως: Τό Ίδρυμα Ευγενίδου κατόπιν συνεννοήσεως μετά των άρμοδίων ύπηρεσιών του Υπουργείου Βιομηχανίας ανέλαβε να προμηθεύη εις τας τεχνικάς σχολάς της χώρας τό έλλειπον

παντελώς, σχεδόν μέχρι τούδε, καλόν, άπλούν και εύθηλόν τεχνικόν βιβλίον. Έντός του 1957 τό Ίδρυμα θα έκδώση την αναγκαίαν ύλην διά την καλήν κατάρτισιν του μηχανοτεχνίτου, του ηλεκτροτεχνίτου και του ραδιοτεχνίτου. Ήδη έπιτροπή εκ καθηγητών του Πολυτεχνείου και διακεκριμένων άλλων τεχνικών, καθώρισε τα έκδοθησόμενα βιβλία, την εις αυτά περιληπτέαν ύλην, συνεκέντρωσε, διά να μελετηθούν ως πρότυπα, ένα μεγάλον άριθμόν αναλόγων ξένων βιβλίων έκδοθέντων κυρίως εις προηγμένας βιομηχανικάς χώρας, επέλεξε τούς καταλλήλους συγγραφείς και καθώρισε τόν τρόπον, καθ' όν ούτοι θα διαπραγματευθούν διεξοδικώς τα θέματά των. Όπως εύκόλως δύναται τις να άντιληφθί, διά πρώτην φοράν εις την χώραν μας συντελείται μία τόνσον εύρεία προσπάθεια εις τόν εκπαιδευτικόν τομέα, τόνσον καλώς οργανωμένη και τόνσον πολλά μέλλουσα συντόμως να άποδώσῃ.

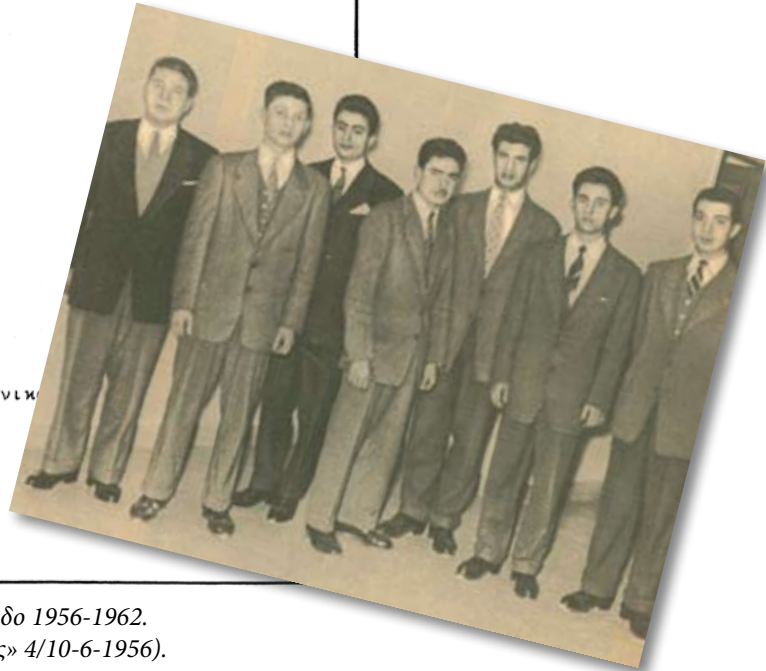
Φιλοδοξία του Ίδρύματος Ευγενίδου είνε ή έκδοσις συν τώ χρόνω όλων των βιβλίων, τα όποια άπαντας τούς κλάδους της τεχνικής δραστηριότητος εις την χώραν μας άποτελεσματικάς θα καλύπτουν. Βοηθήματα διά τόν μαθητήν άρτια τεχνικός, εύληπτα εις τό ύψος, νοητά άπολύτως έν τη όμοιομορφία της γλώσσης και τό σημαντικώτερον, πωλούμενα εις λίαν χαμηλήν τιμήν, κάτω του κόστους. Άς σημειωθί, ότι τό Ίδρυμα προσεφέρθη κατά τόν αύτόν τρόπον να καλύψη τας άνάγκας και της εκπαίδευσεως των μηχανικών του Έμπορικού Ναυτικού. Ήδη εύρίσκειται εις συνεννοήσεις μετά των άρμοδίων ύπηρεσιών του Υπουργείου Ναυτιλίας, διά τόν καθορισμόν των λεπτομερειών της έκδόσεως και αύτών των τεχνικών βιβλίων.

Τεράστια θα είναι τα κεφάλαια τα όποία τό Ίδρυμα θα διαθέσῃ εις τούς δύο αύτους πρώτους τομείς της δραστηριότητός του, ήτοι εις τας υποτροφίας και τας εκδόσεις. Προσφορά προς την ελληνικήν νεότητα έχουσα τόν ανιδιοτελή και ήγemonικόν χαρακτήρα των δωρεών του άειμνήστου Ευγενίδου. Διότι — και τούτο φρονούμεν, ότι ιδιαίτέρως θα πρέπει να έξαρθί — ούδεμίαν ύποχρέωσιν αναλαμβάνουν έναντι του Ίδρύματος ή των επιχειρήσεων Ευγενίδου οι αύτω ευεργετούμενοι νέοι. Καλούς τεχνικούς διά την Ελλάδα τό κληροδότημα φιλοδοξεί να δημιουργήσῃ και όχι ύπαλλήλους ή πληρώματα διά τας επιχειρήσεις και δι' τα πλοία του άποθανόντος έφοπλιστού. Τό Ίδρυμα μόνον Έθνικήν και Κοινωνικήν την επίδιωξιν έχει. Διά την προαγωγήν της τεχνικής παιδείας ενδιαφέρεται και δι' αύτην εις την πραγματικότητα έργάζεται και προσπαθεί. Παράδειγμα προς μίμησιν διά τούς θορυβούντας, οίτινες, έν ώ πληρώματα διά τα πλοία των προετοιμαζούν, εμφανίζονται, δι' έντυπωσιακάς μόνον άνακοινώσεως, ως συντελεσταιί της προσωπαθείας διά την δημιουργίαν καλώς κατηρτισμένου έμψυχου ύλικού διά την Ναυτιλίαν. Διότι αύτον τόν χαρακτήρα έχει εις την πραγματικότητα — διά να άναφερθί χαρακτηριστικόν παράδειγμα — τό εξαγγελθέν πρόγραμμα ναυτικών υποτροφιών του κ. Γνώση. Καλός έπιχειρηματίας, βεβαίως, ό κ. Γνώσης. Όχι, όμως, και ανιδιοτελής έθνικός ευεργέτης. Υπάρχει διαφορά.

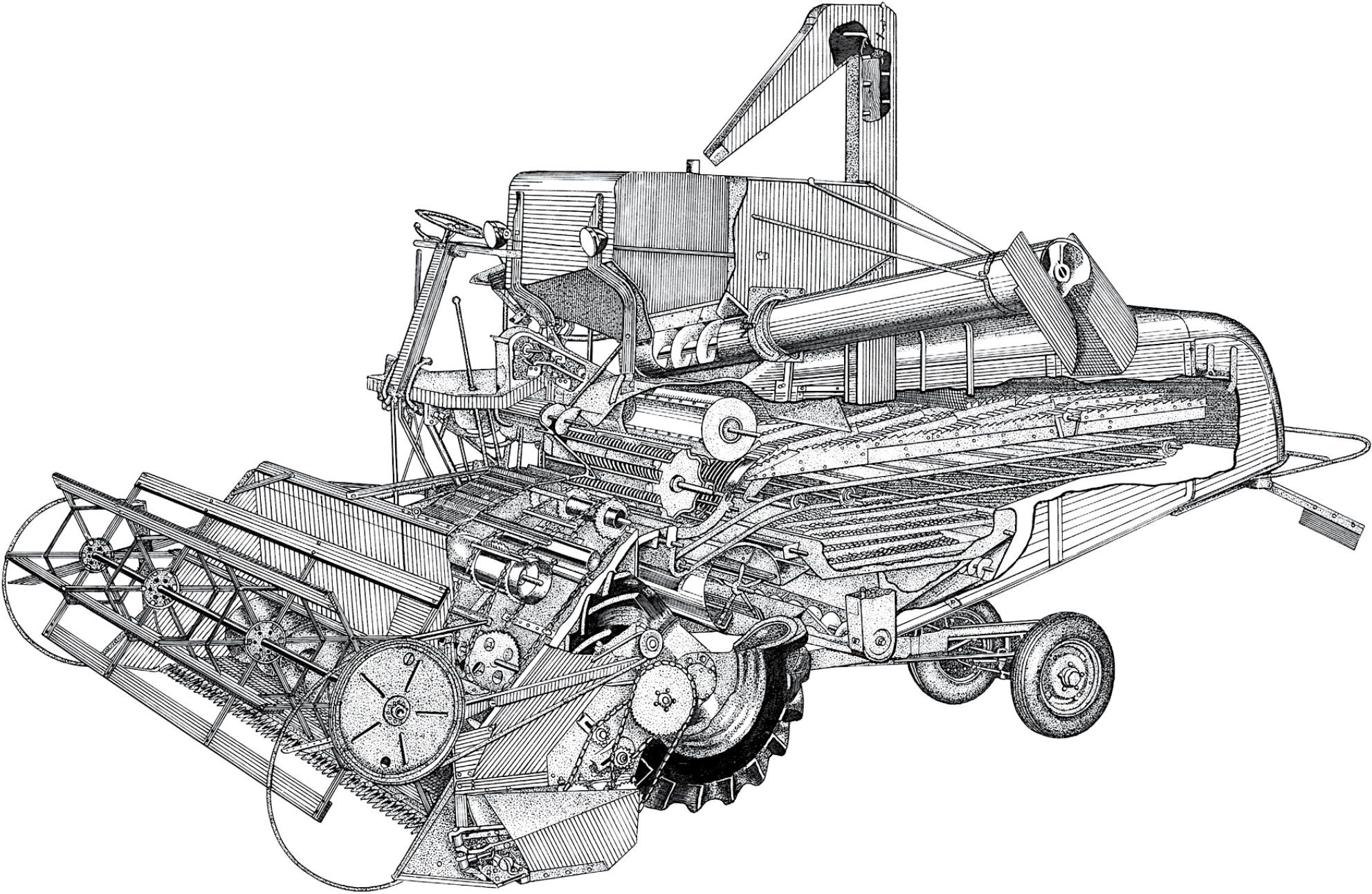
Άρθρο του περιοδικού «Ναυτικά Χρονικά» 15-9-1956.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΟΤΡΟΦΟΥ			ΕΤΟΣ	ΜΗΝ	ΗΜΕΡ.	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΥΠΟΤΡΟΦΟΥ	Α.Μ.Υ.....5.....
	Έπώνυμον	ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ	1956	Όκτώβριος	2	Φοίτησις εις SCUOLA INTERAZIENDALE APPRENDISTI	
	Όνομα	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	1958	Έως		CAICINARA Γενούης καί ειδίκευσις εις τό τμήμα Έργοδηγών	
	Πατρώνυμον	ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ		Ιούλιος	τέλος	Τορναδόρων, όπου καί διέπρεψεν, λαβόν πτυχίον έργοδηγοῦ	
	Μητρώνυμον	MARIA				τορναδόρου μέ βαθμόν "ΑΡΙΣΤΑ" ώς έμφαίνεται έν τής βεβαιώ-	
	Έτος Γεννήσεως	1935				σεως του Διευθυντου τής Σχολής από 22.9.1958.-	
	Τόπος »	Καλύβια Γαστούνης					
Δημότης Καλυβίων Γαστούνης						Περί τό τέλος τής φοιτήσεως του εις τήν ώς άνω Σχολήν,	
Στρατολογική Κλάσις 1956						παράλληλος πρακτική έξάσκησις επί τετράμηνον περίπου εις	
Στρατ/καί ύποχρεώσεις ΝΑΙ						τά Ναυπηγεΐα ANSALDO Γενούης.	
Έπηκοότης ΕΛΛΗΝΙΚΗ			1958	Αύγουστος	11	Έπιστροφή εις Έλλάδα.	
Θρήσκευμα ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ							
Οικογεν/κή κατάστασις:Πατήρ, Μητήρ, 5 άδελφοί			1958	Σεπτέμβρ.		Έξετέλεσε τήν στρατιωτικήν του θητείαν.	
Περιουσιακή »			1960	Έως			
Διεύθυνσις κατοικίος Λασκαράτου 2α - ΈΑθήναι				Σεπτέμβρ.			
Διεύθυνσις εργασίας (Ναυτικός)			1960	Δεκέμβρ.		Μηχανικός επί Πετρελαιοφόρου "ΤΑΝΑΓΡΑ"	
			1962	Έως			
Συστάσεις : Παν. Χριστοδουλόπουλος, Έμπορος				Φεβρουάρ.			
Χαλεπά 27			1962	Έως		Μηχανικός επί Δ/Π "ΦΛΩΡΑ".	
			1962	Αύγουστος			
ΣΠΟΥΔΑΙ							
Έγκύκλιοι Ε΄ Γυμνασίου			1962	Νοέμβρ.		Μηχανικός επί Δ/Π "ΣΙΦΝΟΣ".	
Ξέναι Γλώσσαι Όλίγα Έγγλικά			1963	Έως			
Τεχνικάι Μηχανικός Ε.Ν.				Φεβρουαρ.			
Σχολή ΗΡΩΝ			1963	Μάϊος		Είς "ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΑΥΠΗΓΕΙΑ" ώς Μηχανικ	
Ειδικότης Μηχανικός Ε.Ν.							
Έαπεφοίτησε τής ΗΡΩΝ μέ βαθμόν 17,8							
Πρακτική άσκησις : Δύο έτη βοηθός θερμαστοῦ, ΣΤΗΡ							
Μεταξοβιομηχανία.							

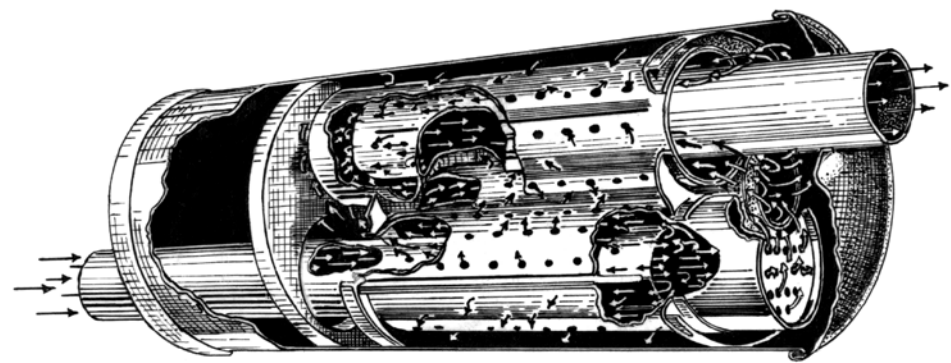
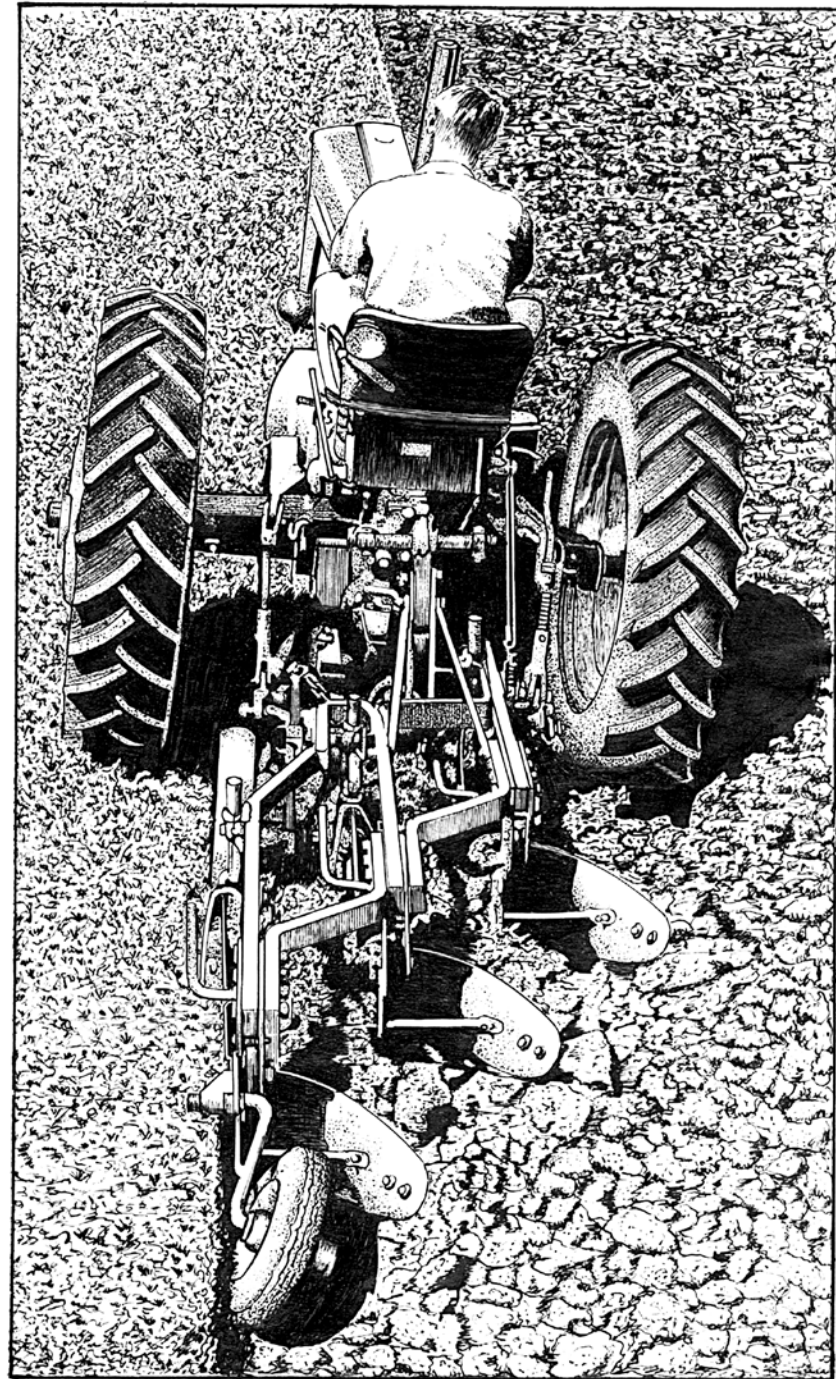

Φύλλο από το μητρώο των υποτρόφων του Ιδρύματος Ευγενίδου κατά την περίοδο 1956-1962.
Στην ένθετη φωτογραφία υπότροφοι του Ιδρύματος Ευγενίδου (περιοδικό «Εικόνες» 4/10-6-1956).

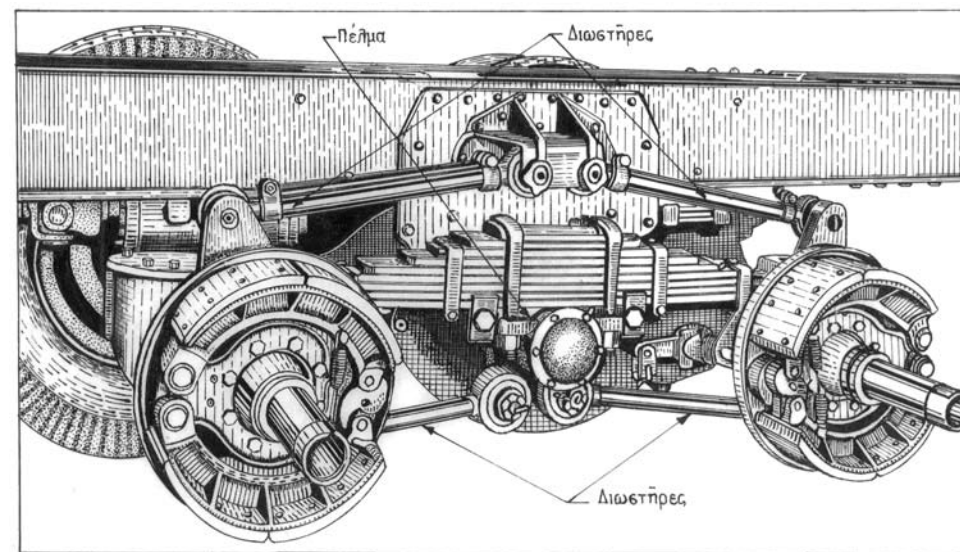
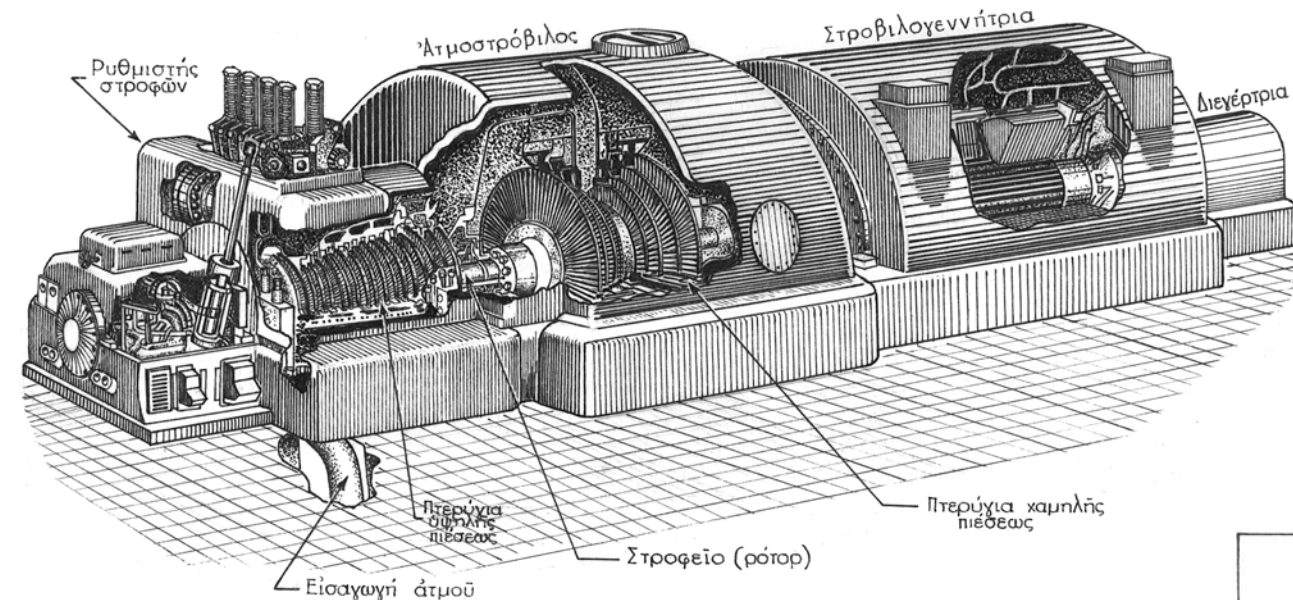

Σχήμα από διδακτικό βιβλίο των εκδόσεων του Ιδρύματος Ευγενίδου σχεδιασμένο με πενάκι.

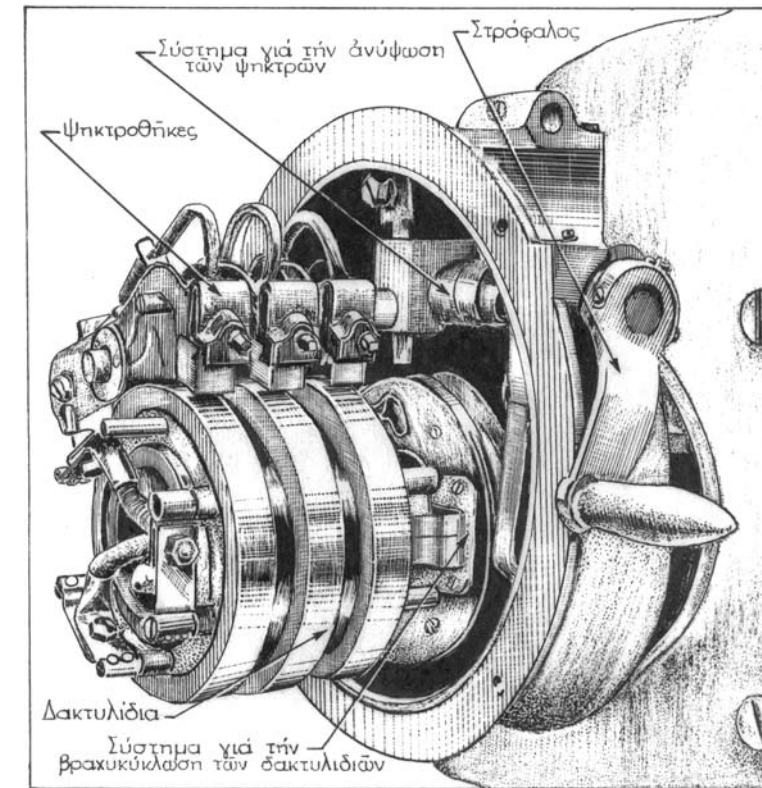

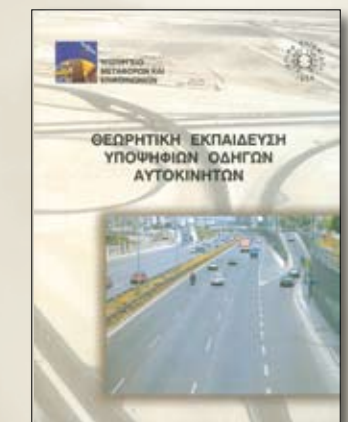
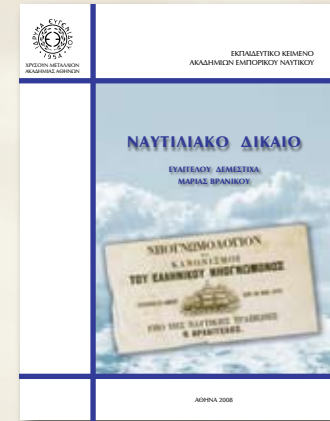
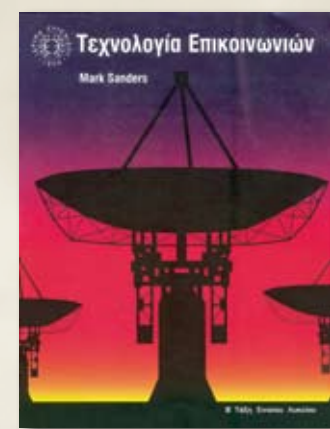
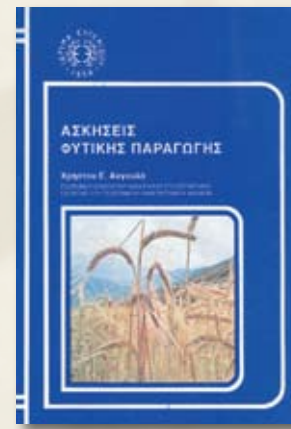
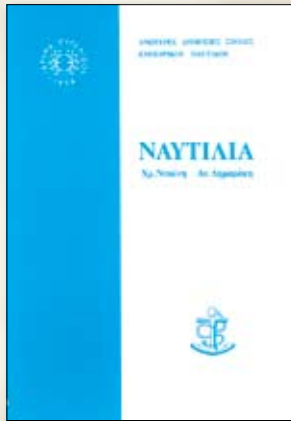
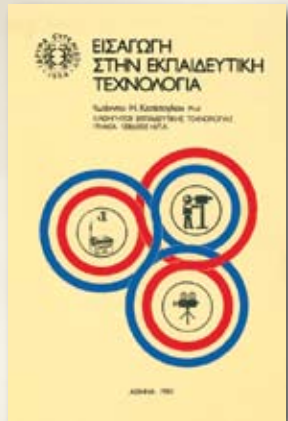
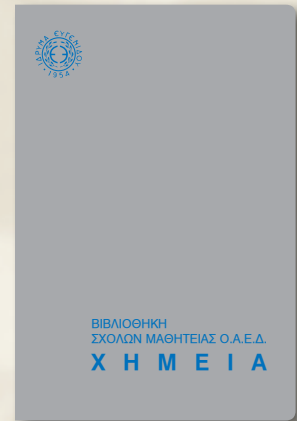
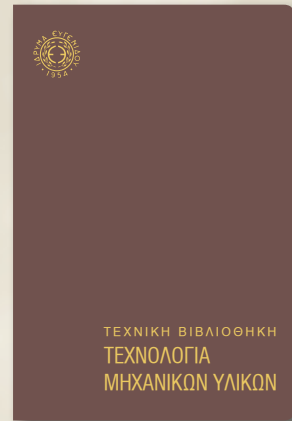
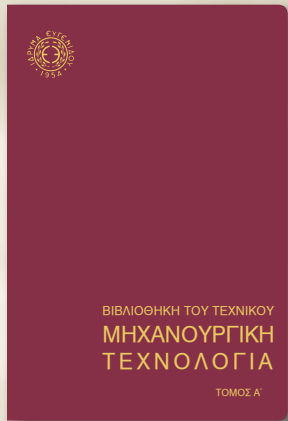
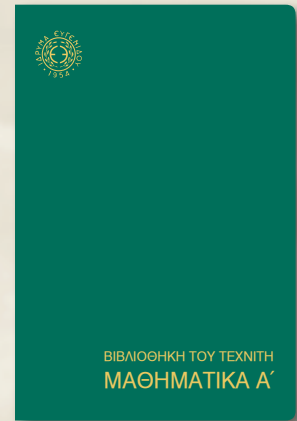

Σχήματα από διδακτικά βιβλία των εκδόσεων του Ιδρύματος Ευγενίδου σχεδιασμένα με πενάκι.

Σχήματα από διδακτικά βιβλία των εκδόσεων του Ιδρύματος Ευγενίδου σχεδιασμένα με πενάκι.

Εξώφυλλα βιβλίων από τις Βιβλιοθήκες - Σειρές των εκδόσεων του Ιδρύματος.

Η Βιβλιοθήκη

Από τη χειρωνακτική στην ψηφιακή εποχή

Τα πρώτα βήματα.

Στις 7 Ιουνίου του 1966, ημερομηνία των εγκαίνιων του κτηρίου του Ιδρύματος Ευγενίδου στη Λεωφόρο Συγγρού, άνοιξε τις πόρτες της και η δανειστική Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος, με ελεύθερη είσοδο για το κοινό. Οι εργασίες όμως για τη σωστή σύσταση και την ορθή οργάνωσή της είχαν ξεκινήσει το 1962, όταν ακόμη τα γραφεία του Ιδρύματος στεγάζονταν στην οδό Πανεπιστημίου 10.

Η Βιβλιοθήκη είχε συγκεκριμένο σκοπό, έπρεπε δηλαδή να συμμετέχει κι εκείνη στην πραγματοποίηση του γενικότερου σκοπού του Ιδρύματος, που ήταν η συμβολή του στην εκπαίδευση νέων ελληνικής ιθαγένειας στο επιστημονικό και τεχνικό πεδίο. Ο σκοπός αυτός καθόριζε και τη μορφή της Βιβλιοθήκης ως εκπαιδευτικής, ειδικής βιβλιοθήκης σε θέματα θετικών επιστημών και τεχνολογίας.

Πολλή και συνεπής δουλειά απαιτείται πάντοτε για την οργάνωση μιας ειδικής και μάλιστα

τεχνικής βιβλιοθήκης, ιδιαιτέρως όμως την εποχή εκείνη. Παρ' όλες τις δυσκολίες, για την επιτυχή πορεία της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος προς την εκπλήρωση της αποστολής της, υπήρχαν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις. Μία, ίσως η κυριότερη, από τις προϋποθέσεις αυτές ήταν και η δυνατότητα επιλογής του κατάλληλου προσωπικού για τη στελέχωσή της. Ως πρώτες συνεργάτιδες της Βιβλιοθήκης επελέγησαν η Μαίρη Ασημακοπούλου, η Κάρυ (Χαρίκλεια) Λίτσα και η Ρωξάννη Φέσσα, οι οποίες με τη δουλειά και το ζήλο τους κατόρθωσαν να οργανώσουν μια πρότυπη Βιβλιοθήκη για εκείνην την εποχή.

Κατά την Ρωξάννη Φέσσα, «... αυτή ή μεγάλη κυρία ...», η Μαριάνθη Σίμου, αδελφή του Ευγένιου Ευγενίδη και Διοικήτρια-Διαχειρίστρια του Ιδρύματος, είχε προσδιορίσει το περιεχόμενο της Βιβλιοθήκης σύμφωνα με το σκοπό, τον οποίο έπρεπε αυτή να υπηρετήσει. Έτσι, όταν η Βιβλιοθήκη άνοιξε για το κοινό, περιελάμβανε περίπου 4000 βιβλία και 250 τίτλους περιοδικών, τα

οποία αναφέρονταν στις θετικές επιστήμες, στην τεχνολογία και στη ναυτιλία, ώστε να προσφέρει στη σπουδάζουσα νεολαία (μαθητές και σπουδαστές τεχνικών σχολών, φοιτητές Πανεπιστημίου και Πολυτεχνείου) τα κατάλληλα βοηθήματα για τις σπουδές τους, αλλά και στους επιστήμονες την ενημέρωση για την επιστημονική τους έρευνα. Κύριο μέλημά της ήταν επίσης και η προμήθεια βιβλίων, τα οποία υπεδείκνυε η Επιτροπή Εκδόσεων του Ιδρύματος και οι συγγραφείς των διδακτικών εγχειριδίων, ώστε να υπάρχουν σ' αυτήν κατάλληλα βοηθήματα για τη συγγραφή των κειμένων.

Από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της Βιβλιοθήκης, από τα πρώτα βήματά της έως σήμερα, είναι η χρήση πάντα των καταλληλοτέρων μεθόδων και προτύπων, για την όσο το δυνατόν καλύτερη αξιοποίηση του υλικού της και την καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών της. Έτσι, από τις αρχές της δημιουργίας της, η Βιβλιοθήκη ήταν και είναι περήφανη:

α) Για το απλό και εύχρηστο ταξινομικό και ταξιδετικό της σύστημα, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα από τη μια πλευρά στο προσωπικό να οργανώνει τις συλλογές με βάση το θέμα τους και από την άλλη στους αναγνώστες να εντοπίζουν εύκολα στα βιβλιοστάσια το υλικό που τους ενδιαφέρει.

β) Για την προτυποποιημένη εργασία της θεματικής ευρετηριάσεως, μέσω της οποίας δημιουργήθηκε και συντηρείται ακόμη ο δίγλωσσος, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, θεματικός κατάλογος της Βιβλιοθήκης.

γ) Για το δίγλωσσο δελτιοκατάλογό της, ο οποίος διατηρήθηκε έως το 1999, έτος αντικατάστασής του από τον ηλεκτρονικό κατάλογο.

Βιβλιοθηκονομικά εγχειρίδια.

Η εμπειρία και η γνώση σε θέματα οργάνωσης και λειτουργίας της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Ευγενίδου σε συνδυασμό με τα διεθνώς κρατούντα αποτυπώθηκαν σε ένα εγχειρίδιο βιβλιοθηκονομικό, το οποίο συνέγραψαν οι Ρωξάννη Φέσσα και Κάρυ Λίτσα και εκδόθηκε από το Εκδοτικό Τμήμα του Ιδρύματος Ευγενίδου το 1970. Τίτλος του «*Η Βιβλιοθήκη. Οργάνωσις-Λειτουργία*».

Στο σημείο αυτό, κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί επίσης η συμβολή των βιβλιοθηκariών της Βιβλιοθήκης του Ιδρύματος Κ. Λίτσα, Ρ. Φέσσα και Κ. Λεντάρη στο ανακύπτον τότε θέμα, που αφορούσε στη θεματική υποκατηγορία της ελληνικής ιστορίας, έτσι όπως αυτή παρουσιαζόταν στις μέχρι τότε εκδόσεις της Δεκαδικής Ταξινόμησης του Dewey, προφανώς από άγνοια! Συγκεκριμένα παρουσιάζονταν τα νησιά του Αιγαίου και η Κρή-

τη εκτός Ελλάδας και η Κύπρος υπό την Τουρκία. Αν λάβει κάποιος υπόψη του πόσες βιβλιοθήκες σε όλο τον κόσμο χρησιμοποιούσαν αυτό το σύστημα, μπορεί να καταλάβει τις λαθεμένες εντυπώσεις που μπορούσαν να δημιουργηθούν εις βάρος της χώρας μας. Όπως μαρτυρούν και οι εφημερίδες της εποχής, στην Ελλάδα είχε δημιουργηθεί μεγάλη αναταραχή για το συγκεκριμένο ζήτημα. Αποτέλεσμα· ο μεν Dewey άλλαξε στις επόμενες εκδόσεις τη σχετική ταξινόμηση, η δε ταξινόμηση της ελληνικής ιστορίας μεταφράστηκε, αναπτύχθηκε και συντάχθηκε σ' αυτόνομο εγχειρίδιο, το οποίο εκδόθηκε από την Ένωση Ελλήνων Βιβλιοθηκariών το 1978 με την οικονομική ενίσχυση του Υφυπουργείου Νέας Γενιάς.

Το πέρασμα από τη χειρωνακτική στην ηλεκτρονική εποχή.

Από το 1962 που ξεκίνησε να λειτουργεί η Βιβλιοθήκη έως σήμερα, οι συνθήκες άλλαξαν. Οι εξελίξεις στον τομέα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών επηρέασαν άμεσα τον τρόπο λειτουργίας και τη μορφή της,

όπως και όλων των βιβλιοθηκών, αφού οι πληροφορίες πηγές, οι τρόποι αποκτήσεως και αποθηκεύσεώς τους, καθώς και τα μέσα προσβάσεως σε αυτές αυξήθηκαν, ενώ οι μέθοδοι επεξεργασίας του υλικού των βιβλιοθηκών και της οργάνωσής των συλλογών τους διαφοροποιήθηκαν ραγδαία. Επίσης, με ρυθμό γεωμετρικής προόδου αυξήθηκαν οι ανάγκες της κοινωνίας, και κατ' επέκταση του κοινού των βιβλιοθηκών, για ελεύθερη πρόσβαση στην πληθώρα και τεράστια ποικιλία των πληροφοριών που προέκυψε. Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της νέας πραγματικότητας είναι ότι οι σύγχρονες βιβλιοθήκες δεν μοιάζουν με εκείνες καμιάς άλλης εποχής. Από τη μια έχουν γίνει πιο ελκυστικές και έχουν ανοίξει τις πόρτες τους για κάθε ενδιαφερόμενο, ανεξαρτήτως του είδους στο οποίο ανήκουν (ειδικές, δημόσιες, λαϊκές κ.λπ.) και από την άλλη έρχονται σε επαφή οι ίδιες με την κοινωνία προσεγγίζοντας έτσι το εν δυνάμει κοινό τους. Ανοίγοντας τις πόρτες τους παρέχουν σε όλους τη δυνατότητα επαφής με τη γνώση. Έτσι και η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου ήταν από τις πρώτες βιβλιοθήκες στην Ελλάδα που εκμεταλλεύτηκε τις νέες συνθήκες με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Με την πάροδο του χρόνου έγιναν σημαντικές αλλαγές που σημάδεψαν την περαιτέρω εξελικτική πορεία της για την απρόσκοπτη πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία.

Επέκταση των χώρων και των δραστηριοτήτων της Βιβλιοθήκης.

Οι βάσεις της εξελικτικής πορείας της Βιβλιοθήκης ετέθησαν από τον αείμνηστο Πρόεδρο της Διοικούσας Επιτροπής Νικόλαο Βερνίκο-Ευγενίδη, καθώς και τον τέως Διοικητή του Ιδρύ-

ματος Ευγενίδου κ. Κωνσταντίνο Νεστορίδη, οι οποίοι επιθυμούσαν πάντα να ενημερώνονται για τις νέες συνθήκες και ανάγκες που προέκυπταν. Τέτοιες συνθήκες ήταν για παράδειγμα η μεγάλη αύξηση των χρηστών της Βιβλιοθήκης με άτομα διαφόρων ειδικοτήτων και ποικίλων ενδιαφερόντων, όπως επίσης και οι νέες δυνατότητες που προσέφεραν οι αλματώδεις εξελίξεις στον τομέα των τεχνολογιών της πληροφορίας. Ο Νικ. Βερνίκος-Ευγενίδης αποφάσισε εγκαίρως την επέκταση της Βιβλιοθήκης και τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού και των υπηρεσιών της.

Η επέκτασή της αφορούσε τόσο στη διάθεση επιπλέον χώρων του Ιδρύματος στη Βιβλιοθήκη, όσο και στον εμπλουτισμό των συλλογών της με θεματικούς τομείς πέραν των θετικών επιστημών και της τεχνολογίας. Ο εκσυγχρονισμός του εξοπλισμού και των υπηρεσιών της αφορούσε στην αναβάθμιση του τρόπου λειτουργίας της μέσω της εκμεταλλεύσεως των δυνατοτήτων που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας.

Όταν πρωτοξεκίνησε η Βιβλιοθήκη λειτουργούσε στο δεύτερο όροφο του κτηρίου του Ιδρύματος. Από το 1995 έως το 1998, επεκτάθηκε σταδιακά και σε άλλους ορόφους· σήμερα καταλαμβάνει τρεις ορόφους με συνολική επιφάνεια 1100 m². Η επέκτασή της αυτή είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν:

α) *Επιπλέον αναγνωστήρια*. Έτσι δόθηκε η δυνατότητα στη Βιβλιοθήκη να προσφέρει άνετο και ευχάριστο περιβάλλον μελέτης στο συνεχώς αυξανόμενο αριθμό χρηστών.

β) *Νέες θεματικές κατηγορίες*. Προστέθηκαν νέες θεματικές κατηγορίες στις συλλογές της ή εμπλουτίστηκαν οι υπάρχουσες όπως: η Διοίκη-

ση Επιχειρήσεων, η Πληροφορική, οι Τηλεπικοινωνίες, οι Κοινωνικές Επιστήμες, η Φιλοσοφία, η Αρχαία Ελληνική και Βυζαντινή Γραμματεία, η Ελληνική Ιστορία, η Λογοτεχνία και οι Τέχνες.

Η περαιτέρω ανάπτυξη των δραστηριοτήτων της Βιβλιοθήκης, ιδίως σε ό,τι αφορά στον τεχνολογικό εξοπλισμό της, συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πρωτεύοντα ενδιαφέροντα και του σημερινού Προέδρου της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος κ. Λεωνίδα Δημητριάδη-Ευγενίδη.

Μηχανοργάνωση της Βιβλιοθήκης.

Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος ξεκίνησε τις διαδικασίες για τη μηχανοργάνωση του υλικού της το 1990. Το προσωπικό της ερεύνησε εκτεταμένα την αγορά για την επιλογή του κατάλληλου ολοκληρωμένου συστήματος αυτοματισμού, υπό την καθοδήγηση της τότε υπεύθυνης της Βιβλιοθήκης κυρίας Κλαίρης Λεντάρη. Από τότε έως σήμερα δοκιμάστηκαν διάφορα συστήματα, με στόχο τη χρήση των πιο σύγχρονων από αυτά και πάντα για την όσο το δυνατόν καλύτερη εξυπηρέτηση των χρηστών.

Κατά την περίοδο της μεταβάσεως από τις παραδοσιακές μεθόδους και λειτουργίες οργανώσεως της Βιβλιοθήκης στις αυτοματοποιημένες, ιδιαίτερη ήταν η μέριμνα για τη διάσωση και την αξιοποίηση όλης της δουλειάς που είχε προηγηθεί, τόσο από την κυρία Λεντάρη όσο και από τις διάδοχούς της κυρίες Αγγελική Βαζαίου και Χαρά Μπρίντεζη. Ας σημειωθεί, επίσης, ότι οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν έγιναν με σεβασμό στις βασικές αρχές, πάνω στις οποίες η Βιβλιοθήκη είχε οργανωθεί αρχικά.

Σήμερα, τα βιβλιογραφικά στοιχεία από όλο

το υλικό της Βιβλιοθήκης έχουν εισαχθεί στο σύστημα αυτοματισμού της. Όλα είναι αναζητήσιμα μέσω του ηλεκτρονικού της καταλόγου, ο οποίος είναι προσβάσιμος και μέσω του Διαδικτύου.

Διαδίκτυο και ιστοσελίδες Βιβλιοθήκης.

Η εμφάνιση του Διαδικτύου, ως νέο εργαλείο πληροφόρησης, δεν θα μπορούσε να περάσει απαρατήρητο από τη Βιβλιοθήκη. Στα τέλη του 1995, το Ίδρυμα Ευγενίδου απέκτησε πρόσβαση στο Διαδίκτυο μέσω μόνιμης μισθωμένης γραμμής (Forthnet). Το 1996 η Βιβλιοθήκη ανέλαβε και δημιούργησε τις πρώτες ιστοσελίδες του Ιδρύματος, με αναλυτικές πληροφορίες για όλα τα τμήματα και τις δραστηριότητές τους. Από τότε έχει διαρκή παρουσία στο Διαδίκτυο, μέσα από το δικό της τμήμα στον ιστότοπο (site) του Ιδρύματος, στη διεύθυνση www.eugenfound.edu.gr. Μέσω των ιστοσελίδων της παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις υπηρεσίες και τις συλλογές της, ενώ από το 1999 μπορούν επίσης, οι απομακρυσμένοι χρήστες, να επισκεφθούν τον ηλεκτρονικό κατάλόγό της.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι το 1996, με τη δημιουργία ειδικού τμήματος, η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος ήταν από τις πρώτες στην Ελλάδα που πρόσφερε στα μέλη της ελεύθερη χρήση του Διαδικτύου για εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος σήμερα.

Σήμερα, η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου λειτουργεί όπως και κατά τη σύστασή της ως δανειστική βιβλιοθήκη και ελεύθερης προσβάσεως. Με στόχο την περαιτέρω διευκόλυνση των χρηστών της η Βιβλιοθήκη λειτουργεί πολλές

ώρες, όλες τις ημέρες της εβδομάδας πλην της Κυριακής. Ο αριθμός των επισκεπτών της ανέρχεται περίπου σε 30.000 άτομα το χρόνο, ενώ ο αριθμός των δανειζομένων βιβλίων σε 25.000 και των νέων μελών της σε 1500, περίπου, ετησίως. Στα μέλη της Βιβλιοθήκης, που σήμερα φθάνουν τις 47.000, περιλαμβάνονται καθηγητές, φοιτητές και σπουδαστές σχολών Θετικών Επιστημών και Τεχνικών Σχολών, μαθητές Μέσης Εκπαιδεύσεως, ειδικοί επιστήμονες και επαγγελματίες, αλλά και κοινό ποικίλων ειδικοτήτων και ενδιαφερόντων.

Συλλογές.

Το υλικό της Βιβλιοθήκης, καλύπτει ευρύ φάσμα θεματικών τομέων πέραν των Θετικών Επιστημών και της Τεχνολογίας, στους οποίους εξάλλου ειδικεύεται. Στις συλλογές της μπορεί να βρει κάποιος ποικιλία πληροφοριακών πηγών σε διάφορες μορφές.

Ο αριθμός των βιβλίων υπερβαίνει τους 48.000 τόμους. Σε αυτόν τον αριθμό περιλαμβάνεται και σημαντικός αριθμός παλαιotypων και σπανίων βιβλίων, τα οποία φυλάσσονται ξεχωριστά από τις υπόλοιπες συλλογές. Τα βιβλία αυτά δεν δανείζονται, αλλά οι αναγνώστες μπορούν να τα μελετήσουν στους χώρους της Βιβλιοθήκης. Πενήντα από αυτά ψηφιοποιήθηκαν και αποτελούν τη συλλογή της Βιβλιοθήκης στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Ευγενίδου. Έτσι, μέσω της ψηφιακής αυτής βιβλιοθήκης οι αναγνώστες μπορούν να τα μελετούν και από απόσταση, χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο.

Η συλλογή των περιοδικών περιλαμβάνει περισσότερους από 400 τρέχοντες τίτλους.

Ο αριθμός των χαρτών που διαθέτει η Βιβλιοθήκη ανέρχεται σε 100.

Πέραν των εντύπων, διατίθεται επίσης σημαντικός αριθμός συλλογών ψηφιακού και οπτικοακουστικού υλικού, οι οποίες συνεχώς αναπτύσσονται. Οι συλλογές αυτές περιλαμβάνουν βάσεις δεδομένων, ηλεκτρονικά περιοδικά και βιβλία, DVD CD-ROMs και 260 βιντεοκασέτες επιστημονικού και εκπαιδευτικού περιεχομένου.

Χρήση υπολογιστών.

Στους χώρους της Βιβλιοθήκης διατίθεται για τους χρήστες της ικανοποιητικός αριθμός υπολογιστών, ώστε με τη βοήθεια ειδικευμένου προσωπικού να αναζητούν πληροφορίες σχετικά με τα θέματα που τους ενδιαφέρουν, χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο, τις βάσεις δεδομένων, τα ηλεκτρονικά περιοδικά και βιβλία, καθώς και τα DVD και CD-ROMs.

Από το 2002 έως σήμερα η πρόσβαση στο Διαδίκτυο πραγματοποιείται μέσω του Εθνικού Δικτύου Έρευνας και Τεχνολογίας, που παρέχει προηγμένες υπηρεσίες εθνικής διασυνδέσεως Internet υψηλής χωρητικότητας. Από το Μάρτιο του 2006 παρέχεται επίσης στους χρήστες της Βιβλιοθήκης η δυνατότητα προσβάσεως στο Διαδίκτυο μέσω του ασύρματου δικτύου Eugen WiFi.

Άλλες δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης.

Από τα τέλη του 2000 και μετά, η Βιβλιοθήκη έχει αναπτύξει σειρά επιπλέον δραστηριοτήτων, οι οποίες αποσκοπούν γενικά: στην περαιτέρω κατανόηση από το αναγνωστικό κοινό των πληροφοριακών δυνατοτήτων που μπορεί να του προσφέρει μια βιβλιοθήκη, στην αύξηση της αναγνωσιμότητας και στη στήριξη των μελών της Βιβλιοθήκης με τη διά βίου εκπαίδευσή τους.

Οι δραστηριότητες αυτές είναι:

Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βραδιές βιβλίου.

Το 2004 η Βιβλιοθήκη εγκαίνιασε σειρά εκδηλώσεων με παρουσιάσεις επιστημονικών βιβλίων στο αμφιθέατρο του Ιδρύματος, συμβάλλοντας κατά το δυνατόν στη στήριξη και προώθηση της επιστημονικής δραστηριότητας. Ουσιαστικά, πρόκειται για ημερίδες, στις οποίες παράλληλα με την εκάστοτε βιβλιοπαρουσίαση περιλαμβάνονται διαλέξεις από διακεκριμένους επιστήμονες και καθηγητές, ειδικούς στα θεματικά πεδία που καλύπτουν τα παρουσιαζόμενα βιβλία.

Η πρωτοβουλία αυτή της Βιβλιοθήκης στοχεύει από τη μια πλευρά στη γνωριμία του ευρύτερου κοινού με το επιστημονικό, και κυρίως το ελληνικό επιστημονικό βιβλίο, και από την άλλη με τα θεματικά πεδία που καλύπτουν τα παρουσιαζόμενα βιβλία.

Παράλληλα με τις βιβλιοπαρουσιάσεις, και με τους ίδιους στόχους, η Βιβλιοθήκη διοργανώνει, από το 2007, βραδιές βιβλίου στο χώρο της. Πρόκειται για μια σειρά φιλικών συναντήσεων για περιορισμένο αριθμό ατόμων (λόγω χώρου), που επιθυμούν να συζητήσουν με τον εκάστοτε φιλοξενούμενο συγγραφέα και τους ειδικούς προσκεκλημένους επιστήμονες.

Η ανταπόκριση του κοινού είναι εξαιρετικά ικανοποιητική.

Εισαγωγικά μαθήματα υπολογιστών.

Το 2004 εγκαίνιαστηκε μια ακόμη δραστηριότητα της Βιβλιοθήκης. Πρόκειται για τη δωρεάν παροχή μαθημάτων υπολογιστών στα μέλη της. Η προσφορά της αυτή αποσκοπεί στη συμβολή, κατά το δυνατόν, της εξαλείψεως του τεχνολογικού αναλφαριθμητισμού, ενθαρρύνοντας άτομα όλων των ηλικιών να αποκτήσουν μέσω των βα-

σικών γνώσεων φιλική επαφή με τους υπολογιστές, αλλά και τη δεξιότητα στη χρήση των ηλεκτρονικών υπηρεσιών που παρέχονται σήμερα.

Η ανάγκη για την παροχή μιας τέτοιου είδους υπηρεσίας προέκυψε όταν διαπιστώθηκε αδυναμία σε αρκετά από τα μέλη της Βιβλιοθήκης να χρησιμοποιούν σωστά τις ηλεκτρονικές πληροφοριακές της πηγές και ιδιαιτέρως το Διαδίκτυο. Έτσι, κρίθηκε σκόπιμο να ξεκινήσει μια διαδικασία εκπαιδεύσεως των μελών της, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα εξοικειώσεώς τους με τις Νέες Τεχνολογίες της Πληροφορίας και αξιοποίησεως του πλούθους των πληροφοριών που μας κατακλύζουν σήμερα. Τα μαθήματα αυτά, που έχουν εισαγωγικό χαρακτήρα και αποσκοπούν στην απόκτηση βασικών γνώσεων για τη λειτουργία των υπολογιστών, διοργανώνονται σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα στο χώρο της Βιβλιοθήκης.

Από τον Οκτώβριο του 2006, το παραπάνω πρόγραμμα αντικαταστάθηκε από το ECDL equalskills, που η Βιβλιοθήκη, σε συνεργασία με την ECDL Ελλάς, προσφέρει σε μέλη της ηλικίας 40 ετών και άνω. Πρόκειται για ένα απλό εισαγωγικό πρόγραμμα εκμάθησεως της χρήσεως των ηλεκτρονικών υπολογιστών και του Διαδικτύου που απευθύνεται σε αρχαρίους και ολοκληρώνεται σε 15 ώρες μαθητείας. Μετά το πέρας των μαθημάτων δίνε-

ται στους συμμετέχοντες πιστοποιητικό ECDL equalskills.

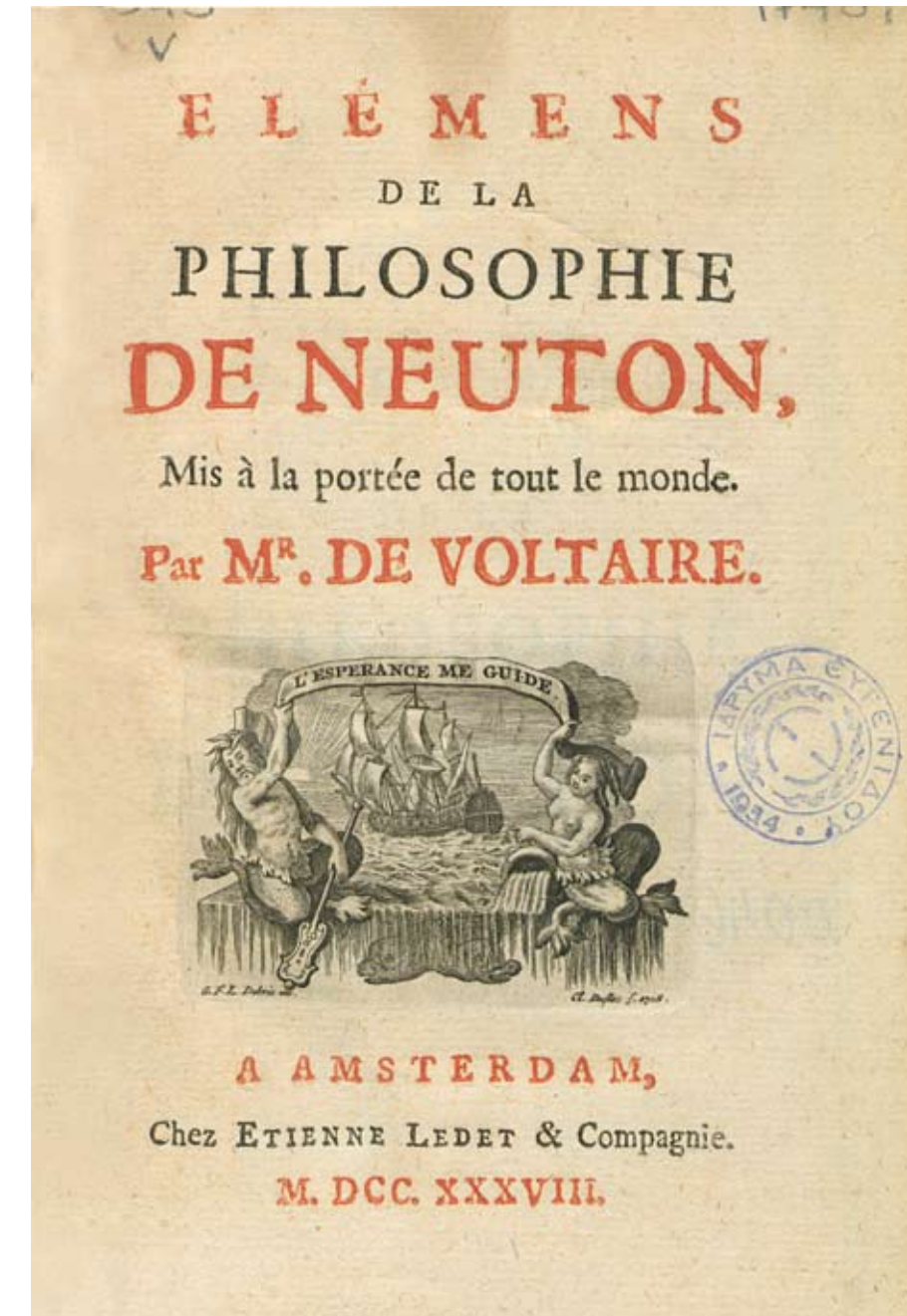
Από το 2007, η Βιβλιοθήκη σε συνεργασία επίσης με την ECDL Ελλάς, ανέλαβε την εκπαίδευση και πιστοποίηση στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές μαθητριών από το Χατζηκυριάκειο Ίδρυμα Παιδικής Προστασίας.

Πρόγραμμα γνωριμίας των μαθητών με τη Βιβλιοθήκη.

Η Βιβλιοθήκη διοργανώνει ειδικές ξεναγήσεις σε ομάδες μαθητών, με στόχο την εξοικειώσή τους με τους τρόπους αναζήτησεως και εντοπισμού πληροφοριών στο έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό της, αλλά και τη γνωριμία τους με τις διάφορες άλλες υπηρεσίες που μπορεί να τους παρέχει.

Κατά τη διάρκεια του προγράμματος αυτού παρέχεται η δυνατότητα στους μαθητές να αναζητήσουν μόνοι τους τις βιβλιογραφικές πηγές που χρειάζονται, ώστε να ολοκληρώσουν τις σχολικές εργασίες τους στους χώρους της Βιβλιοθήκης.

Το κυριότερο όφελος όμως είναι ότι οι μαθητές εξοικειώνονται με την ιδέα της χρησιμότητας της βιβλιοθήκης, αρχίζουν να τη νιώθουν οικείο τους χώρο και καθώς αναζητούν απαντήσεις στις ερωτήσεις τους, εθίζονται στη χρήση όλων των θεματικών κατηγοριών της και στη μελέτη τόσο των λογοτεχνικών και ιστορικών, όσο και των επισημονικών και τεχνικών βιβλίων.

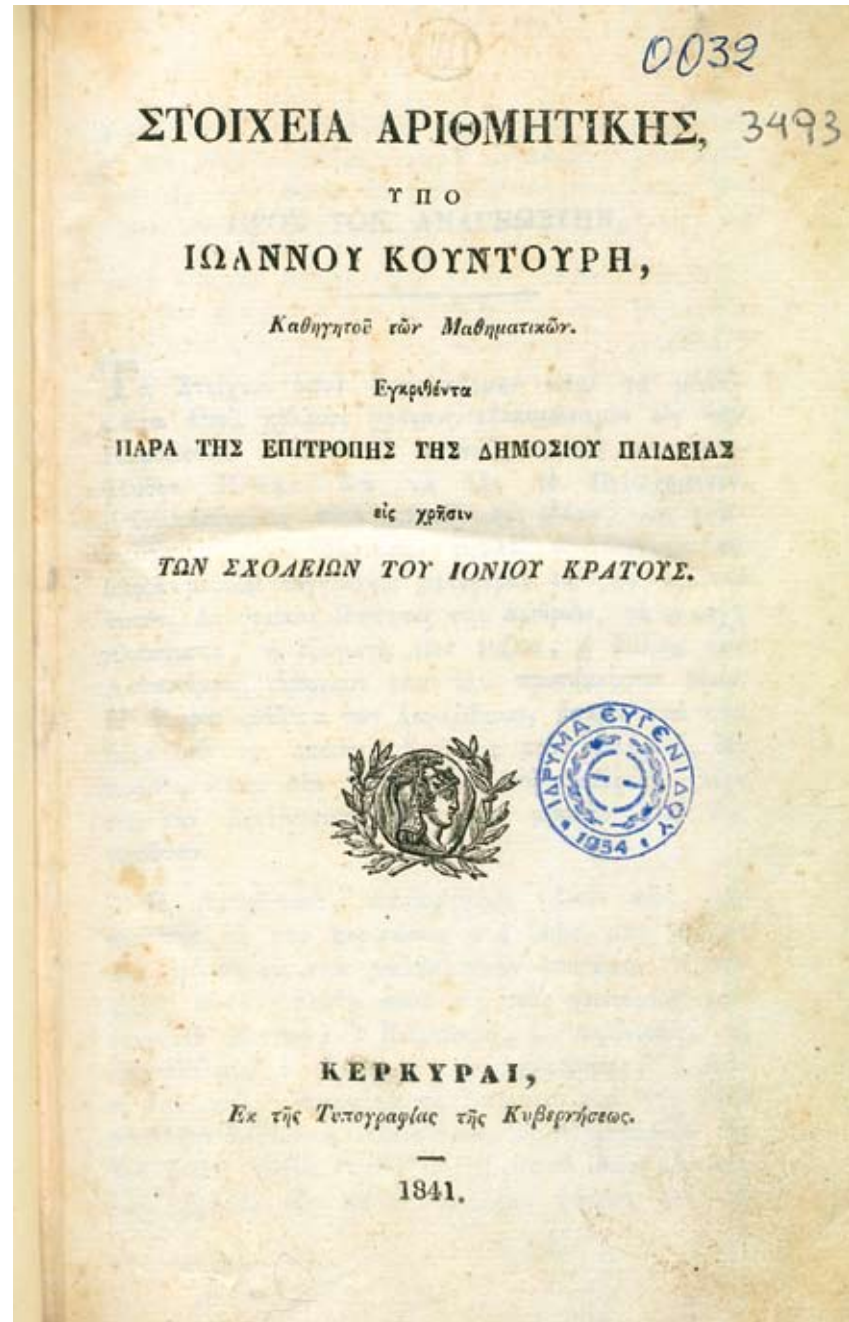

Αντίτυπο από τα «Στοιχεία της Φιλοσοφίας του Νεύτωνος» που συνέγραψε ο Βολταίρος το 1736. Έκδοση του 1738.

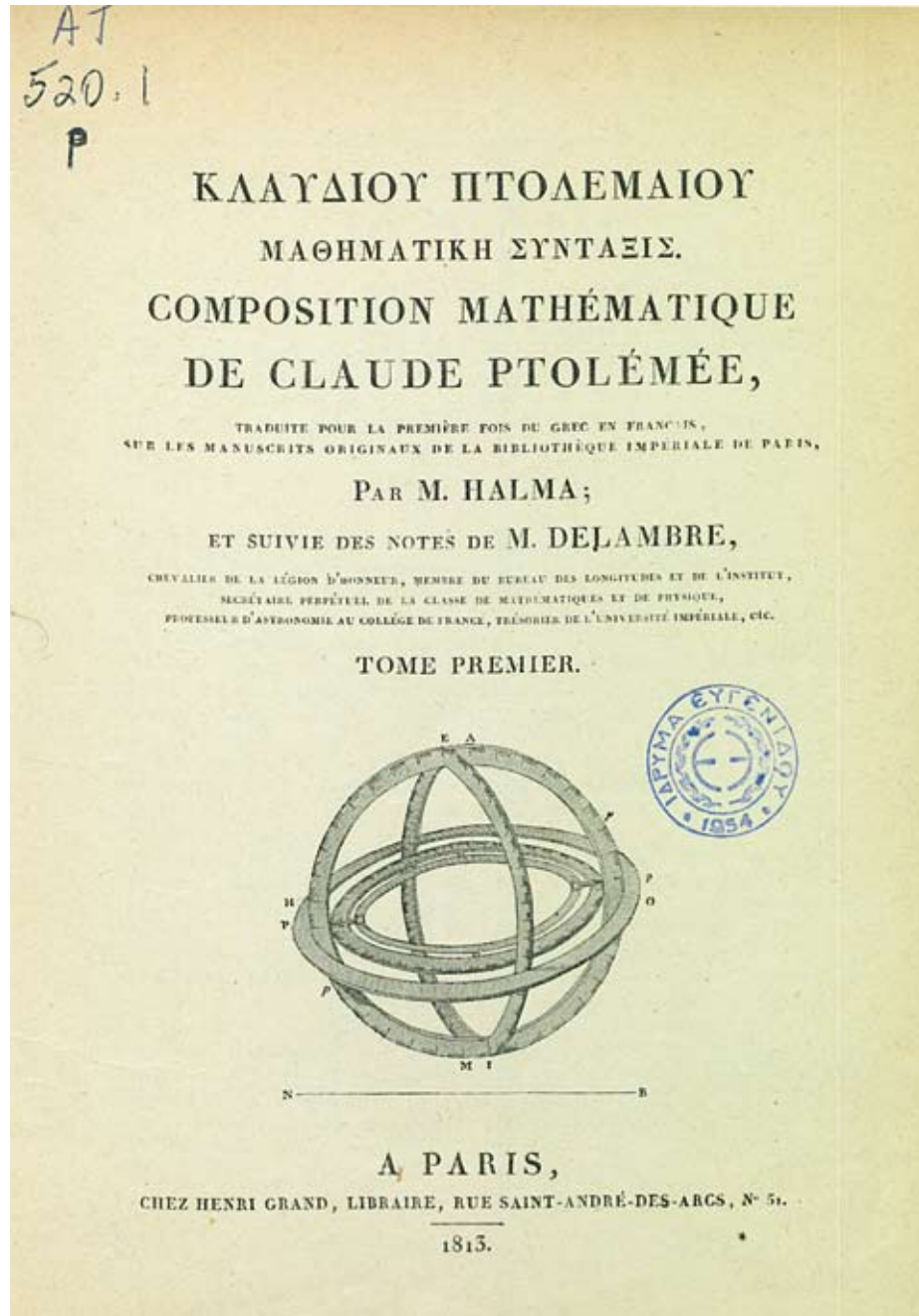

Προσωπογραφία του Βολταίρου από την έκδοση του 1738 του βιβλίου «Στοιχεία της Φιλοσοφίας του Νεύτωνος».

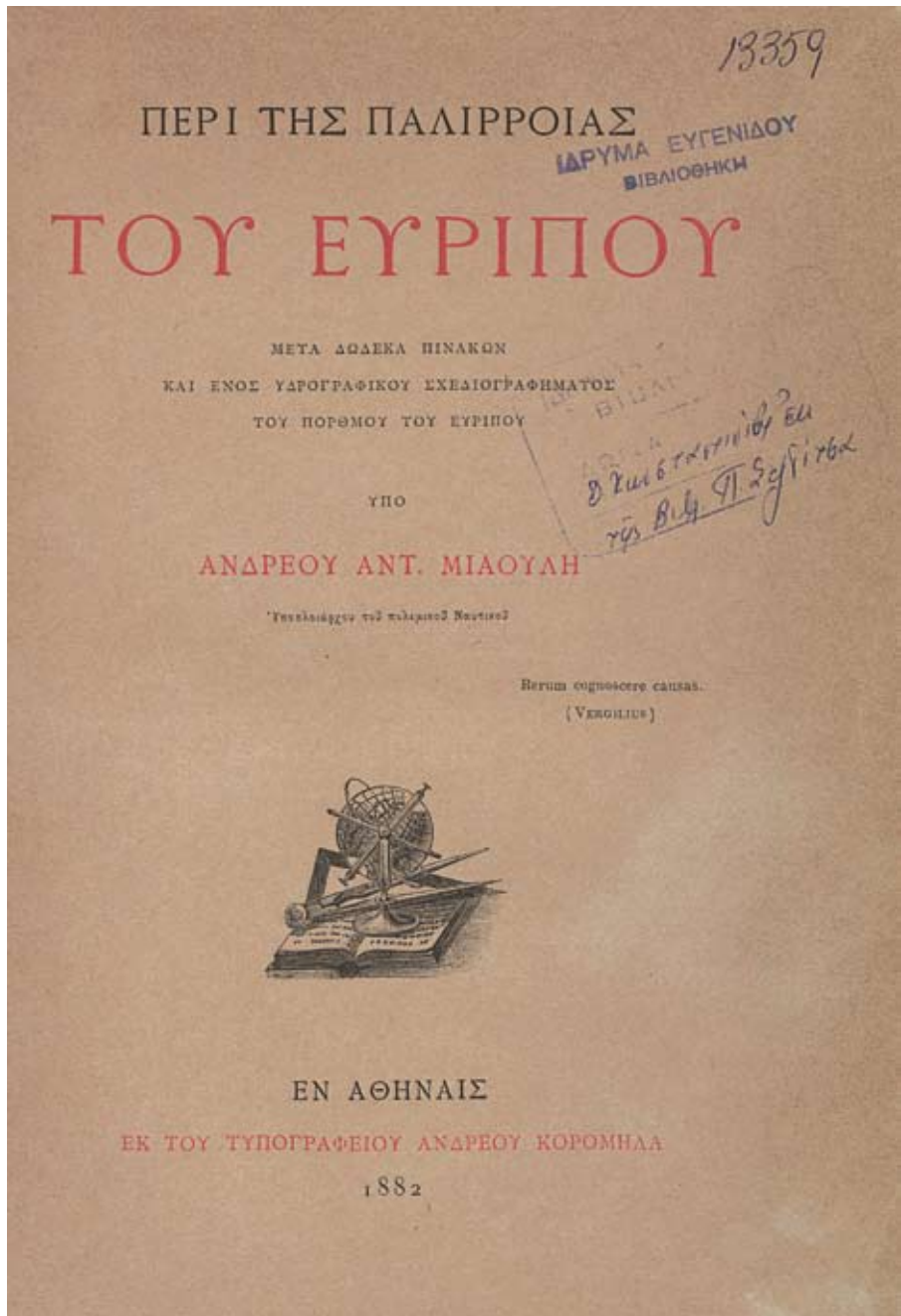

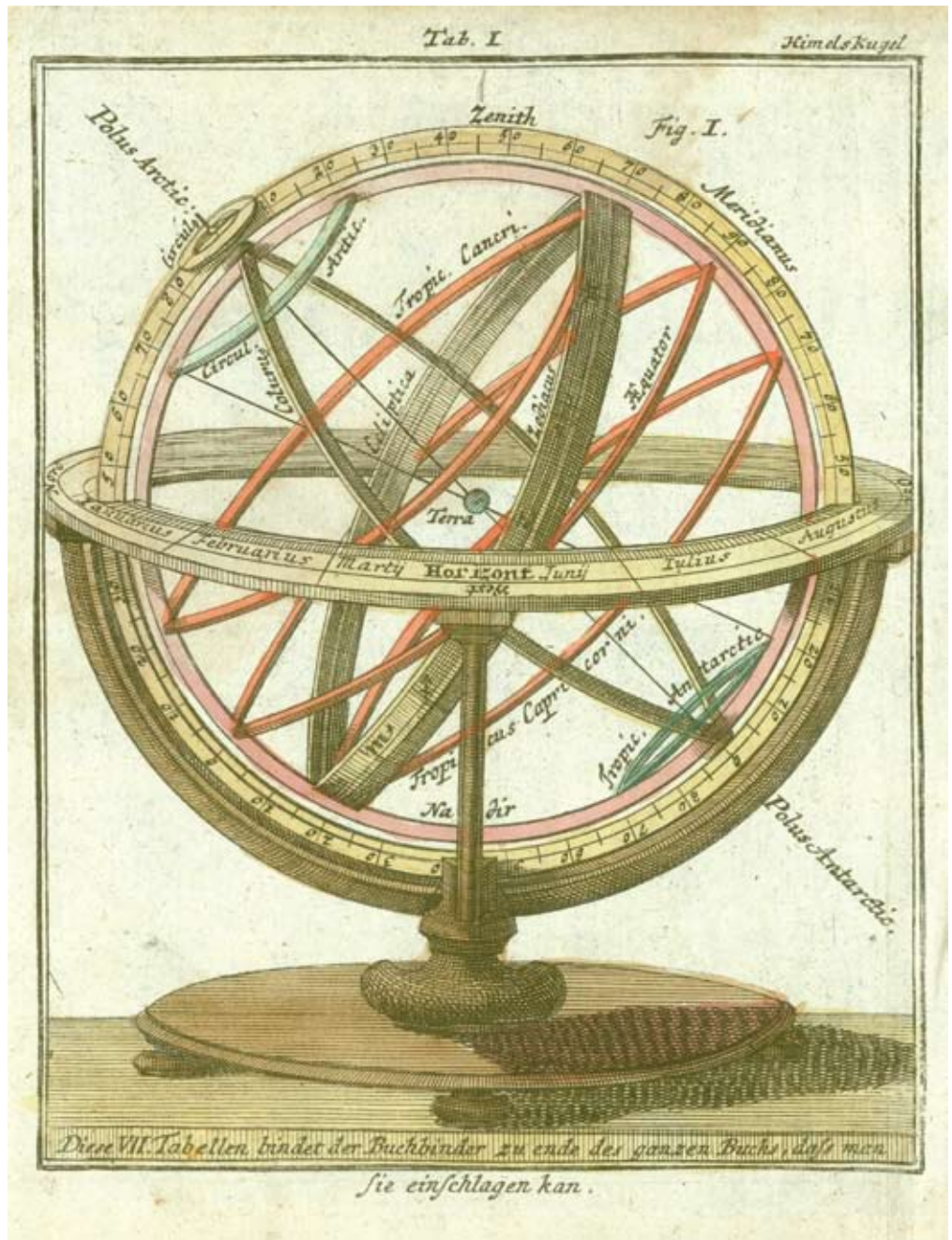
Η σελίδα τίτλου του βιβλίου «Στοιχεία Αριθμητικής» που συνέγραψε ο καθηγητής Ιωάννης Κουντούρης. Έκδοση του 1841.

Ένα από τα ελάχιστα αντίτυπα στην Ελλάδα της «Αλμαγέστης» του Κλαύδιου Πτολεμαίου. Έκδοση του 1813.

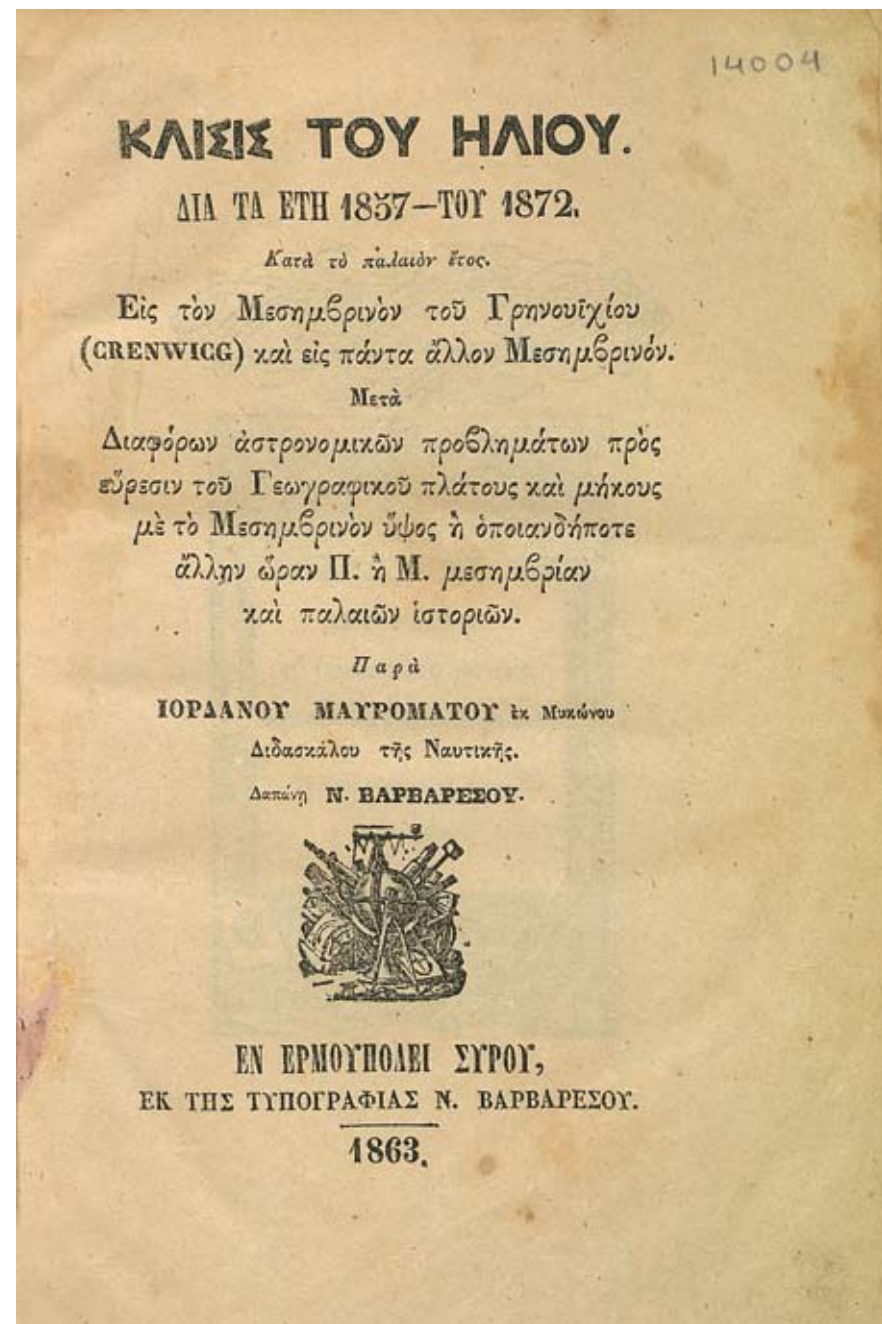

Η σελίδα τίτλου του βιβλίου «Περὶ τῆς παλirroίας τοῦ Εὐρίπου» που συνέγραψε ο Ανδρέας Μιαούλης. Έκδοση του 1882.

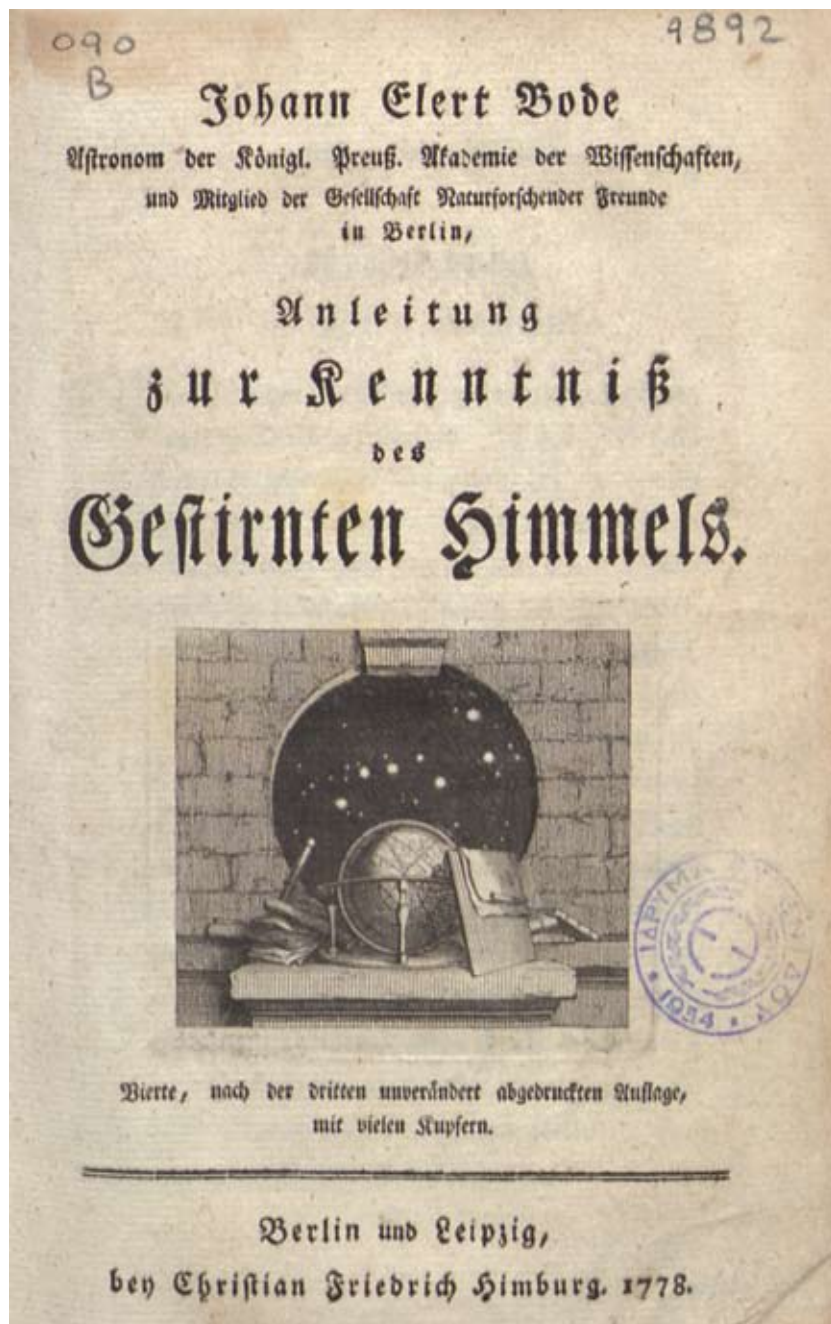

Έγχρωμη χαλκογραφία από το βιβλίο με τίτλο «Einleitung zur Erkenntnis und Gebrauch der Erde und Himmels - Kugeln». Έκδοση του 1769.

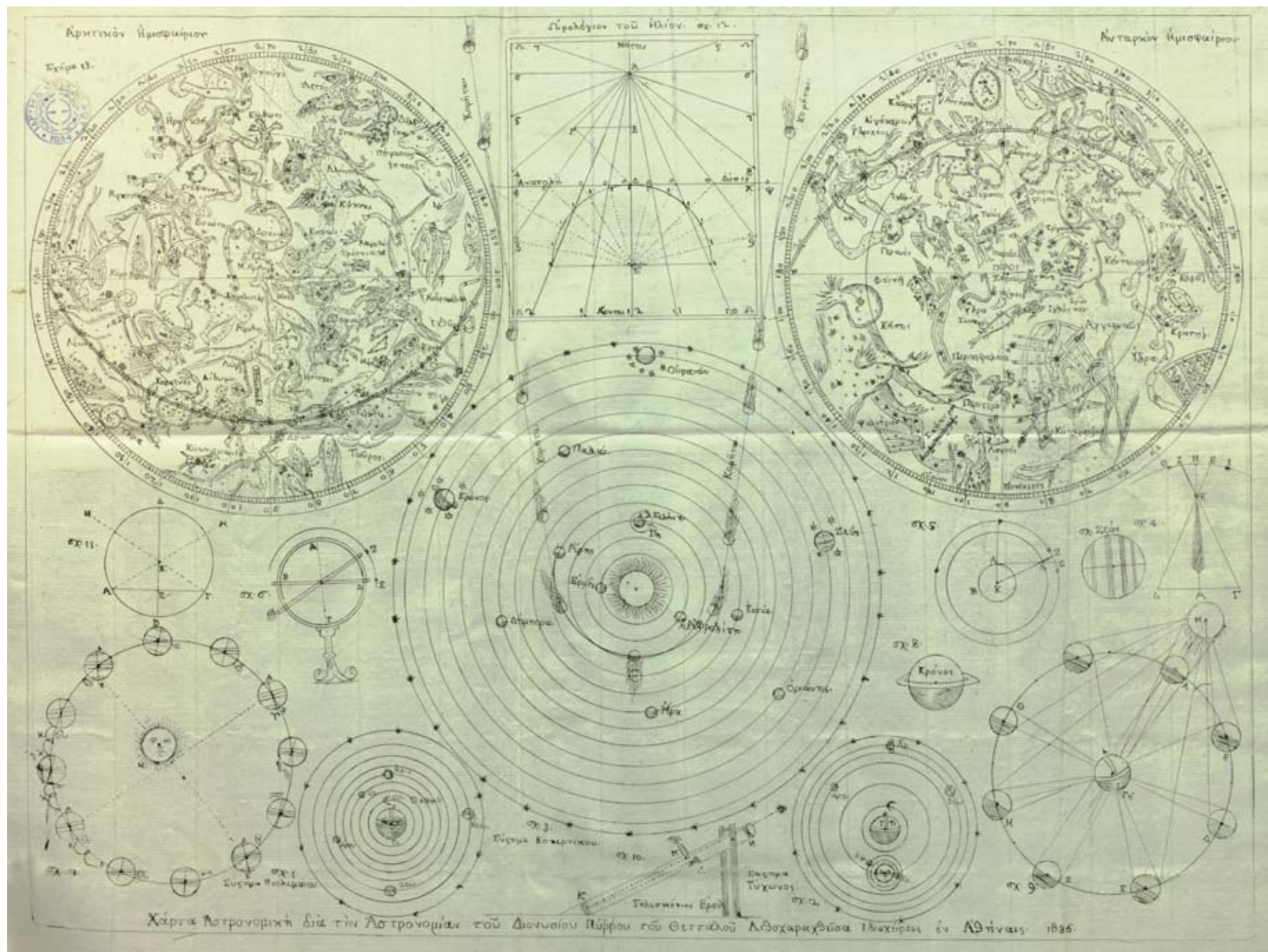

Η σελίδα τίτλου του βιβλίου που συνέγραψε ο Ιορδάνης Μαυρομάτης με τίτλο «Κλίσις του Ηλίου». Ένα από τα ελάχιστα αντίτυπα που υπάρχουν στην Ελλάδα. Έκδοση του 1863.

Η σελίδα τίτλου του βιβλίου «Anleitung zur Kenntniß des Gestirnten Himmels», που συνέγραψε ο Johann Elert BODE, με θέμα τη γνώση του έναστρου ουρανού. Έκδοση του 1778.

Λιθογραφία από το βιβλίο «Πρακτική Αστρονομία» του Αρχιμανδρίτου και Ιατροδιδασκάλου Διονυσίου Πύρρου του Θετταλού. Έκδοση του 1836.

Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας

Ένα «ζωντανό» επιστημονικό και τεχνολογικό κέντρο

Στις εγκαταστάσεις του Ιδρύματος Ευγενίδου λειτουργεί από το 2006 η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας, ένας πλήρης εκπαιδευτικός χώρος επιστήμης και τεχνολογίας διεθνών προδιαγραφών. Τα εγκαίνια της Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας συνέπεσαν με τον εορτασμό των πενήντα χρόνων από τη σύσταση του Ιδρύματος Ευγενίδου. Οι μαθητές των Γυμνασίων και Λυκείων της χώρας, οι σπουδαστές, οι εκπαιδευτικοί, οι οικογένειες, αλλά και κάθε φίλος της γνώσεως, έχουν πλέον στη διάθεσή τους ένα χώρο που συνδυάζει αρμονικά μάθηση και ψυχαγωγία.

Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας εκτείνεται σε τρεις ορόφους, συνολικής επιφάνειας 1200 m² και περιλαμβάνει 3 συλλογές από συνολικά 65 σύγχρονα εκθέματα επιστήμης και τεχνολογίας. Κλασικά, όσο και επίκαιρα θέματα, παρουσιάζονται σε ένα έντονα διαδραστικό περιβάλλον με τη χρήση των πλέον συγχρόνων εκπαιδευτικών εργαλείων. Οι θεματικές ενότητες

που καλύπτει η Έκθεση είναι: «Υλη και Υλικά» (ισόγειο), «Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα» (1ος όροφος) και «Βιοτεχνολογία» (2ος όροφος). Η υλοποίηση του κτηριακού μέρους της εκθέσεως ξεκίνησε το 2000, παράλληλα μ' εκείνο του Νέου Ψηφιακού Πλανηταρίου, και αποπερατώθηκε το 2003. Το 2005 ολοκληρώθηκε η ανάπτυξη του εκθεσιακού περιεχομένου από εξειδικευμένο προσωπικό του επιστημονικού κέντρου Cité des Sciences et de l' Industrie, ενός από τα μεγαλύτερα και πλέον πρωτοπόρα ιδρύματα στο χώρο της επιστημονικής μουσειολογίας.

Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας διαδέχθηκε τη Συλλογή Πειραμάτων Φυσικής και Τεχνικών Εκθεμάτων που λειτουργούσε από το 1966 έως το 1998 στις εγκαταστάσεις του Ιδρύματος Ευγενίδου, με στόχο να καλύψει εν μέρει την ελλιπή υποδομή σε οργανωμένα και πλήρη εργαστήρια για την πρακτική εξάσκηση των μαθητών τεχνικών και επαγγελματικών σχολών.

Τμήμα από τη Συλλογή Πειραμάτων Φυσικής και Τεχνικών Εκθεμάτων (1966-1998).

Οι στόχοι της Διαδραστικής Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας του Ιδρύματος Ευγενίδου.

Η νέα, Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας του Ιδρύματος Ευγενίδου επιδιώκει να καλύψει ευρύ φάσμα στόχων που συνδυάζουν την εκπαίδευση και την εκλαΐκευση της επιστήμης, με τη δημιουργική ψυχαγωγία. Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας του Ιδρύματος Ευγενίδου εντάσσεται στο χώρο της μη-τυπικής εκπαίδευσης (non-formal education), ο οποίος αφορά σε δραστηριότητες οι οποίες:

α) Είναι συνειδητά οργανωμένες.

β) Λειτουργούν εκτός της δομής του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος, αλλά συμπληρωματικά μ' αυτό και δεν περιορίζονται από το σχολικό προγραμματισμό και τις υποχρεώσεις, όπως τη διδασκαλία συγκεκριμένης ύλης σε δεδομένο χρόνο, τη χρήση συγκεκριμένων μεθοδολογικών εργαλείων εντός σχολικής τάξεως και

γ) μπορούν να σχεδιαστούν έτσι, ώστε να ανταποκρίνονται στα ειδικά ενδιαφέροντα και τις μαθησιακές ανάγκες οποιασδήποτε υποομάδας, οποιουδήποτε πληθυσμού.

Η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας έχει σχεδιασθεί έτσι, ώστε να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της περιέργειας και να εμπνέει τη διάθεση παρατηρήσεως, αναζητήσεως και πειραματισμού. Η προσέγγιση αυτή συμπληρώνει ιδανικά τις μεθόδους και τις πρακτικές του σχολείου.

Αν η κυρίαρχη λειτουργία, που έχει ταυτιστεί με το επιστημονικό κέντρο και το επιστημονικό μουσείο είναι η εκπαίδευση κυρίως σχολικού

ή νεανικού κοινού, μια δεύτερη σημαντική λειτουργία είναι η διάχυση γνώσεως από το πεδίο της επιστήμης και της τεχνολογίας, προς το ευρύ κοινό, μέσω της εκλαΐκευσεως. Σήμερα το Ίδρυμα Ευγενίδου, όπως και κάθε σύγχρονο επιστημονικό κέντρο, αναπτύσσει δραστηριότητες που επιχειρούν να συνδυάσουν δημιουργικά την εκπαίδευση με την ψυχαγωγία. Η ανάδειξη της αξίας του επιστημονικού τρόπου σκέψεως και της αναζητήσεως της γνώσεως πραγματοποιείται κατά τρόπο που όχι μόνον δεν αποκλείει, αλλά αξιοποιεί τις δυνατότητες της ψυχαγωγίας, ώστε να οδηγήσουν σε μαθησιακά αποτελέσματα.

Σύντομη παρουσίαση της Διαδραστικής Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας.

Στην Έκθεση αυτή εφαρμόζονται νέοι τρόποι προσεγγίσεως του κοινού και ιδιαίτερα των νέων, όπως για παράδειγμα, η δυνατότητα επιλογής από τον ίδιο τον επισκέπτη του προγράμματος επισκέψεως με βάση τα ενδιαφέροντά του («Εκπαιδευτικές Διαδρομές»), συναντήσεις γνωριμίας με επιστήμονες, διοργάνωση εργαστηρίων γύρω από συγκεκριμένα θεματικά αφιερώματα, διαλέξεις και σεμινάρια που διοργανώνονται για το σκοπό αυτό κ.ά.. Ιδιαίτερα το νεανικό κοινό θα ανακαλύψει μια σειρά από ελκυστικές αφορμές γνωριμίας με τον κόσμο των αυριανών επαγγελματιών που σχετίζονται με το χώρο της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Στους τρεις ορόφους της Εκθέσεως, παρουσιάζονται 65 διαδραστικά εκθέματα, τα οποία επιδεικνύουν τις θεμελιώδεις επιστημονικές αρχές που συνδέονται με το θέμα της κάθε μίας από τις 3 κύριες ενότητες, παρέχεται βασική ενημέρω-

ση και μια εισαγωγή σε βασικές έννοιες, καθώς επίσης αναπτύσσονται προεκτάσεις κοινωνικού χαρακτήρα που πιθανά συνδέονται με το συγκεκριμένο θέμα.

Παράλληλα, στην Έκθεση πραγματοποιούνται ομαδικές δραστηριότητες και επιδείξεις πειραμάτων από έναν εμψυχωτή (animator), ενώ διατίθενται ειδικοί χώροι ενημερώσεως, όπου οι επισκέπτες έχουν την ευκαιρία να βρουν έντυπη και ηλεκτρονική πληροφόρηση για κάθε μία από τις τρεις θεματικές ενότητες της Εκθέσεως, να παρακολουθήσουν ειδικές παρουσιάσεις, και κατά περίπτωση, επίδειξη σχετικών αντικειμένων από τη βιομηχανία.

Ο επισκέπτης της Διαδραστικής Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας θα ανακαλύψει στους τρεις ορόφους της εκθέσεως θέματα που σχετίζονται με τη σύγχρονη πραγματικότητα, ικανά να κινήσουν το ενδιαφέρον και την ενεργό συμμετοχή του. Ακολουθεί μία συνοπτική περιγραφή των τριών θεματικών ενότητων της Εκθέσεως: *Υλη και Υλικά, Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα και Βιοτεχνολογία.*

Υλη και Υλικά.

Οι ανθρώπινες δυνατότητες για μελέτη της ύλης, ακόμη και στο επίπεδο του αόρατου μικροσκοπικού βελτιώνονται καθημερινά. Μαζί τους βελτιώνεται και η ικανότητά μας να επεξεργαστούμε την ύλη και με τη βοήθεια των νανοτεχνολογιών να δημιουργήσουμε μηχανές μεγέθους της τάξεως του μορίου. Η ύλη μπορεί με ανθρώπινη παρέμβαση να αναδιοργανωθεί, ώστε να δημιουργηθούν υλικά με τις επιθυμητές ιδιότητες, οι οποίες κάποιες φορές ίσως φαίνονται «εξωπραγματικές».

Τα εκθέματα στοχεύουν να εισάγουν το κοινό στις βασικές αρχές του συγκεκριμένου επιστημονικού χώρου και να προσφέρουν την ευκαιρία στον επισκέπτη να ανακαλύψει τα δημιουργήματα στον τομέα της ύλης και των υλικών. Η θεματική ενότητα αυτή περιλαμβάνει τις εξής τρεις επιμέρους κατηγορίες, που προσφέρουν ευκαιρίες για πειραματισμό και εξερεύνηση:

α) Η εξερεύνηση των υλικών.

Τι κοινό υπάρχει ανάμεσα σε διαφορετικά υλικά, για παράδειγμα στο πλαστικό, στο χάλυβα, στο μπετόν και στο διαμάντι; Όλα αποτελούνται από ύλη που συγκροτείται από μόρια και άτομα, με διαφορετική οργάνωση στο χώρο. Υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στη δομή της ύλης σε μικροσκοπική κλίμακα και στις μακροσκοπικές της ιδιότητες.

β) Παιχνίδια με την ύλη.

Τα υλικά εκτίθενται σε ηλεκτρικά και μαγνητικά πεδία, τα οποία βρίσκονται στο περιβάλλον μας και στις ακτινοβολίες που εκπέμπονται από τον Ήλιο και φθάνουν στη Γη. Πώς αντιδρούν τα υλικά στην επίδραση του φωτός ή του ηλεκτρικού ρεύματος;

γ) Τα νέα υλικά.

Οι τεχνολογικές καινοτομίες έχουν επαναπροσδιορίσει την αντίληψή μας για τα υλικά και έχουν κατα-

στήσει δυνατή τη δημιουργία νέων. Επιπλέον, η έρευνα και η δυνατότητα επεμβάσεων σε μοριακή κλίμακα οδηγούν στην κατασκευή μικροσκοπικών διατάξεων ολοένα μικρότερου μεγέθους.

Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα.

Η σύγχρονη επικοινωνία δεν περιορίζεται μόνο στη διαπροσωπική επαφή, αλλά σε μεγάλο βαθμό υλοποιείται με τη βοήθεια ηλεκτρονικών μέσων και αφορά τόσο στην ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ ανθρώπων και μηχανημάτων όσο και στην «επικοινωνία» μεταξύ μηχανημάτων. Στόχος των εκθεμάτων αυτής της θεματικής ενότητας είναι η εξοικείωση του επισκέπτη με τις νέες τεχνολογίες της επικοινωνίας, οι οποίες έχουν επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην καθημερινή ζωή τα τελευταία χρόνια.

Τα διαδραστικά εκθέματα που θα συναντήσει ο επισκέπτης σ' αυτό το τμήμα του εκθεσιακού χώρου, κατανέμονται στις εξής τρεις κατηγορίες:

α) Τα κύματα της επικοινωνίας.

Ο ήχος και το φως διαδίδονται με τη μορφή κυμάτων, τα οποία μπορεί να διαθέτουν διαφορετικά μεταξύ τους φυσικά χαρακτηριστικά, αλλά έχουν τη δυνατότητα όλα να μεταφέρουν ενέργεια από ένα σημείο σε άλλο, χωρίς αυτό να συνεπάγεται

μεταφορά ύλης. Τα κύματα εκπέμπονται από μία πηγή και λαμβάνονται από ένα δέκτη, ενώ το περιβάλλον συχνά επηρεάζει τη διάδοσή τους.

β) Ακούω και βλέπω.

Με τα αισθητήρια όργανά μας, μπορούμε μεταξύ άλλων, να ακούμε ήχους και να βλέπομε εικόνες. Η αντίληψη των οπτικών και ακουστικών ερεθισμάτων ποικίλλει ανάλογα με το άτομο, την ηλικία ή το άμεσο περιβάλλον. Η φυσική λήψη κυμάτων, η ερμηνεία τους από τον εγκέφαλο και η εκπομπή άλλων κυμάτων συνιστούν βασικές διαδικασίες της επικοινωνίας.

γ) Νέες τεχνολογίες ήχου και εικόνας.

Η πληροφορία, υπό τη μορφή ήχου, εικόνας ή κειμένου, προκειμένου να αποθηκευτεί, να μεταφερθεί ή να μετασχηματιστεί, μετατρέπεται σε ψηφιακά κωδικοποιημένα σήματα. Αυτά τα δεδομένα διακινούνται σε γιγάντια διεθνή δίκτυα επικοινωνίας.

Βιοτεχνολογία.

Η Βιοτεχνολογία απασχολεί συχνά τα μέσα ενημέρωσης τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη, ο όρος Βιοτεχνολογία περιλαμβάνει κάθε τεχνολογική εφαρμογή που χρησιμοποιεί βιολογικά συστήματα, ζωντανούς οργανισμούς (κύτταρα, βακτήρια κ.λπ.) ή παράγωγά τους (γονίδια, ένζυμα κ.λπ.) για την παραγωγή ή την τροποποίηση προϊόντων ή διαδικασιών για συγκεκριμένες χρήσεις.

Η Βιοτεχνολογία καθιστά δυνατή την καλύτερη κατανόηση των μηχανισμών της ζωής και τη βελτίωση ή δημιουργία προϊόντων σε διάφορους τομείς, όπως η γεωργία, η βιομηχανία τροφίμων και η βιομηχανία φαρμάκων. Στόχος των εκθε-

μάτων της θεματικής αυτής ενότητας είναι να παρουσιάσει τις θεμελιώδεις αρχές που διέπουν τη ζωή σε κυτταρικό επίπεδο και τις τεχνολογίες αιχμής που χρησιμοποιούν αυτές τις αρχές. Ταυτόχρονα, θέτει ερωτήματα σχετικά με την αντίληψη που έχει ο άνθρωπος για τον εαυτό του.

Τα εκθέματα αυτής της θεματικής ενότητας επιμερίζονται επίσης στις εξής τρεις κατηγορίες:

α) Από τον οργανισμό στο κύτταρο.

Όλοι οι οργανισμοί –άνθρωποι, ζώα ή φυτά– αποτελούνται από κύτταρα. Υπάρχουν οργανισμοί, που έχουν μόνο ένα κύτταρο, ενώ άλλοι δισεκατομμύρια. Το κύτταρο είναι η βασική μονάδα της ζωής. Η βιολογική οργάνωση ενός ζωντανού οργανισμού λειτουργεί σε όλα τα επίπεδα: οργανισμός, όργανο, κύτταρο, μόριο, άτομο.

β) Η τροποποιημένη φύση.

Η καθολικότητα των γενετικών πληροφοριών και η γραμμική τους οργάνωση σε κώδικα επιτρέπουν την εφαρμογή νέων τεχνικών, που παρεμβαίνουν κατευθείαν στο επίπεδο του κυττάρου ή ακόμη και στο επίπεδο του μορίου.

γ) Ο άνθρωπος και τα γονίδια.

Κάθε άνθρωπος περιέχει τεράστιο πλήθος γενετικών πληροφοριών, στις οποίες οφείλονται τα δικά του χαρακτηριστικά. Τα χρωμοσώματα, που φέρουν αυτές τις πληροφορίες, έχουν αναγνωριστεί και αναλυθεί από τους επιστήμονες με εξαιρετική ακρίβεια. Αυτή η μελέτη των γονιδιακών μας γνωρισμάτων ανοίγει προοπτικές για τη διάγνωση και τη θεραπεία ορισμένων ασθενειών.

Με το βλέμμα στο μέλλον.

Το Ίδρυμα Ευγενίδου φιλοδοξεί η Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας να

αποτελέσει πεδίο προσεγγίσεως, διαλόγου και συνεργασίας της επιστημονικής κοινότητας, της βιομηχανίας, των εκπαιδευτικών θεσμών και της Πολιτείας, προς όφελος του τελικού αποδέκτη: του πολίτη, και ιδιαίτερα της νέας γενιάς.

Με απρόσκοπτη, αμφίδρομη επικοινωνία των δημιουργικών πεδίων της κοινωνίας, θα μπορέσουν η επιστήμη και η τεχνολογία να οδηγηθούν σε προτάσεις, λύσεις και εφαρμογές που θα εκφράζουν τις πραγματικές ανθρώπινες ανάγκες και θα απαντούν στις ανησυχίες και στις προσδοκίες του σύγχρονου ανθρώπου.

Επίσης, το Ίδρυμα Ευγενίδου επιδιώκει να διαδραματίσει ενεργό ρόλο στο χώρο των επιστημονικών κέντρων τόσο στην Ελλάδα όσο και το εξωτερικό. Συμμετέχει ενεργά σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται σε θέματα διαχύσεως επιστημονικής και τεχνολογικής γνώσεως στο ευρύ κοινό και συνάπτει συνεργασίες που προωθούν το σκοπό αυτό. Το Ίδρυμα Ευγενίδου είναι μέλος του δικτύου ECSITE (European Collaborative for Science, Industry and Technology Exhibition), που έχει ως σκοπό την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και την προώθηση συνεργασιών ανάμεσα στα ευρωπαϊκά επιστημονικά κέντρα.

Παράλληλα, το Ίδρυμα Ευγενίδου ενθαρρύνει συνεργασίες μεταξύ των ελληνικών επιστημονικών κέντρων, με στόχο τη δημιουργία συνεργιών προς όφελος της ελληνικής κοινωνίας.

Μέσα από το ψηφιοποιημένο Έκθεμα με τίτλο «Ένα άτομο, πολλές δομές» (Α6), ο επισκέπτης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης μπορεί από απόσταση να παρατηρήσει τα άτομα του άνθρακα, με τη βοήθεια τρισδιάστατων μοντέλων. (Από τη θεματική ενότητα «Υλη και Υλικά»).

Με τη βοήθεια του ψηφιοποιημένου Εκθέματος «Ηλεκτρομαγνητισμός» (Α12), ο επισκέπτης της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης μαθαίνει περισσότερα για το ομώνυμο φαινόμενο. (Από τη θεματική ενότητα «Υλη και Υλικά»).

Το ψηφιοποιημένο Έκθεμα «Εξερευνώντας το μάτι» (B11) αποτελεί μια εισαγωγή στην ανατομία του ματιού.
(Από τη θεματική ενότητα «Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα»).

Το λευκό φως στην πραγματικότητα εμπεριέχει όλα τα χρώματα της ίριδας. Αυτό ανακαλύπτει ο χρήστης του ψηφιοποιημένου Εκθέματος «Παίξε με το φως» (B6), ο οποίος μπορεί επίσης να παρακολουθήσει την αντίστροφη διαδικασία: τη σύνθεση του λευκού φωτός από το κόκκινο, το μπλε και το πράσινο. (Από τη θεματική ενότητα «Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα»).

Το ψηφιοποιημένο Έκθεμα «Οι κλίμακες της ζωής» (Γ1), αποτελεί μια οπτική αποτύπωση των διαφορετικών επιπέδων οργανώσεως ενός ζωντανού οργανισμού, ανά εξελικτική βαθμίδα: οργανισμός, όργανο, κύτταρο, μόριο, άτομο. Σε κάθε επίπεδο αντιστοιχεί μια ξεχωριστή οργάνωση, που είναι όμως κοινή σε όλους τους οργανισμούς. (Από τη θεματική ενότητα «Βιοτεχνολογία»).

Μέσα από το ψηφιοποιημένο Έκθεμα «Τα εργαλεία της έρευνας» (Γ14), παρουσιάζεται ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα εργαλείων απαραίτητων στον επιστήμονα που επιτελεί ερευνητικό έργο στον τομέα της βιοτεχνολογίας. (Από τη θεματική ενότητα «Βιοτεχνολογία»).

Με τη βοήθεια του ψηφιοποιημένου Εκθέματος «Ο ασυνήθιστος κήπος» (Γ13), ο χρήστης ανακαλύπτει πώς δημιουργείται ένας γενετικά τροποποιημένος οργανισμός. (Από τη θεματική ενότητα «Βιοτεχνολογία»).

Το Πλανητάριο

Από το θαύμα της Ιένα στο Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο

1919-1954: Το θαύμα της Ιένα.

Το Ευγενίδειο Πλανητάριο είχε, ευθύς εξ αρχής, θέσει ως στόχο να διαμορφωθεί σε ένα κέντρο διαχύσεως και εκλαϊκεύσεως των επιστημονικών γνώσεων για την Αστρονομία, την Αστροφυσική και το Διάστημα. Ένας στόχος που ξεκίνησε το 1919, όταν ο αρχιμηχανικός και μετέπειτα διευθυντής της Carl Zeiss™ Βάλτερ Μπάουερσφελντ, πρότεινε μια επαναστατική ιδέα για έναν ακίνητο θόλο, πάνω στον οποίο θα προβάλλονταν τα άστρα, οι πλανήτες, ο Ήλιος και η Σελήνη από έναν κινούμενο ηλεκτρομηχανικό προβολέα. Τον Αύγουστο του 1923 ένας θόλος 16 μέτρων τοποθετήθηκε στη στέγη του εργοστασίου της Zeiss™ στην Ιένα, όπου ο πρώτος πλανηταριακός προβολέας, το «Μοντέλο Ι», ή το «Θαύμα της Ιένα» όπως ονομάστηκε τότε, παρουσιάστηκε για πρώτη φορά ανεπίσημα. Το πρώτο αυτό μοντέλο μεταφέρθηκε στο Γερμανικό Μουσείο όπου επανατοποθετήθηκε σ' έναν θόλο ύψους 10 μέτρων, όπου ο καθη-

γητής Μπάουερσφελντ έκανε την πρώτη επίδειξη του προβολέα στις 21 Οκτωβρίου 1923. Η αντίδραση του κοινού ήταν εξ αρχής ενθουσιώδης. Μετά απ' αυτό το πρώτο ξεκίνημα, ο προβολέας επέστρεψε στην Ιένα για μερικές τελικές βελτιώσεις και εγκαταστάθηκε μόνιμα στο Μόναχο τον Μάιο του 1925.

Πολύ σύντομα η παρουσία ενός Πλανηταρίου σε μια πόλη αποτελούσε δείγμα του πολιτιστικού και κοινωνικού της επιπέδου. Ο αρχικός προβολέας της Zeiss™ μπορούσε να προβάλει μόνο το νυχτερινό ουρανό του Μονάχου, αλλά το αμέσως επόμενο μοντέλο (II) είχε την ικανότητα να «μεταφέρει» τους θεατές του σ' ολόκληρο τον κόσμο. Όλες οι θέσεις μέσα στην αίθουσα ήταν στραμμένες προς αυτό, ενώ ο ομιλητής μπορούσε να περιγράψει μόνο όσα φαίνονταν με γυμνό μάτι μια καθαρία από σύννεφα νύχτα στον έναστρο ουρανό. Στα επόμενα 20 χρόνια πολλές από τις μεγαλופόλεις του κόσμου απέκτησαν σιγά-σιγά κι από ένα Πλανητάριο.

Στο διάβα των χρόνων υπήρξαν φυσικά κι άλλα μοντέλα Πλανηταρίων, δημιουργήματα επιδέξων και χαρισματικών μηχανικών, όπως ήσαν ο Αρμάντ Σπιτς και οι Αδελφοί Korcosz στις ΗΠΑ, ενώ στην Ιαπωνία η Εταιρεία Οπτικών Γκότο στο Τόκιο το 1958, όσο και η Εταιρεία Σέικο (που αργότερα ονομάστηκε Μινόλτα) στην Οσάκα, εισήγαγαν κι αυτές νέες σειρές πλανηταριακών προβολέων που προσέφεραν σε εκατομμύρια θεατές το θέαμα του νυχτερινού ουρανού. Αλλά και ο διαμελισμός της Γερμανίας, οδήγησε με τη σειρά του σε διάσπαση την εταιρεία Zeiss και τη δημιουργία νέων μοντέλων από τη νέα εταιρεία που ανέλαβε το εργοστάσιο της Ιένα, αλλά και τη νέα εταιρεία Carl Zeiss™ στο Oberkochen της Δυτικής Γερμανίας που συνέχισε με επιτυχία την παραγωγή νέων μοντέλων.

Σήμερα σ' ολόκληρο τον κόσμο υπάρχουν 3.000 περίπου Πλανητάρια, τα περισσότερα από τα οποία είναι μικρά και εγκατεστημένα σε σχολεία ή σε μουσεία. Τα Πλανητάρια με τις μεγάλες

δυνατότητες περιορίζονται διεθνώς σε περίπου 250 και βρίσκονται συνήθως στις μεγάλες πόλεις και πρωτεύουσες του κόσμου.

1955-1973: Τα πρώτα βήματα.

Ο εθνικός μας ευεργέτης Ευγένιος Ευγενίδης από πολύ νωρίς είχε διαβλέψει ότι οι νέοι της Ελλάδας θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν ένα καλύτερο μέλλον μόνον αν ήταν άρτια εκπαιδευμένοι στον τεχνολογικό και επιστημονικό τομέα. Ο ίδιος φρόντισε, όπως και οι επίγονοί του, να εξασφαλίσουν το μέλλον του Ιδρύματος, διαθέτοντας μεγάλο μέρος της περιουσίας τους. Ο Ευγενίδης, φυσικά, δεν όριζε από τι επιθυμεί να απαρτίζεται το Ίδρυμα που δημιούργησε, αλλά με βάση τις εισηγήσεις ορισμένων από τους τότε συμβούλους της, η αδελφή του και διαχειρίστρια του Ιδρύματος, αείμνηστη Μαριάνθη Σίμου, αποφάσισε ότι η προσθήκη ενός Πλανηταρίου στα σχέδιά της θα αποτελούσε ένα πραγματικό στολίδι στο κτηριακό συγκρότημα του Ιδρύματος και πόλο έλξεως για τους μαθητές και το ευρύ κοινό στις εγκαταστάσεις του.

Στις 15 Ιουνίου 1961, το Ίδρυμα Ευγενίδου θεμελίωσε το κτηριακό του συγκρότημα της λεωφόρου Συγγρού, το οποίο ήταν έτοιμο κι άρχισε να λειτουργεί στις 7 Ιουνίου του 1966. Το ποσό που δαπανήθηκε για το σκοπό αυτό ήταν υπέρογκο για την εποχή εκείνη, ενώ ο πολύ μεγάλης αξίας κεντρικός πλανηταριακός προβολέας «Mark IV», της εταιρείας Zeiss™, ήταν δωρεά του εφοπλιστή Νικόλαου Βερνίκου-Ευγενίδη, που ήταν βαφτισιμικός και διάδοχος του Ευγενίδη, αλλά και, μετά το θάνατο της Μαριάνθης Σίμου, το 1981, ο πρώτος Πρόεδρος της Διοικούσας Επιτροπής του Ιδρύματος μέχρι το θάνατό του το 2000. Ο

πρώτος προβολέας του είχε ύψος 6 μέτρα, βάρος 2,5 τόνους και αποτελούνταν από 29.000 εξαρτήματα. Σήμερα το υπέροχο αυτό όργανο, σε πλήρη ακόμη δυνατότητα λειτουργίας, κοσμεί την αίθουσα δεξιώσεων του πρώτου ορόφου, τοποθετημένο ως έκθεμα, στην ίδια ακριβώς θέση που βρισκόταν στη διάρκεια της λειτουργίας του από το 1966 έως το 1999.

Με προτροπή του Σταύρου Πλακίδη, καθηγητή Αστρονομίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, η Σίμου προσέλαβε το 1962 ως πρώτο διευθυντή του Πλανηταρίου τον τότε υφηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών και καθηγητή Μαθηματικών της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων, Δημήτριο Κωτσάκη, ο οποίος το 1965 εξελέγη καθηγητής της έδρας της Αστρονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ο Κωτσάκης παρέμεινε διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου έως το 1973, με σύμβουλο Αστρονομίας τον ομότιμο καθηγητή Αστρονομίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Σταύρο Πλακίδη. Στην

Ο πρώτος διευθυντής του Ευγενιδείου Πλανηταρίου καθηγητής Δημήτριος Κωτσάκης παρουσιάζει το 1962 τα σχέδια για το νέο πλανητάριο στον τότε πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή. Ανάμεσά τους η αείμνηστη Μαριάνθη Σίμου.

πρώτη αυτή περίοδο της λειτουργίας του Πλανηταρίου σημαντική ήταν επίσης και η προσφορά του αστρονόμου Κωνσταντίνου Χασάπη, ο οποίος, ως δεινός ομιλητής, συνέπαιρνε κυριολεκτικά το πολυπληθές ακροατήριό του στις ανά εβδομάδα αστρονομικές του διαλέξεις που έδινε στο Αμφιθέατρο του Ιδρύματος, ιδιαίτερα τα δύο τελευταία χρόνια της ζωής του (1970-1972).

Ο πρωταρχικός, άλλωστε, σκοπός του Πλανηταρίου ήταν, και παραμένει ακόμη και σήμερα, εκπαιδευτικός. Επομένως, η προσφορά του Πλανηταρίου στην επίσημη εκπαίδευση και στο δάσκαλο των θετικών μαθημάτων, είτε δίδασκε στη στοιχειώδη εκπαίδευση είτε σε πανεπιστημιακό επίπεδο, αποτέλεσε εξ αρχής ένα ασύγκριτο διδακτικό βοήθημα. Η εμπειρία για τους μαθητές ήταν επίσης πολύ πιο αποδοτική από μία διάλεξη στην τάξη, αφού ήταν μία συνάντηση με το άγνωστο, η οποία επιμόρφωνε αλλά και συγχρόνως συνάρπαζε και κέντριζε αυτούς που την παρακολουθούσαν. Σ' όλη αυτήν την πρώτη περίοδο της λειτουργίας του, το Πλανητάριο έδωσε έμφαση στις παραστάσεις για τους τελειόφοιτους μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής που διδάσκονταν το μάθημα της Κοσμογραφίας.

1974-1984: Οπτικοακουστική αναβάθμιση.

Το Φθινόπωρο του 1972 η Μαριάνθη Σίμου όρισε ως διάδοχο του Δημήτρη Κωτσάκη στη διεύθυνση του Ευγενιδείου Πλανηταρίου το Διονύση Σιμόπουλο, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 6 Απριλίου 1973. Επηρεασμένος από την εμπειρία του ως διευθυντής του Πλανηταρίου Zeiss στο Κέντρο Τεχνών και Επιστημών

της Λουιζιάνα (ενός από τα δέκα μεγαλύτερα πλανητάρια των ΗΠΑ), εισήγαγε πλήθος καινοτομιών στη μουσική, καλλιτεχνική και σκηνοθετική επένδυση των επιστημονικών διαλέξεων του Πλανηταρίου, με αποτέλεσμα την εντυπωσιακή αύξηση των θεατών του, μαθητών αλλά και του ευρύτερου κοινού.

Το 1978 οι επισκέπτες του Πλανηταρίου είχαν τετραπλασιαστεί φθάνοντας τους 116.000 το χρόνο, αριθμός ο οποίος με βάση τον αριθμό των θέσεων και των παραστάσεων που διέθετε τότε το Πλανητάριο ήταν, εκ των πραγμάτων, αξεπέραστος. Η θεαματική αυτή αύξηση της κινήσεως του Πλανηταρίου οφειλόταν κυρίως στην εντυπωσιακή αναβάθμιση του οπτικοακουστικού εξοπλισμού του με την εγκατάσταση δεκάδων βοηθητικών προβολέων, με τους οποίους οι παραστάσεις γίνονταν όλο και πιο θεαματικές. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκαν δεκάδες νέες παραστάσεις, που απευθύνονταν σε όλες τις ηλικίες και σ' όλα τα μορφωτικά επίπεδα θεατών.

Την ίδια περίοδο (1978), το Ευγενίδειο Πλανητάριο, σε συνεργασία με το Πλανητάριο Armagh της Βόρειας Ιρλανδίας και το Πλανητάριο του Αμβούργου, συνέστησαν την European-Mediterranean Planetarium Association με σκοπό την ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των μεγάλων Πλανηταρίων της Ευρώπης, ενώ, 15 χρόνια αργότερα, το Ευγενίδειο Πλανητάριο και το Ευρωπαϊκό Νότιο Αστεροσκοπείο (E.S.O.) αποτέλεσαν ένα νέο πόλο συσπειρώσεως για τη δημιουργία μιας δεύτερης πανευρωπαϊκής επιστημονικής οργανώσεως με την επωνυμία «Ευρωπαϊκή Ένωση για τη Διδασκαλία της Αστρονομίας» (European Association for Astronomy Education).

Παρ' όλη την αναβάθμισή του όμως, η σφαίρα επιρροής του Πλανηταρίου μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70, σταματούσε λίγα μόνο μέτρα από τις πόρτες του. Το κοινό που επισκεπτόταν τις εγκαταστάσεις του ήταν μεν ικανοποιημένο, αλλά οι υπηρεσίες που παρέχονταν περιορίζονταν στις παραστάσεις του, όσο θεαματικές κι αν είχαν γίνει στο μεταξύ. Η διαπίστωση αυτή οδήγησε σιγά-σιγά σε μian αλλαγή της φιλοσοφίας των δραστηριοτήτων του κι άρχισε να μην περιορίζεται στην κτηριακή του εγκατάσταση μόνο, αλλά να συμμετέχει πιο ενεργά στο κοινωνικό γίνεσθαι ως ενεργό κύτταρο της κοινωνίας που αφουγκράζεται τις ανάγκες της. Το Πλανητάριο ανέλαβε τότε να μετατραπεί σ' ένα ενημερωτικό, εκλαϊκευτικό και εκπαιδευτικό κέντρο, το οποίο άρχισε να συμμετέχει, με ένα μακρόπνοο προγραμματισμό, σε δραστηριότητες μέσα στην ίδια την κοινωνία, αφού μόνο μέσω της πλατιάς συνεργασίας με την κοινωνία η λειτουργία του μπορούσε να πετύχει πραγματικά το σκοπό της και να αναπτυχθεί.

Στα μέσα της δεκαετίας του '80 οι προχωρημένες παραστάσεις των Πλανηταρίων απαιτούσαν δεκάδες νέους προβολείς ειδικών εφέ. Οι πειραματισμοί που έγιναν τότε με προβολείς βίντεο απέδειξαν ότι μπορεί κάποιος να δημιουργήσει ειδικά εφέ με γραφικά και animations από ηλεκτρονικούς υπολογιστές αντί να χρησιμοποιεί τόσους πολλούς προβολείς ειδικών εφέ. Έτσι, ο εξοπλισμός του Πλανηταρίου εμπλουτίστηκε με ειδικά συστήματα αυτοματισμού των παραστάσεών του, με βιντεοπροβολείς και βιντεοδίσκους ειδικών αστρονομικών φαινομένων και ένα υψηλής τεχνολογίας ηχητικό σύστημα πολλαπλών διαύλων, το οποίο βοηθούσε επίσης και τα υπο-

λογιστικά συστήματα ελέγχου και αυτοματισμού των παραστάσεων. Για να επιτευχθούν όλες αυτές οι καινοτομίες, απαιτήθηκαν μεγάλα ποσά που εγκρίθηκαν αμέσως από τον Πρόεδρο του Ιδρύματος Νικόλαο Βερνίκο-Ευγενίδη. Έτσι οι παραστάσεις του Πλανηταρίου είχαν χαρακτηριστεί τότε ως υποδείγματα με διεθνή αναγνώριση.

1985-1995: Εξωστρέφεια, αυτοματισμοί και βίντεο.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80, και τις παραμονές της ελεύσεως της έγχρωμης τηλεόρασεως στη χώρα μας, η EPT ζήτησε τη βοήθεια του Πλανηταρίου για τη δημιουργία του πρώτου έγχρωμου σήματος για το δελτίο ειδήσεων της κρατικής τηλεόρασεως, και λίγο αργότερα του σήματος της ενημερωτικής εκπομπής «Οι Ρεπόρτερ», με τα προβολικά συστήματα λείζερ που τότε διέθετε. Παρόμοιες συνεργασίες εστίασαν την προσοχή του Πλανηταρίου προς ένα ιδιαίτερα «μαζικό» μέσο επικοινωνίας και διαχύσεως της επιστήμης, την τηλεόραση, με πρόσβαση σ' ένα ευρύτερο κοινό απ' αυτό που επισκεπτόταν τις παραστάσεις του.

Έτσι, στη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 δημιουργήθηκαν πάνω από 500 επιμορφωτικές εκπομπές για την τηλεόραση σε πετυχημένες σειρές εκλαϊκευμένης επιστήμης, όπως: «Κόκκινοι Γίγαντες - Άσπροι Νάνοι», «Εξερευνητές», «Στα Μονοπάτια των Άστρων», «Οι 5 Θαυμαστοί Συνεργάτες μου», «Τηλεγνώσεις», «Παράθυρο στο Σύμπαν» κ.λπ., που παρακολούθησαν συνολικά δεκάδες εκατομμύρια μικροί και μεγάλοι θεατές. Από τις εκπομπές αυτές επηρεάστηκαν χιλιάδες μαθητές με τελικό αποτέλεσμα πολλοί απ' αυτούς σήμερα

να διαπρέπουν σε διάφορα ακαδημαϊκά και ερευνητικά κέντρα στην Ελλάδα και το εξωτερικό.

Έτσι η τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα βρήκε το Ευγενίδειο Πλανητάριο να διαμορφώνει νέους στόχους επικοινωνίας με το ευρύτερο κοινό. Οι παραστάσεις του γίνονταν όλο και πιο θεαματικές χάρη στις νέες τεχνολογίες, με τις οποίες συνεχώς εξοπλιζόταν, αλλά η θερμή υποδοχή των τηλεοπτικών του εκπομπών το οδήγησαν και σε νέες κατευθύνσεις διαχύσεως της επιστήμης. Εκατοντάδες εκτενή άρθρα σε εφημερίδες και περιοδικά και η δημιουργία ψηφιακών δίσκων πολυμέσων (CD-ROM) και βιντεομαθημάτων αστρονομίας και αστροναυτικής (Εκπαιδευτική Τηλεόραση), αποτέλεσαν τότε το κύριο μέσο εκλαϊκευμένης διαχύσεως των νέων γνώσεων στο ευρύ κοινό.

Το παλαιό Πλανητάριο αποτελούσε πράγματι ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Ιδρύματος Ευγενίδου. Παρόλο όμως που οι υπηρεσίες τις οποίες είχε προσφέρει στο πέρασμα των χρόνων ήταν ιδιαίτερα εντυπωσιακές, το κλείσιμο του 20^{ου} αιώνα απαιτούσε ένα νέο επανασχεδιασμό για το μέλλον. Γιατί οι υπερσύγχρονες, μεγάλης κλίμακας οπτικοακουστικές παραγωγές, απαιτούσαν διαφορετικό υπόβαθρο απ' ό,τι 30 χρόνια νωρίτερα.

Ήταν λοιπόν αναγκαίο τα πλανητάρια που χρονολογούνταν από τη δεκαετία του 1960, να υποβληθούν σε μια διαδικασία αναθεώρησης και επαναπροσδιορισμού και να αναβαθμίσουν τις δυνατότητες προγραμματισμού τους.

Σ' αυτό το γενικό πλαίσιο, ο Πρόεδρος του Ιδρύματος Ευγενίδου, Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης, πήρε την απόφαση να προχωρήσει στην

εκ βάθρων ανανέωση και επέκταση των εγκαταστάσεων του Πλανηταρίου και την ενσωμάτωσή τους στο ήδη υπάρχον κτηριακό συγκρότημα του Ιδρύματος. Έτσι, με βάση τις εκτενείς εισηγήσεις προηγούμενων ετών, την άνοιξη του 1996 ξεκίνησε η διαδικασία υλοποίησης του οράματος για ένα Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο. Ήταν μια ευτυχής συγκυρία, γιατί το καλοκαίρι του 1996 η συνεισφορά του Ευγενιδείου Πλανηταρίου στη διεθνή αστρονομική εκπαίδευση αναγνωρίστηκε και επίσημα με την απονομή της ανώτατης τιμητικής διακρίσεως που διαθέτει η Διεθνής Εταιρεία Πλανηταρίων (IPS Service Award).

Ένα χρόνο αργότερα ο Νικόλαος Βερνίκος-Ευγενίδης, ανέθεσε σε μια Επιτροπή Αναβαθμίσεως του Ιδρύματος να ερευνήσει τους διάφορους παράγοντες που υπεισέρχονταν στην κατασκευή και τη λειτουργία του «Νέου Ευγενιδείου Πλανηταρίου». Τα μέλη της Επιτροπής επισκέφθηκαν συνολικά 30 Πλανητάρια και Επιστημονικά Κέντρα σε 12 πόλεις της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, όπου συγκεντρώθηκαν πληροφορίες και εντυπώσεις και είχαν παραγωγικές συζητήσεις με τους Διευθυντές και το Τεχνικό προσωπικό τους.

1996-2003: Η ψηφιακή εποχή.

Οι μελέτες για την ανακαίνιση του Ιδρύματος Ευγενίδου είχαν αρχίσει να διαμορφώνονται από τα μέσα της δεκαετίας του 1980 με βάση το όραμα και τη γενναιοδωρία του αείμνηστου Νικόλαου Βερνίκου-Ευγενίδη ο οποίος, τέσσερα χρόνια πριν από τον αδόκητο θάνατό του (το Νοέμβριο του 2000), συμμετείχε αποφασιστικά στη διαμόρφωση των σχεδίων για την επέκταση των εγκαταστάσεων και τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων

του Ιδρύματος. Τον οραματισμό αυτόν συνεχίζει σήμερα επάξια ο διάδοχός του και νέος Πρόεδρος του Ιδρύματος Ευγενίδου κ. Λεωνίδας Δημητριάδης-Ευγενίδης.

Συνοπτικά, ο αντικειμενικός σκοπός της νέας μεγάλης επεκτάσεως και ανακαινίσεως του κτηριακού συγκροτήματος του Ιδρύματος Ευγενίδου ήταν η υποκίνηση του ενδιαφέροντος των επισκεπτών του (μαθητών και ευρύτερου κοινού) για την επιστήμη και την τεχνολογία. Σήμερα, ο ρόλος του Νέου Ευγενιδείου Πλανηταρίου είναι ιδιαίτερα ζωτικός για την εκλαϊκευση της επιστήμης στη χώρα μας. Πρόκειται για ένα επιστημονικό κέντρο, το οποίο έχει ως αποστολή να γνωστοποιήσει τα επιτεύγματα της επιστήμης στο ευρύ κοινό και να δια φωτίσει τον κόσμο σχετικά με τη φύση της επιστημονικής έρευνας και της τεχνολογίας.

Από την πρώτη του κιόλας παράσταση άλλωστε, ήταν εμφανές ότι το Νέο Ευγενίδειο Πλανητάριο είναι ένα μέσο ψυχαγωγικής επιμορφώσεως, που με τη βοήθεια της εικονικής πραγματικότητας δεν έχει πλέον κανέναν αντίζηλο.

Το βασικό πλεονέκτημα των συστημάτων που διαθέτει σε σχέση με ανάλογα συστήματα είναι η δυνατότητα να δημιουργεί στο θεατή την αίσθηση της ενσωματώσεώς του στον εικονικό χώρο περιβαλλόμενος από τις εικόνες και τους ήχους του. Με τον τρόπο αυτόν το Νέο Ευγενίδειο Πλανητάριο μπορεί να προσφέρει ισοδύναμη και, σε κάποιες περιπτώσεις, ανώτερη εμπειρία από την πραγματική περιήγηση στο χώρο. Έτσι, πιστεύουμε ότι οι θεατές οποιασδήποτε ηλικίας θα μπορέσουν να αποκομίσουν μεγαλύτερα οφέλη από την εμπειρία τους στη διάρκεια της παραστάσεως.

Οι νέες δηλαδή παραστάσεις δεν είναι πλέον «στατικές», όπως πρώτα, ενώ η εμπειρία που προσφέρουν στους θεατές προσομοιάζει εξαιρετικά με την πραγματικότητα. Ο λόγος είναι ότι τα βασικά συστήματα προβολής στο Νέο Ευγενίδειο Πλανητάριο βασίζονται στο συνδυασμό ηλεκτρονικών υπολογιστών και ισχυρών προβολικών συστημάτων υψηλής αναλύσεως. Τα συστήματα αυτά συνενπικουρούνται από εκτενέστατες τράπεζες πληροφοριών με μεγάλη ποικιλία θεμάτων και περιεχομένων και δεν στηρίζονται απλά σε έναν ηλεκτρομηχανικό αστρικό προβολέα. Μπορούν επίσης να δημιουργηθούν άπειρα εναλλακτικά σενάρια εικονικών περιηγήσεων εντός του ίδιου εικονικού μοντέλου, τα οποία εξελίσσονται και επιλέγονται τη στιγμή της περιηγήσεως σε πραγματικό χρόνο σαν να βρισκόταν ο ίδιος ο επισκέπτης στον προβαλλόμενο χώρο. Είναι προφανές ότι το μέσο αυτό έχει τη δυνατότητα να ενσωματώνει και να προβάλλει στον τρισδιάστατο χώρο κάθε είδους ψηφιακό περιεχόμενο.

Η αίσθηση της «ενσωματώσεως» εντείνεται από τη διαδραστικότητα. Το κοινό δεν είναι απλώς ένας θεατής σε μια ρεαλιστική σκηνογραφία, αλλά μπορεί να συμμετάσχει ενεργά στο πρόγραμμα και να καθορίσει ακόμη και την εξέλιξη του. Επειδή οι κινούμενες εικόνες που βλέπει δεν είναι προκαθορισμένες, αλλά παράγονται σε πραγματικό χρόνο, το κοινό μπορεί να αλληλεπιδρά με το χώρο και να καθορίζει τη συμπεριφορά του ανάλογα. Εάν για παράδειγμα το πρόγραμμα είναι ένα ταξίδι σε έναν πλανήτη, μπορεί να επιλεγεί κατά βούληση μια συγκεκριμένη διαδρομή ή συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της επιφάνειας για να τα δει με περισσότερη λεπτομέρεια. Είναι δυνατόν να περπατήσει πάνω σε μια πλανητική

επιφάνεια, να πετάξει πάνω από μια πόλη ή να καταδυθεί στα νερά του ωκεανού, χρησιμοποιώντας απλά εργαλεία όπως είναι τα διαδραστικά κουμπιά που βρίσκονται εγκατεστημένα στο πλάι των καθισμάτων.

2003-2008: Το Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο.

Στις 3 Νοεμβρίου του 2003, οι 300 περίπου θεατές που κάθονταν στις αναπαυτικές πολυθρόνες του Νέου Ευγενιδείου Πλανηταρίου ξαφνιασμένοι έσκυβαν ασυναίσθητα τα κεφάλια τους, καθώς οι τεράστιοι ογκόλιθοι του Στόουνχεντζ περνούσαν από πάνω τους. Προτού καν προφτάσουν να πάρουν μιαν ανάσα ο αρχαίος Αιγυπτιακός ναός στο Λούξορ ξαναζωντάνεψε όπως ήταν πριν από 3.500 χρόνια με την προβαλλόμενη τρισδιάστατη αναπαράσταση που μας κατεύθυνε με γρήγορο ρυθμό στο εσωτερικό του. Έμοιαζε σαν να πετάμε με τις μηχανές στον «Πόλεμο των Άστρων», αλλά η ψευδαίσθηση ήταν πολύ πιο έντονη και «ζωντανή» κάνοντας το θεατή να συμμετέχει άμεσα στην όλη δράση της εικονικής πραγματικότητας. Είναι κάτι που δεν μπορεί κανείς να περιγράψει με λόγια. Είναι μια εμπειρία που πρέπει να τη «ζήσει» κάποιος για να μπορέσει να την κατανοήσει πλήρως.

Για να φτάσαμε, όμως, μέχρις εδώ δημιουργήθηκαν δύο νέες πτέρυγες, εκ των οποίων η μία περιλαμβάνει το Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο, ενώ η δεύτερη περιλαμβάνει 1.200 m² Νέων Εκθεμάτων Επιστήμης και Τεχνολογίας σε τρεις ορόφους. Συγχρόνως ανακαινίστηκε και το ήδη υπάρχον κτηριακό συγκρότημα του Ιδρύματος με εκτεταμένη αναδιάρθρωση των εγκαταστάσεων του Συνεδριακού Κέντρου, της Βιβλιοθήκης και του Εκδοτικού Τμήματος. Το εμβαδόν του Πλανηταρίου είναι τριπλάσιο του παλαιού χώρου προβο-

λών και έχει χωρητικότητα 290 θέσεων. Ο νέος θόλος-οθόνη, διαμέτρου 25 μέτρων, περίπου, και επιφάνειας μεγαλύτερης των 950 m², είναι ίσος με δύομισι γήπεδα του μπάσκετ (τριπλάσιος του αντίστοιχου θόλου στο παλαιό Πλανητάριο).

Ο βασικός εξοπλισμός του Νέου Ευγενιδείου Πλανηταρίου έχει προσαρμοστεί πλήρως στις νεότερες εξελίξεις των οπτικοακουστικών παραστάσεων και της νέας υψηλής τεχνολογίας συνδυάζοντας αρμονικά την ψηφιακή τεχνολογία με τη σύγχρονη αναλογική παρουσίαση ταινιών και διαφανειών μεγάλης επιφάνειας (Large Format). Έτσι, χάρη στην εγκατάσταση του συστήματος προβολής κινηματογραφικών ταινιών μεγάλης επιφάνειας του αμερικανικού οίκου IWERKS™, οι πολυδάπανες, μεγάλες, διεθνείς παραγωγές ταινιών τύπου IMAX™ και OMNIMAX™ προβάλλονται πλέον και στη χώρα μας. Με το προβολικό αυτό σύστημα προβάλλονται ταινίες 70/15 (δηλ. με μέγεθος του κάθε καρέ 70 χιλιοστών και 15 περφορέ), οι οποίες έχουν δεκαπλάσια επιφάνεια εικόνας από τις ταινίες που προβάλλουν οι συμβατικοί κινηματογράφοι που λειτουργούν στη χώρα μας.

Εκτός όμως από τις διεθνείς υπερπαραγωγές το Νέο Πλανητάριο έχει τη δυνατότητα να παρουσιάζει και ελληνικές παραγωγές χάρη στην πληθώρα των νέων οπτικοπροβολικών συστημάτων που διαθέτει. Τη θέση του ηλεκτρομηχανικού προβολέα της Zeiss κατέλαβαν τα υπερσύγχρονα Ψηφιακά Συστήματα Αστρικών Προβολών Digital Sky™ και Digital Universe™ της εταιρείας Sky Skan Inc.™. Τα νέα αυτά συστήματα έχουν τη δυνατότητα παρουσιάσεως δεκάδων χιλιάδων άστρων, έτσι όπως φαίνονται από οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη μας, του ηλιακού συστήματος, αλλά

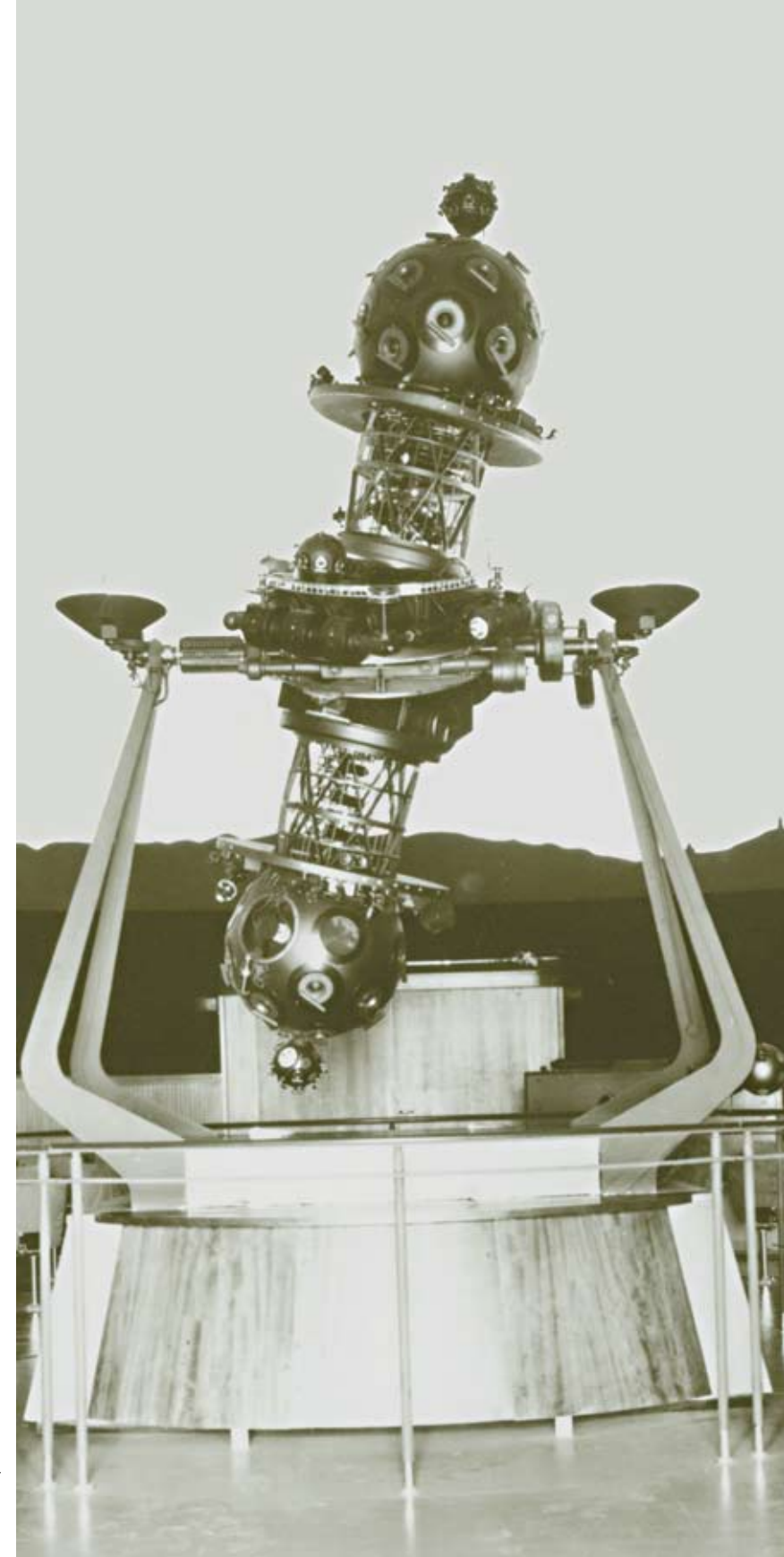
επί πλέον και από οποιοδήποτε άλλο άστρο σε απόσταση εκατοντάδων ετών φωτός από τη Γη. Η πλοήγηση σ' αυτόν το χώρο γίνεται σε δευτερόλεπτα δίνοντας έτσι στους θεατές την ψευδαίσθηση μεταφοράς τους, με μία μηχανή του χώρου και του χρόνου, σε τρισδιάστατα ταξίδια στο εσωτερικό του Γαλαξία μας, αλλά και πέρα απ' αυτόν σ' ολόκερο το Σύμπαν των 100 δισεκατομμυρίων γαλαξιών.

Από τα πιο θεαματικά προβολικά συστήματα που διαθέτει το Νέο Πλανητάριο είναι τρία «Συστήματα Τρισδιάστατης Εικονικής Πραγματικότητας» (SkyVision™ A-B και Digistar 3), τα οποία καλύπτουν πλήρως την οθόνη με τη βοήθεια 12 βιντεοπροβολέων υψηλής αναλύσεως. Στην παραγωγή πολυθεαμάτων χρησιμεύει επίσης και μία εκτεταμένη σειρά ψηφιακών προβολικών συστημάτων βίντεο, διαφανειών, DVD κ.λπ., με την επωνυμία «Digital Multimedia System™», ενώ για τη διαδραστική επικοινωνία των θεατών στις διάφορες παραγωγές-παραστάσεις έχει προβλεφθεί η εγκατάσταση των ειδικών μονάδων ελέγχου (με την επωνυμία «SS Interactive Controls™») σε καθένα από τα καθίσματα των θεατών. Ένα ακόμη Προβολικό Σύστημα Ακτίνων Λείζερ (Krypton Laser Projection System™ της εταιρείας Laser Fantasy International) έχει σχεδιαστεί ειδικά για τη δημιουργία γραφικών αναπαραστάσεων αστρονομικών και φωτιστικών εφέ. Όλα τα προβολικά συστήματα καθοδηγούνται πλήρως από ένα σύστημα αυτοματισμού με την επωνυμία «SPICE Automation™», αφού τα επί μέρους στοιχεία μιας παραστάσεως προγραμματίζονται εκ των προτέρων, ενώ μπο-

ρεί επίσης και να ελέγχει «ζωντανά» όλες τις δραστηριότητες των συστημάτων που ελέγχονται από ένα κεντρικό σύστημα υπολογιστών. Το σύστημα αυτοματισμού ελέγχει επίσης και το νέο 7-κάναλο ψηφιακό σύστημα ήχου («SS 6.1 Digital Surround Sound System™») συνολικής ισχύος 40.000 watt, το οποίο μεταφέρει με τη βοήθεια 44 ειδικών ηχείων τη μουσική και την αφήγηση των παραστάσεων στην αίθουσα προβολών.

Με τα νέα αυτά συστήματα οι παραστάσεις του Νέου Ευγενιδείου Πλανηταρίου μετατρέπονται σε πολύπλοκες θεατρικές παραγωγές που στηρίζονται στη συμμετοχή των θεατών και στο κέντρισμα των αισθήσεών τους. Οι επισκέπτες φεύγουν από το Πλανητάριο συνεπαρμένοι από τη συμμετοχή τους σε ένα πανηγύρι αισθήσεων χωρίς να συνειδητοποιούν άμεσα ότι απέκτησαν νέες γνώσεις ως αποτέλεσμα της εμπειρίας τους αυτής.

Είναι μάλλον αναμφισβήτητο ότι τα Πλανητάρια θα συνεχίσουν να ανανεώνονται συνεχώς και να λειτουργούν όπως πάντα ως πηγές πληροφοριών για την αστρονομία, την αστροφυσική και γενικότερα για την επιστημονική γνώση, τόσο για τη Γη όσο και για το Διάστημα. Οι τεχνολογίες του μέλλοντος θα συνεχίσουν να καθορίζουν τον τρόπο, με τον οποίο τα Πλανητάρια ερμηνεύουν και παρουσιάζουν το νυχτερινό ουρανό, το κυριότερο όμως είναι ότι θα συνεχίσουν να εμπνέουν, να συναρπάζουν και να ερεθίζουν τη φαντασία του ανθρώπου σχετικά με τα μυστήρια του νυχτερινού ουρανού, αλλά και της θέσεως του ανθρώπου μέσα στο Σύμπαν.

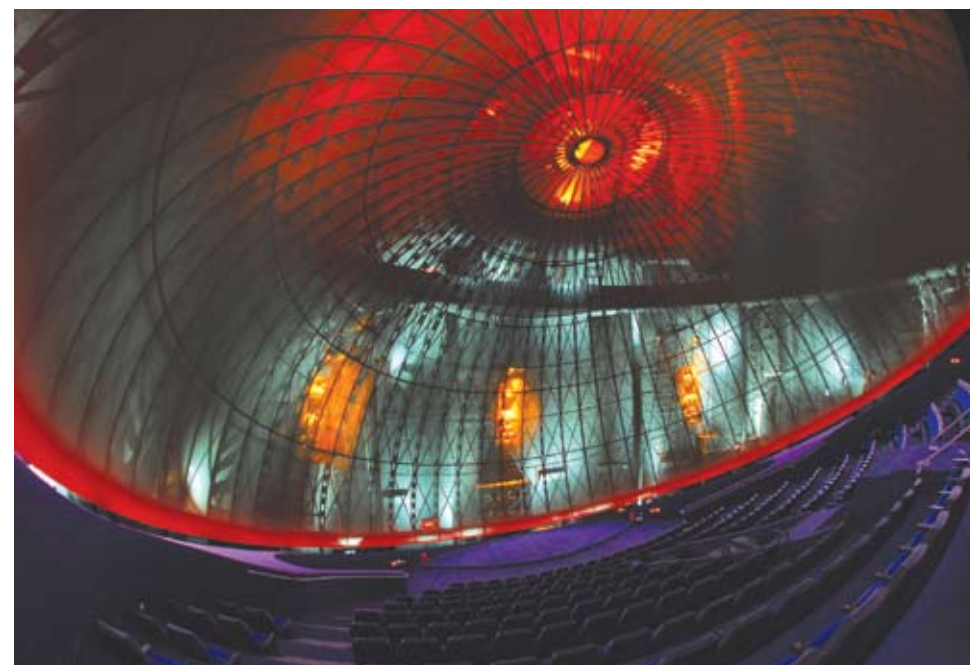
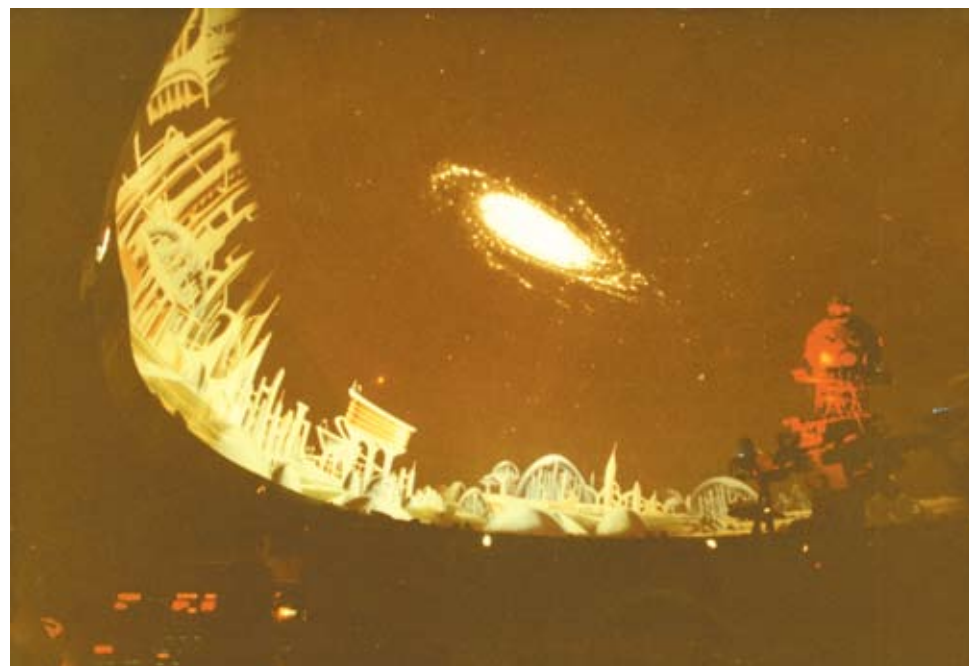

Μεταξύ άλλων ψηφιοποιήθηκαν εκατοντάδες άρθρων Αστρονομίας και Διαστήματος.

Στην ψηφιοποίηση περιλαμβάνεται όλο το φωτογραφικό αρχείο του Ευγενιδείου Πλανηταρίου.

Η ψηφιοποίηση περιλαμβάνει και τις διάφορες παραγωγές βίντεο που δημιουργήθηκαν από το Πλανητάριο τη δεκαετία 1985-1995.

Οι παραστάσεις του Πλανηταρίου αποτελούν μέρος του υλικού που ψηφιοποιήθηκε.

Συντελεστές του Έργου

«Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου»

Υποέργο 1: Αυτεπιστασία Ιδρύματος Ευγενίδου

Υποέργο 2: Ανάδοχος εταιρεία BULL A.E.

Υπεύθυνος αναδόχου: Θ. Κωτσίδας

Αναπληρωτής: Γερ. Μπονάνος

Υπεύθυνος διασφάλισης ποιότητας: Κ. Νταλακώστας

Ομάδα μελέτης εφαρμογής λογισμικού και ψηφιοποίησης

Ομάδα μελέτης εφαρμογής: Α. Γιαννόπουλος, Β. Αλαγιάννης, Ι. Βαρελάς, Λ. Μουμόλη

Ομάδα ψηφιοποίησης: Σ. Γεωργακοπούλου

Διαδικτυακή πύλη: Δ. Σταθάκης

Ψηφιακές εφαρμογές: Γ. Ζαρίφης

Βιβλιοθήκη: Λ. Μουμόλη

Ομάδα εξοπλισμού και λογισμικού συστημάτων

Εξυπηρετητές, σταθμοί εργασίας και περιφερειακός εξοπλισμός:

Π. Καλλιούπης, Σ. Γαρατζιλώτης, Γ. Αντωνιάδης, Σ. Δημόπουλος

Συστήματα ασφάλειας και δικτυακή υποδομή: Ν. Κλαδάκης, Α. Κόρντι

Υποέργο 3: Ανάδοχος εταιρεία iForce Επικοινωνίες Α.Ε.

Κεντρικός υπεύθυνος: Φωκίων Ζαΐμης

Υπεύθυνη ποιότητας και COO Manager: Virginia Freeman

Οργάνωση και Συντονισμός Έργου: Αλεξάνδρα Μπάκα

Οργάνωση Ημερίδων: Αλεξάνδρα Μπάκα-Ιουλιέτα Λιβιέρη

Παραγωγή Εντύπων: Μαίρη Μιχαλοπούλου

Επικοινωνία-Δελτία Τύπου: Ηλίας Γενιάς

Internet: Μιχάλης Παντελής

Υπεύθυνος Έργου για το Ίδρυμα Ευγενίδου:

Π. Παππούς, Εκπρόσωπος της Διοικούσης Επιτροπής

Επιτροπές Παρακολούθησης και Παραλαβής του Έργου (ΕΠΠΕ)

Υποέργο 1: Π. Αχείμαστος, Β. Παπακωνσταντίνου, Α. Δρίγκας, Β. Μαστρόκαλος, Γλ. Ανυφαντή

Υποέργο 2: Π. Αχείμαστος, Β. Παπακωνσταντίνου, Β. Μαστρόκαλος, Π. Νικολαΐδης, Α. Δρίγκας

Υποέργο 3: Π. Αχείμαστος, Β. Παπακωνσταντίνου, Γλ. Ανυφαντή

Υπεύθυνος για τον εξοπλισμό και έτοιμο λογισμικό: Β. Μαστρόκαλος

Υπεύθυνη για τις υπηρεσίες Ψηφιοποίησης και Τεκμηρίωσης: Χ. Μπρίντεζη

Υπεύθυνος για την ανάπτυξη της Διαδικτυακής Πύλης: Β. Παπακωνσταντίνου

Υπεύθυνος για τις Ψηφιακές Εφαρμογές: Π. Νικολαΐδης

Υπεύθυνη για την εφαρμογή Ψηφιακή Βιβλιοθήκη: Χ. Μπρίντεζη

Ομάδα Διαχείρισης Τεκμηρίων των Συλλογών του Ιδρύματος

– **Για την Συλλογή των Εκδόσεων:**

Εποπτεών: Κ. Α. Μανάφης

Β. Γκότσης

– **Για την Συλλογή της Βιβλιοθήκης:**

Εποπτεύουσα: Χ. Μπρίντεζη

Ε. Καραγκούννη, Π. Τριανταφύλλου

– **Για την Συλλογή του Πλανηταριακού Υλικού:**

Εποπτεών: Δ. Σιμόπουλος

Α. Δεληβοριάς, Δ. Γιαννίμπας, Σ. Γκούβερης

– **Για την Συλλογή των Διαδραστικών Εκθεμάτων:**

Εποπτεών: Β. Παπακωνσταντίνου

Π. Νικολαΐδης, Ν. Δοξαρωτή, Α. Ντούμα

Περιεχόμενα

Πρόλογος Ιδρύματος Ευγενίδου	7
Ίδρυμα Ευγενίδου	10
Τεκμηρίωση, Ψηφιοποίηση και Αξιοποίηση των Συλλογών του Ιδρύματος Ευγενίδου	15
<i>Η δομή του Έργου</i>	15
Επιλογή Τεκμηρίων	17
Τμήμα Συγγραφής και Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων	18
Βιβλιοθήκες - Σειρές	19
<i>Βιβλιοθήκη του Τεχνίτη</i>	19
<i>Βιβλιοθήκη του Τεχνικού</i>	20
<i>Τεχνική Βιβλιοθήκη</i>	20
<i>Βιβλιοθήκη Τεχνικού Βοηθού Χημικού</i>	20
<i>Βιβλιοθήκη Τεχνικού και Επαγγελματικού Λυκείου</i>	20
<i>Βιβλιοθήκη Σχολών Μέσης Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαιδεύσεως</i>	20
<i>Βιβλιοθήκη Σχολών Μαθητείας Οργανισμού Απασχολήσεως Εργατικού Δυναμικού</i>	21
<i>Βιβλιοθήκη του Ναυτικού</i>	21
<i>Μεταφράσεις ναυτικών διδακτικών εγχειριδίων</i>	22
<i>Εκδόσεις για το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών</i>	22
<i>Εκδόσεις σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελληνικών Βιομηχανιών</i>	22
<i>Μεταφράσεις Διδακτικών Εγχειριδίων</i>	22
<i>Εκδόσεις για το Πλανητάριο</i>	23
<i>Άλλες Εκδόσεις</i>	23
Η Βιβλιοθήκη	30
<i>Τα πρώτα βήματα</i>	30

Βιβλιοθηκονομικά εγχειρίδια	31
Το πέρασμα από τη χειρωνακτική στην ηλεκτρονική εποχή	31
Επέκταση των χώρων και των δραστηριοτήτων της Βιβλιοθήκης	31
Μηχανοργάνωση της Βιβλιοθήκης	32
Η Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος σήμερα	32
Άλλες δραστηριότητες της Βιβλιοθήκης	33
Διαδραστική Έκθεση Επιστήμης και Τεχνολογίας	40
Οι στόχοι της Διαδραστικής Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας του Ιδρύματος Ευγενίδου	41
Σύντομη παρουσίαση της Διαδραστικής Εκθέσεως Επιστήμης και Τεχνολογίας	41
Ύλη και Υλικά	41
Επικοινωνία: Ήχος και Εικόνα	42
Βιοτεχνολογία	43
Με το βλέμμα στο μέλλον	43
Το Πλανητάριο	50
1919-1954: Το θάυμα της Ιένα	50
1955-1973: Τα πρώτα βήματα	51
1974-1984: Οπτικοακουστική αναβάθμιση	51
1985-1995: Εξωστρέφεια, αυτοματισμοί και βίντεο	52
1996-2003: Η ψηφιακή εποχή	53
2003-2008: Το Νέο Ψηφιακό Πλανητάριο	54
Συντελεστές του Έργου	60
Περιεχόμενα	61

